পাঠ্যক্রম নিৰ্দেশনা পুথি

দুবছৰীয়া প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ডিপ্লʼমা পাঠ্যক্ৰম(D.El.Ed.)

অ-প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত চাকৰিয়াল শিক্ষকসকলৰ বাবে

শিক্ষায়তন বিভাগ

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান
A/24/25-26, ইনষ্টিটিউচনেল এৰিয়া, চেক্টৰ-62
নয়দা, গৌতম বুদ্ধ নগৰ, উত্তৰ প্ৰদেশ-201309
ওৱেবচাইট ঃ www.nios.ac.in
শিক্ষণ সমৰ্থন কেন্দ্ৰ ঃ নিয়মিত বিনামূলীয়া নং-18001809393
ই-মেইল ঃ isc @nios.ac.in

এন আই ও এচ লৈ সম্ভাষণ

মৰমৰ শিক্ষাৰ্থীসকল,

ভাৰত চৰকাৰৰ মানৱ সম্পদ উন্নয়ন মন্ত্ৰণালয়ৰ (MHRD) এটি স্বশাসিত সংগঠন হৈছে ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষায়তনিক মুক্ত বিদ্যালয় (NIOS)। ই পৃথিৱীৰ ভিতৰত সবাতোকৈ ডাঙৰ মুক্ত বিদ্যালয় যিয়ে গোটেই পৃথিৱী জুৰি ২.০২ মিলিয়ন শিক্ষাৰ্থীৰ মাধ্যমিক আৰু উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰ্যায়ত সাঙুৰি লৈছে। ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত যোগাযোগৰ ক্ষেত্ৰত এন আই ও এচৰ কমেও ১৫টা আঞ্চলিক কেন্দ্ৰ দুটা উপকেন্দ্ৰ, ৫০০তকৈও বেছি অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ বিদ্যায়তনিক আৰু বৃত্তিগত কাৰ্যসূচীৰ কাৰণে দেশৰ বাহিৰে ভিতৰে আছে। ই শিক্ষাৰ্থী কেন্দ্ৰিক গুণগত শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নত কৰে। ইয়াৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পাঠদানৰ সৈতে সংগতি ৰাখি প্ৰদান কৰা হয় (ব্যক্তিগত সংযোগ কাৰ্য্যসূচী), তথ্য যোগাযোগ প্ৰযুক্তিবিদ্যা প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা শ্ৰাব্য/দৃশ্য কেছেট, অনাতাৰ আদি প্ৰয়োগ কৰা হয়।

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত শিকসকলৰ প্ৰাধিকৰণৰ ওপৰত এন আই ও এচ এ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিছে। আন কিছুমান সংস্থাৰ লগত সহযোগ কৰি এন আই ও এচ য়ে ডি. এল. এড. প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী হাতত লৈছে। শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন ২০০৯ ৰ নিৰ্দেশ মৰ্মে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ঠাইৰ চাকৰিয়াল অপ্ৰক্ষিণপ্ৰাপ্ত শিক্ষকসকলৰ কাৰণে সৃষ্টিশীল আৰু প্ৰত্যহ্বানমূলক এই দুবছৰীয়া পাঠ্যক্ৰমটো এন, আই, ও.এচ য়ে কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে।

মই আপোনালোকক ৰাষ্ট্ৰীয় বিদ্যায়তনিক মুক্ত বিদ্যালয়ীৰ তৰফৰপৰা প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ডিপ্ল'মা পাঠ্যক্ৰমলৈ আদৰিবলৈ পাই সুখী হৈছো। শিক্ষক হিচাপে আপোনালোকৰ বৰঙণিক মই প্ৰশংসা কৰিছো লগতে শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন ২০০৯ৰ অধীনত প্ৰত্যেকখন জিলাতে শিক্ষকসকলক প্ৰশিক্ষিত কৰাটোক মই আদৰণি জনাইছো। আমি জানো যে এজন ভাল শিক্ষক হ'বলৈ আপোনালোকক যি কৌশল আৰু যোগ্যতাৰ আৱশ্যক সেয়া সম্পূৰ্ণ হ'ব। এইটো এটা বাধ্যতামূলক নীতি আৰু আপোনালোকে এই পাঠ্যক্ৰম সমাপ্ত কৰিব লাগিব। মই নিশ্চিত যে আপোনালোকৰ জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাই এই কাৰ্যসূচীত সফলতা কঢ়িয়াই আনিব।

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ এই ডিপ্ল'মা পাঠ্যক্ৰম মুক্ত আৰু দূৰৱৰ্তী শিক্ষাৰ জৰিয়তে হ'ব আৰু আপোনালোকৰ দৈনন্দিন কৰ্মজীৱনত কোনো বাধা নোহোৱাকৈ বৃত্তিমূলকভাৱে প্ৰশিক্ষিত হোৱাৰ এক সুন্দৰ সুযোগ আপোনালোকলৈ আগবঢ়াব।

স্ব-শিক্ষা সামগ্ৰীসমূহে বিশেষকৈ আপোনালোকক বুজাত আৰু নিজৰ চাকৰিত দক্ষতা অৰ্জনৰ ক্ষেত্ৰত এজন ভাল শিক্ষক হোৱাত সহায় কৰিব।

অধ্যক্ষ,

ৰাষ্ট্ৰীয় বিদ্যায়তনিক মুক্ত বিদ্যালয়

সূচী

		পৃষ্ঠা নং
১)	আৰম্ভণি	১
২)	পাঠক্ৰমৰ উদ্দেশ্যাৱলী	২
৩)	দলীয় লক্ষ্য আৰু অৰ্হতাসম্পন্ন চৰ্তসমূহ	২
৪)	নিৰ্দ্ধাৰিত সময়	২
৫)	কাৰ্য্যসূচী গাঠনি	২
৬)	পাঠ্যক্ৰম গাঠনি	৫
৭)	বিস্তৃতমূলক গোট গাঠনি	১২
৮)	পাঠ্যবিষয়ক প্ৰস্তুতি	৪৯
৯)	সুনাম/বিশ্বাসযোগ্য ব্যৱস্থা	৪৯
১০)	সমৰ্থিত ব্যৱস্থা	৪৯
১১)	পাঠ্যক্ৰম আয়ত্বকৰণ কৌশলসমূহ	৪৯
১২)	ছপা সামগ্ৰী	৫০
১৩)	শ্ৰেণী সম্বন্ধীয় কাৰ্য্যকাল	৫০
১৪)	প্ৰয়োগিক শ্ৰেণীৰ তদাৰক	৫১
১৫)	পাঠ্যক্ৰম বিষয়ক প্ৰদত্তকাৰ্য্য	৫২
১৬)	মাচুল	৫৩
১৭)	শিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন আৰু প্ৰমাণপত্ৰ	৫৪
১৮)	পুনৰ প্ৰৱেশ পৰীক্ষা	৬০
২৯)	যোগাযোগ সম্বন্ধীয় তথ্য	৬০
২০)	পৰিশিষ্ট	৬০

ক) পি চি পি কাৰ্য্যকাল প্ৰথম বছৰ আৰু দ্বিতীয় বছৰৰ কাৰণে এচ বি এ ডব্লিউ বিএ, আৰু পি টি কাৰ্য্যসূচী।

খ) পাঠ্যবিষয়ক প্ৰদত্ত কাৰ্য্যৰ জমা বিষয়ক অনুসূচি।

গ) পৰীক্ষা প্ৰ-পত্ৰ (প্ৰথম বৰ্ষ)

ঘ) পৰীক্ষা প্ৰ-পত্ৰ (দ্বিতীয় বৰ্ষ)

ঙ) আবেদন প্ৰ-পত্ৰ আৰু সভ্যতাৰ বাবে নিয়মাৱলী (Re-checking) (পুনৰ-নিৰীক্ষণ)

চ) আবেদন প্ৰ-পত্ৰ আৰু নম্বৰ সম্পৰ্কে পুনৰ মূল্যায়নৰ নিয়মাৱলী।

১. আৰম্ভণি ঃ

শিক্ষকৰ গুণগত মান নিৰ্ণয়ৰ কাৰণে শিক্ষণ কাৰ্য্য এক গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান। অপ্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত শিক্ষকসকল ভাল গুণাগুণ সম্পন্ন শিক্ষকসকলৰ তুলনাত বহু ক্ষেত্ৰত বঞ্চিত হৈ থাকে। শিক্ষকতা এনে এক বৃত্তি যিয়ে শিকাৰুসকলৰ দক্ষতা আৰু অনুভূতি নিদৰ্শন কৰি ভাল গুণসমূহ আয়ত্ব কৰাত সহায় কৰে।

এইটো নিশ্চিত যে সকলো অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত শিক্ষকে প্ৰয়োজনীয় অৰ্হতা আহৰণ কৰে। যিসকল শিক্ষকে নিজক নিয়োজিত কৰাৰ পিছতো কোনোধৰণৰ প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰা নাই সেইসকল শিক্ষকৰ বাবে সৰ্বশিক্ষা অভিযানে ৬০ দিনৰ এক প্ৰশিক্ষণ আগবঢ়াইছে। কিন্তু ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষক শিক্ষা পৰিষদে (NCTE) নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা যোগ্যতা এইটো প্ৰশিক্ষণৰ সম-সাময়িক নহয়। তথাপিও মুক্ত বাধ্যতামূলক শিক্ষাৰ অধিকাৰ, আইন ২০০৯’, যিখন ১ এপ্ৰিল ২০১০ চনত বলৱৎ হৈছিল, সেই আইনখনৰ নিৰ্দেশনা মৰ্মে প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত সকলো শিক্ষকক ৫ বছৰৰ ভিতৰত বাধ্যতামূলকভাৱে প্ৰয়োজনীয় অৰ্হতা আহৰণ কৰিবলৈ কোৱা হৈছে।

অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত শিক্ষাৰ সংখ্যা ইমানেই বেছি আছে যে আনুষ্ঠানিক পদ্ধতিত মুখামুখিকৈ সকলোকে প্ৰশিক্ষিত কৰাটো সম্ভৱ নহবও পাৰে। সেইমৰ্মে অ-প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত শিক্ষকক মুক্ত আৰু দূৰৱৰ্তী শিক্ষণ (ODL) তথা সংযোগী পদ্ধতিৰে অৰ্হতা আহৰণৰ সুযোগ দিবলৈ এই বৃহৎ কাৰ্যটো হাতত লোৱা হৈছে।

এইবোৰ বিসংগতিৰ সৈতে, এইটো সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে যে-প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ অ-প্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত শিক্ষকসকলক মুক্ত আৰু দূৰৱৰ্তী শিক্ষণ ব্যৱস্থাৰে এই আচনি কাৰ্যকৰী কৰি বিদ্যালয়সমূহক উন্নত কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত চাকৰিয়াল শিক্ষকসকলে প্ৰাথমিক নীতি হিচাপে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে প্ৰশিক্ষণ কৌশলসমূহ আহৰণ কৰিব লাগিব।

১) শিশুসকলৰ বন্ধুসূলভ আৰু বাধামুক্ত শিক্ষা সকলো শিশুৰ কাৰণে উন্নত কৰিব লাগিব।

২) শিশু শিক্ষাৰ লগত জড়িত বিভিন্ন দিশৰ স্পষ্ট ধাৰণা উন্নত কৰিব লাগিব। শিশু কেন্দ্ৰিক শিক্ষণীয় প্ৰক্ৰিয়াবোৰৰ উদ্‌ঘাটন, অনুসন্ধান, আবিষ্কাৰ আদি কাৰ্যৰ জৰিয়তে উন্নত কৰিব লাগিব।

৩) ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰম গাঠনি (NCF) ২০০৫ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়াটো পথ-প্ৰদৰ্শক হিচাপে পৰিকল্পনা কৰা হয়। ইয়াৰ পাঁচটা পথ প্ৰদৰ্শক নীতি হ’ল--

   ক) স্কুলৰ বাহিৰেও জীৱনৰ লগত জ্ঞান সংযোগ কৰা।

   খ) অবুজন ব্যৱস্থা সলনি কৰি শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া নিশ্চিত কৰিব লাগে।

   গ) পাঠ্যক্ৰম এনেকৈ সমৃদ্ধ কৰিব লাগে যাতে ই পাঠ্যপুঠিতকৈ উন্নত মানদণ্ডৰ হয়।

ঘ) পাঠ্যক্ৰম অধিক নমনীয় হ'ব লাগে আৰু সেইবোৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষাৰ সৈতে ঐক্যবদ্ধ হ'ব লাগে।

ঙ) দেশৰ গণতান্ত্ৰিক নীতিৰ ভিতৰত প্ৰতিপালনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি তোলা আশাবাদী মনোভাৱ বা পৰিচয়ক বিকশিত কৰা।

৪) ধাৰাবাহিক মান নিৰ্ণয়ৰ কাৰণে ভাবুকি বিহীন মান নিৰ্ণয়ৰ গাঠনি উন্নত কৰা। শিক্ষক প্ৰস্তুতিয়ে শিক্ষণৰ বাবে অবিৰত ধাৰাবাহিক মূল্যায়নৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্ব দিব লাগে।

৫) শিক্ষা অধিকাৰ আইন, অনুসৰি শিক্ষকসকলৰ দ্বাৰা কৰা শাৰিৰীক শাস্তি আৰু ব্যক্তিগত পাঠদান ব্যৱস্থা বন্ধ কৰা হৈছে। শিক্ষা অধিকাৰ আইনৰ অধীনত সকলো ল'ৰা-ছোৱালীয়ে যাতে শিশুসুলভ মন এটা লৈ আগবাঢ়িব পাৰে আৰু সেই অনুযায়ী শিক্ষক প্ৰস্তুতিৰ পৰিকল্পনা আগবঢ়াব লাগে আৰু ল'ৰা-ছোৱালীক শ্ৰেণী কোঠাত মুক্ত পৰিৱেশ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

২. পাঠ্যক্ৰমৰ উদ্দেশ্যাৱলী ঃ

পাঠ্যক্ৰমৰ উদ্দেশ্যাৱলী সমূহ হ'ল--

১) শিক্ষকসকলৰ বৌদ্ধিক আৰু ঐক্যতাৰ যোগাযোগ সমৰ্থ কৰি তোলা।

২) শ্ৰেণীকোঠাৰ ব্যৱস্থা/ যোগাযোগৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকসকলৰ গুণাগুণ উন্নত কৰি তোলা।

৩) বিদ্যালয়ত শিশু কেন্দ্ৰিক প্ৰক্ৰিয়া আৰু শিশু সুলভ মনোভাৱ উন্নত কৰা।

৪) উচিত আৰু উন্নত শিক্ষণ/ শিক্ষক প্ৰক্ৰিয়াৰ লগত পৰিচয় কৰোৱা।

৫) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত সমস্যা সমাধানৰ কৌশল আৰু নেতৃত্ব প্ৰদান কৰা কৌশল উন্নত কৰা।

৬) শিশু অধিকাৰ সুৰক্ষা প্ৰদানৰ ফালে শিক্ষকসকলৰ বৰঙণি উন্নত কৰা।

৩. দলীয় লক্ষ্য আৰু অৰ্হতাসম্পন্ন চৰ্তসমূহ ঃ

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত চাকৰি কৰি থকা অপ্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত শিক্ষকসকল নিম্নতম উচ্চতৰ মাধ্যমিক (বা সমসাময়িক) পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱা হ'ব লাগিব। প্ৰথম শ্ৰেণীৰপৰা চতুৰ্থ নহ'লে পঞ্চম শ্ৰেণী পৰ্যায়ৰ শিক্ষক হ'ব লাগিব। নিম্নতম ৫০% নম্বৰ থাকিব লাগিব। (SC/ ST/OBC/PH আবেদনকাৰীৰ বাবে ৫%নম্বৰ ৰেহাই দিয়া হ'ব।) উচ্চ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ (পঞ্চম/ষষ্ঠ/সপ্তম) অপ্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত শিক্ষকসকলে স্নাতক ডিগ্ৰীধাৰী হ'ব লাগিব। ৰাজ্যিক পৃষ্ঠপোষকতা বাধ্যতামূলক।

৪. নিৰ্দ্ধাৰিত সময় ঃ

ডি.এল.এড. কাৰ্যসূচীৰ সময়সীমা নিম্নতম দুই বছৰ যদিও শিৰ্ক্ষাৰ্থীৰ পঞ্জীয়ন তিনি বছৰলৈ বৈধ থাকিব।

৫. কাৰ্যসূচী গাঠনি ঃ

কাৰ্যসূচী গাঠনিক মূল নীতিটোৱে হৈছে প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিক্ষকসকলৰপৰা আশাতীত ফল লাভ কৰা, শিক্ষকসকলৰ শ্ৰেণীকোঠা প্ৰক্ৰিয়াত নিয়োজিত কৰা, সম্প্ৰদায় সমবেত কৰা, বিদ্যালয়ৰ যৌথ জীৱনত অংশগ্ৰহণ কৰা, আৰু সম্পূৰ্ণ বিদ্যালয় পৰিকল্পনা উন্নয়নত অংশগ্ৰহণ কৰা। এই কাৰ্যসূচী গাঠনিখন তলত দিয়া ধৰণে সংযুক্ত কৰা হৈছে।

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ
ডি.এল.এড কাৰ্যসূচী
কৰ্মশালা-১ৰ বাবে প্ৰশিক্ষাৰ্থী সকললৈ আমন্ত্ৰণী পত্ৰ

পৰাঃ	**লৈঃ**	**সংখ্যাঃ**
অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ সমন্বয়ৰক্ষী	শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ ঠিকনা	তাৰিখ
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	

মৰমৰ
শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল,

আপোনালোকৰ জ্ঞাতাৰ্থে জনোৱা হ'ল যে কৰ্মশলা-১২ বাৰ দিনৰ বাবে এই কেন্দ্ৰত (তাৰিখ)অলৈ অনুষ্ঠিত কৰা হ'ব। কাৰ্যসূচীখন তলত দিয়া ধৰণে অনুষ্ঠিত হ'ব।

*) প্ৰথম দিনৰ কাৰ্যসূচীত ৰাতিপুৱা ৯ বজাত উপস্থিত হ'ব লাগিব।
*) আবেদন পত্ৰখন দেখুৱাই এটা প্ৰতিলিপি জমা দিব লাগিব।
*) এন, আই, ও, এচৰ পৰিচয় পত্ৰ দেখুৱাই এটা প্ৰতিলিপি জমা দিব।
*) কৰ্মশালালৈ অহাৰ আগতে প্ৰয়োগিক হস্তলিপি খৰছি মাৰি পঢ়িব লাগিব (ডব্লিউ বি এ কাৰ্যসূচীৰ ওপৰত নিৰ্দেশিত)

১) কৰ্মশালা ১ আৰু কৰ্মশালা ২ এন আই ও এচ ৰ ডি.এল. এড পাঠ্যক্ৰমৰ ভিতৰত বাধ্যতামূলক।

২) এইটো শিক্ষা পৰিষদ পৰীক্ষাৰ সমকক্ষ।

৩) প্ৰত্যেক দিনৰ প্ৰত্যেকটো শাখাত ১০০% উপস্থিতি বাধ্যতামূলক। **তাৰ পৰা কোনেও বিৰতি নাপায়।**

৪) প্ৰত্যেক দিনৰ এটা বা দুটা প্ৰদত্ত কাৰ্য পিছৰ দিনা নিশ্চিতভাৱে জমা দিব লাগিব। সেইবাবে প্ৰত্যেক দিনে দুঘন্টা বা তিনিঘন্টা ৰাতি কষ্ট কৰিব লাগিব নহ'লে পিছদিনা কৰিব লাগিব।

৫) ওপৰৰ এইখিনি কৰাৰ বাবে অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ লগত জড়িত থাকিব লাগিব।

কোনোবাই যদি কৰ্মশালালৈ দেৰিকৈ আহে বা সোনকালে ওলাই যায় বা শাখা আধাতে এৰি দিয়ে তেনেহ'লে কৰ্মশালা কৰিবলৈ অনুমতি দিয়া নহ'ব।

প্ৰয়োজনীয় ঃ আপোনালোকে কৰ্মশালা-১ৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণে আনিব লাগিব।

*) বিদ্যালয় কেন্দ্ৰিক কাৰ্যসমূহৰ টোকা (এচ বি এ)

*) পাঠ্যক্ৰম নিৰ্দেশনা আৰু প্ৰদত্তকাৰ্য পুস্তিকা

*) সকলো বিষয়ৰ কিতাপ-বিষয় সূত্ৰ-৫০১,৫০২,৫০৩, ৫০৪, ৫০৫

*) পি চি পি আৰু প্ৰয়োগিক হস্তলিপি।

*) ২০০ খন ৪৩ X৩৪ছেঃ মিঃ জোখৰ বগা কাগজ কৰ্মশলা প্ৰদত্ত কাৰ্য লিখাৰ বাবে।

*) ষ্টেপলাৰ, ষ্টেপল পিন, আঠা, বিভিন্ন ৰঙৰ স্কেচ পেন, স্কেল, পেঞ্চিল, লবৰ ইত্যাদি।

*) কৰ্মশালাৰ প্ৰদত্তকাৰ্য আৰু অন্যান্য কাগজ ৰাখিবলৈ এটা উন্নত মানৰ নথি-পত্ৰ সংৰক্ষণ ফাইল আনিব লাগিব।

কৰ্মশালাত লগ পোৱাৰ আশাৰে শুভেচ্ছা যাচিলো--

আপোনাৰ বিশ্বাসী

(অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ সমন্বয়ৰক্ষী)

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড কাৰ্যসূচী

(শিক্ষাৰ্থীয়ে উকা কাগজ লগত ৰাখিব লাগিব আৰু এইখন প্ৰতিলিপিৰ আৰ্হিত পূ ৰ কৰিব লাগিব)

কৰ্মৰত স্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ পৰা প্ৰশংসাপত্ৰ আৰু শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ দ্বাৰা ঘোষিত

(এইখন আৰ্হিৰ প্ৰতিলিপি বিদ্যালয়ত থাকিব লাগিব)

কৰ্মৰত বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰপৰা প্ৰশংসাপত্ৰ/মাননীপত্ৰ (কৰ্মৰত বিদ্যালয়) প্ৰধান শিক্ষকৰ দ্বাৰা প্ৰৱেশ নিৰ্দ্ধাৰণ)

মাননীপত্ৰ--

১) শ্ৰী/শ্ৰীমতী..(সম্পূৰ্ণ নাম), এইখন বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক আৰু এন আই ও এচৰ ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰমৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থী।
পৰা.........................(তাৰিখ) লৈ ....(তাৰিখ)

২) তেওঁৰ/ তাইৰ এইখন বিদ্যালয়তে মুঠ শৈক্ষিক অভিজ্ঞতা......................বছৰ (শব্দত লিখিব) আৰু.....................(শব্দত লিখিব)। প্ৰথম বৰ্ষ শেষ হোৱাৰ পিছত তেখেতসকলক পাঠ পৰিকল্পনাৰ অভ্যাসৰ অনুমতি দিয়া হ'ব আৰু বিদ্যালয় নিৰ্ভৰশীল কাৰ্যসমূহ বিদ্যালয়লৈ আনিব আনিব লাগিব।

বিদ্যালয়ৰ ঠিকনা লগতে বিদ্যালয় মোহৰ পিন আৰু দূৰভাষা

কাৰ্যালয়ৰ মোহৰ তাৰিখ ....
(প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ)

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ দ্বাৰা ঘোষিত

শ্ৰী/শ্ৰীমতী..মোৰ পৰামৰ্শদাতা (Mentor) আৰু
শ্ৰী/শ্ৰীমতী...মোৰ নিৰীক্ষক (Supervisor)

মই ঘোষণা কৰিলো যে

ক) কৰ্মশালাৰ সকলো নিৰ্দেশনা আৰু নীতি-নিয়ম মই মানি চলিবলৈ বাধ্য হ'ম। যদি কিবা কাৰণত মই বিফল হওঁ তেনেহ'লে মই কৰ্মশালাত উপস্থিত থকাৰপৰা বঞ্চিত হ'ম, যিটো মই কোনো ধৰণৰ আপত্তি নকৰাকৈ মানি ল'ম।

খ) মই বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকক কৰ্মশলা-১ ৰ প্ৰমাণপত্ৰ দেখুৱাম আৰু তাৰ পিছত মই জানুৱাৰী মাহৰপৰা শিক্ষাদান অভ্যাস আৰম্ভ কৰি আগষ্ট মাহৰ ভিতৰত শেষ কৰিম আৰু সকলো বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যসমূহ চলিত বৰ্ষৰ ভিতৰতে সমাপ্ত কৰিম। (এন আই ও এচৰ নীতি আৰু নিৰ্দেশনা মৰ্মে)।

গ) যদি কিবা কাৰণত মই বিফল হওঁ তেনেহ'লে মই অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ৰক্ষীক লিখিতভাৱে অবগত কৰিম আৰু সমন্বয়ৰক্ষীৰ যি সিদ্ধান্ত হ'ব, মই কোনো ধৰণৰ অজুহাত আৰু আইন উলংঘা নকৰাকৈ মানি ল'ম।

....
শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
নাম ঃ
তালিকাভুক্ত নম্বৰ ঃ
তাৰিখ ঃ

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ
ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম
প্ৰধান শিক্ষকৰ ঘোষণা/বিজ্ঞপ্তি
(বিদ্যালয়ে এইটো আৰ্হিৰ এখন প্ৰতিলিপি ৰাখিব লাগিব)

১) প্ৰধান শিক্ষকৰ এইটো আৰ্হি নিজৰ হাতেৰে পূৰ্ণ কৰিবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হ'ল।

২) এইখন এন আই ও এচৰ এই কাৰ্যসূচী পৰিচালনা আৰু উন্নত কৰিবলৈ প্ৰধান শিক্ষকক অনুৰোধ জনোৱা হ'ল।

৩) যদি শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল তেওঁলোকৰ প্ৰায়োগিক কাৰ্যসমূহত অসচেতন আৰু অনমনীয় তেনেহ'লে প্ৰধান শিক্ষকে তেওঁলোকক সকীয়নি দিব পাৰে। যদি তাৰ পিছতো তেওঁলোকে একেই কাৰ্য কৰি থাকে তেনেহ'লে এই বিষয়ে অধ্যয়ন কেন্দ্ৰক লিখিতভাৱে অবগত কৰাব লাগিব।

মন কৰিবলগীয়া

১) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ৰক্ষীয়ে প্ৰকাশ কৰা কৰ্মশালা-১ৰ প্ৰমাণ-পত্ৰ (প্ৰকৃত) শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে দেখুৱাব লাগিব। গৰমৰ বন্ধৰ পিছত বিদ্যালয় আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে ইয়াৰ এটা প্ৰতিলিপি সংগ্ৰহ কৰিব লাগিব। প্ৰমাণ-পত্ৰ চোৱাৰ পিছত শিক্ষাদান অভ্যাস কৰিবলৈ অনুমতি দিব আৰু পৰামৰ্শকাৰীয়ে পৰামৰ্শ আগবঢ়াব।

২) পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকক অনুৰোধ জনোৱা হ'ল যে তেখেতসকলে গোটেই শ্ৰেণীৰ পাঠটো পৰ্যবেক্ষণ কৰিব আৰু নিজৰ মতামত, উপদেশ আদি পাঠ পৰিকল্পনা লিখা বহীখনত লিখি দিব। কোনোবাই পাঠ আধৰুৱা কৰিলে কৰ্মশালা-২ ৰ বাবে বঞ্চিত কৰা হ'ব। এই ক্ষেত্ৰত আচৰণত উদাৰতাই হ'ব পাঠ্যক্ৰমৰ মূল আচনি।

১)	পাঠ্যপ্ৰম অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন............................।
২)	বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
তালিকাভুক্তকৰণ নম্বৰ............................।
৩)	প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে কাম কৰা বিদ্যালয়ৰ নাম, ঠিকনা, পিন, সংকেত চিহ্ন
....
....
৪)	কাম কৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ নাম বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে........................।
৫)	বিদ্যালয়ৰ নাম, ঠিকনা, পিন, সংকেত চিহ্ন...।

প্ৰমাণিত যে

১)	আমাৰ বিদ্যালয়ত থকা শ্ৰেণী..................................লৈ..........................।
২)	এইটো...................................চৰকাৰৰ দ্বাৰা পঞ্জীভূতকৰণ।

মই ঘোষণা কৰিছো যে

১)	এন আই ও এচ এ ধাৰ্য কৰি দিয়া বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যসূচী, কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যসূচী আৰু শিক্ষাদান অভ্যাস মই মোৰ কাৰ্য আৰু দায়িত্ববোধ সহকাৰে বুজিবলৈ আৰু নিৰ্দেশনাসমূহ জানিবলৈ চেষ্টা কৰিম।
২)	মই তেখেতসকলক পিছৰ শাখাত পাঠ অভ্যাস কৰিবলৈ অনুমতি প্ৰদান কৰিম।
৩)	শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহ (পিটি/এচবিএ) কঢ়িয়াব অনুমতি দিয়া নহ'ব যদিহে তেওঁলোকে এন আই এ এচৰ আঞ্চলিক কেন্দ্ৰৰ (ৰাঞ্চী) চৰ্ত মানি ল'ব নোৱাৰে আৰু ইয়াৰ বাবে অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ৰক্ষীক অবগত কৰিব লাগিব।
৪)	এইটো ধাৰ্য কৰা হৈছে যে এইখন আৰ্হিৰ সকলোখিনি মই মোৰ নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছো আৰু সকলোখিনি তথ্য সচা বুলি দাখিল কৰিছো।

....
শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থী সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তালিকাভূক্তকৰণ নম্বৰ ঃ কাৰ্যলৰ মোহৰ

বিদ্যালয়ৰ মোহৰ
....
প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তাৰিখ ঃ

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ
ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম
প্ৰধান শিক্ষকৰ ঘোষণা/বিজ্ঞপ্তি
(বিদ্যালয়ে এখন উকা কাগজ ৰাখিব লাগিব আৰু আৰ্হিখন পূৰ কৰিব লাগিব)

প্ৰত্যেকজন শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে একোখন আৰ্হি ব্যৱহাৰ কৰিব। পৰামৰ্শকাৰী, নিৰীক্ষক আৰু কাম কৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ পৰা প্ৰমাণপত্ৰ।

পৰামৰ্শকাৰী/নিৰীক্ষকে আৰ্হিখনৰ প্ৰতিলিপি লগত ৰাখিব লাগিব।

১) নিৰীক্ষক / পৰামৰ্শকাৰীসকলক অনুৰোধ জনোৱা হ'ল যে তেখেতসকলে এন আই ও এচৰ প্ৰায়োগিক হস্তলিপি, পাঠ্যক্ৰম নিৰ্দেশনা পুথি আৰু বিদ্যায়তনিক সকলো পদ্ধতিৰ কিতাপসমূহ সংগ্ৰহ কৰিব লাগিব আৰু পুংখানুপুংখভাৱে অধ্যয়ন কৰিব লাগিব।

২) তেখেতসকলক অনুৰোধ জনোৱা হ'ল যে সকলো শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীক পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতিৰ কৌশলসমূহ শিকাই দিব লাগিব আৰু এন আই ও এচৰ পাঠ পৰিকল্পনাৰ আকাৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব।

৩) শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে কাম কৰা বিদ্যালয় তেখেতসকলে দৰ্শন কৰিব লাগিব।

৪) শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে শ্ৰেণীকোঠাত পাঠদান কৰাৰ সময়ত তেখেতসকল বহি থাকিব লাগিব আৰু নিজৰ, মতামত, পৰামৰ্শ, শুধৰণি আদি তেখেতসকলে পাঠ পৰিকল্পনা লিখি বহীখনত লিখিব লাগিব।

৫) শুধৰণি বা কোনো ধৰণৰ গঠনমূলক পৰামৰ্শ আদি পাঠ পৰিকল্পনাত নাথাকিলে পৰিনিৰীক্ষণৰ সময়ত বাতলি কৰা হ'ব। সেয়েহে নিৰীক্ষক/পৰামৰ্শকাৰীক এই ক্ষেত্ৰত সহযোগ কৰিবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হ'ল। এই ক্ষেত্ৰত আলোচনামূলক সহাৰীয়েই প্ৰশংসনীয় হ'ব।

নিৰীক্ষক/পৰামৰ্শকাৰী কাম কৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ পৰা প্ৰমাণপত্ৰ
(প্ৰধান শিক্ষক প্ৰমাণ পত্ৰখন নিজ হাতেৰে পূৰ কৰিবলৈ কোৱা হ'ল)

এইটো প্ৰমাণিত হ'ল যে শ্ৰী/শ্ৰীমতী............................(সম্পূৰ্ণ নাম) এজন শিক্ষক হিচাপে আমাৰ বিদ্যালয়ত...................................পৰা আজিৰ তাৰিখলৈ আছে।

তেখেতসকলক এন আই ও এচৰ নিৰীক্ষক পৰামৰ্শকাৰী হোৱাত মোৰ কোনো আপত্তি নাই।

বিদ্যালয়ৰ ঠিকনা, পিন, দূৰভাষ, সংকেত চিহ্ন

অনুষ্ঠানৰ মোহৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
সম্পূৰ্ণ নাম..................................
প্ৰধান শিক্ষকৰ মোহৰ
তাৰিখ ঃ

মই ঘোষণা কৰিলো যে

১) মোৰ শিক্ষণ অভিজ্ঞতা........................বছৰৰ (শব্দত লিখিব)

২) পি টি আৰু এচ বি এ, পাঠ পৰিকল্পনাৰ আৰ্হি আদি মই পুংখানুপুংখভাৱে জানি লৈছো আৰু মোৰ কাৰ্য আৰু দায়িত্ব সম্পূৰ্ণৰূপে পালন কৰিম।

৩) এন আই ও এচৰ নিৰ্দেশনা ক্ৰমে মই পাঠ পৰিকল্পনা লিখাত আৰু পাঠদান অভ্যাসত শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক সম্পূৰ্ণৰূপে তদাৰক কৰিম। তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তাত মই সহায় কৰিম।

৪) মোৰ কৰ্মক্ষেত্ৰ/ঘৰৰ পৰা শিক্ষাদান অভ্যাস কৰা বিদ্যালয়খনলৈ দূৰত্ব.............কিঃমিঃ (শব্দত লিখিব)।

৫) মই ঘোষণা কৰিছো যে এই আৰ্হিখনৰ সকলো তথ্য মোৰ নিজৰ হাতেৰে লিখা আৰু সত্য।

ডাকঘৰ ঠিকনা, পিন, দূৰভাষা
(পৰীক্ষক/পৰামৰ্শকাৰীৰ
বিদ্যালয়ৰ ঠিকনা আৰু
অৱসৰপ্ৰাপ্তসকলৰ ঘৰৰ ঠিকনা)

....
পৰামৰ্শকাৰী নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তাৰিখ ঃ

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ
ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম
বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যৰ বিৱৰণী (এচ বি এ)
(স্পষ্ট ক'লা চিয়াহীৰে প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিজে পূৰ কৰিব)

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন..

বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম...................................

তালিকাভুক্ত কৰণ নম্বৰ..........................বিশেষ প্ৰশ্নকাকত.........................

ঐচ্ছিক পাঠ্যবিষয় ১....................................২......................................

ক্ৰমিক নং	কাৰ্য প্ৰণালীৰ শিৰোনামা	উপ-কাৰ্য প্ৰণালীৰ নাম	বিৱৰণৰ পৃষ্ঠা সংখ্যা	সংলগ্ন কাগজৰ বিৱৰণ
১.	ঘটনা অধ্যয়ন			
২.	বিদ্যালয় শ্ৰেণীবিৱৰণ আৰু পঞ্জীয়নৰ তত্ত্বাৱধান	(ক) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উন্নয়ন বিৱৰণৰ প্ৰস্তুতি। (খ) ক্ষুদ্ৰ আমোদজনক কামৰ প্ৰতিবেদন (বিশেষ পৰ্যবেক্ষণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি) (গ) পাঠ/দিনলিপি টোকাৰ তত্ত্বাৱধান (ঘ) সময়সূচীৰ প্ৰস্তুতি আৰু পৰিকল্পনা/প্ৰতিকল্প শ্ৰেণীৰ সময়সূচী আৰু প্ৰতিকল্প শ্ৰেণীৰ ব্যৱস্থা (ঙ) পুথিভঁৰাল, গৱেষণাগাৰ আৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ ক্ৰিয়া কাৰ্যসমূহৰ বিশদ বিৱৰণৰ প্ৰস্তুতি		
৩.	বিদ্যালয়ৰ কাৰ্যসূচীত বৰঙণি	(ক) প্ৰাত সভা আৰু অন্যান্য সভাৰ ব্যৱস্থা কৰা আৰু আকাংক্ষিত ফলসমূহৰ প্ৰতিবেদন বনোৱা (খ) পি টি এ/এম টি এ/ এচ এম চি ৰ বিৱৰণীমূলক প্ৰক্ৰিয়াৰ আৰু আকাংক্ষিত ফল আহৰণ কৰা (গ) সামাজিক উৎসৱসমূহ বিদ্যালয়ত উদ্‌যাপন কৰা (ঘ) বাৰ্ষিক ক্ৰিয়া বা বাৰ্ষিক অধিবেশন বিদ্যালয়ত উদ্‌যাপন কৰা। (ঙ) বিশেষ উদ্দেশ্য লৈ কৰা ভ্ৰমণ/ ক্ষেত্ৰ ভ্ৰমণ আদি বিদ্যালয়ে ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।		

মই ঘোষণা কৰিছো যে ওপৰত উল্লেখ কৰা বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যসমূহ ১ৰপৰা ৩লৈ বিদ্যালয় সময়-সীমাৰ ভিতৰত মাহ.............ৰ পৰা বছৰটোৰ ভিতৰত কৰিম আৰু প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰি বিদ্যালয়লৈ আনিম।

....

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ

তাৰিখ ঃ

প্ৰমাণিত হ'ল যে ওপৰত উল্লেখ কৰা বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যসমূহ শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীগৰাকীয়ে পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ অধীনত প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰি আনিছে। (পৰামৰ্শকাৰীৰ দ্বাৰা প্ৰমাৰ পত্ৰ দিয়া হ'ব)

মোৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত আৰু জমা কৰা হৈছে।

....	....
পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ	প্ৰশিক্ষাৰ্থী সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তাৰিখ ঃ	তাৰিখ ঃ

....

প্ৰধান শিক্ষকৰ স্বাক্ষৰ

তাৰিখ ঃ

কাৰ্যালয়ৰ মোহৰ

টোকা ঃবিদ্যালয়ৰ ভিত্তিক কাৰ্যৰ লগত জড়িত সকলো নথি-পত্ৰ লগতে আৰ্হি পত্ৰ পৰামৰ্শকাৰী আৰু প্ৰধান শিক্ষকৰ দ্বাৰা স্বাক্ষৰিত কৰি কৰ্মশালা-১ৰ প্ৰথম দিনৰ প্ৰথম শাখাত জমা দিব লাগিব।

কৰ্মশালা-১

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ
ডি.এল.এড কাৰ্যসূচী
কৰ্মশালা-১ সামৰণি প্ৰমাণ-পত্ৰ

এইখন প্ৰমাণ-পত্ৰ কৰ্মাশালা-১ আৰু কৰ্মশালা-২ সামৰণিৰ পিছত এন আই ও এচৰ নীতি নিৰ্দেশনা অনুসৰি শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক দিয়া হ'ব। এন আই ও এচৰ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰৰ পৰা মঞ্জুৰ কৰা হ'ব।

কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীৰ দ্বাৰা পূৰ কৰিব লাগিব আৰু নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে পূৰ কৰিব লাগিব।

(অনুগ্ৰহ কৰি এইখনৰ এটা প্ৰতিলিপি ৰাখিব)

কাৰ্যক্ৰমৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন ঃ কৰ্মশালা-১
শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
তালিকাভুক্ত নম্বৰ..

ওপৰত উল্লেখ কৰা নামৰ ছাত্ৰ/ছাত্ৰী এইখন বিদ্যালয়ত প্ৰায়োগিক কাৰ্য সম্পূৰ্ণ কৰাৰ প্ৰমাণ-পত্ৰ প্ৰদান কৰা হ'ল। (এন আই ও এচৰৰ নীতি নিৰ্দেশনা অনুসৰি)

১) তেখেতসকলৰ দ্বাৰা বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যসূচী জমা দিয়া মৰ্মে আৰম্ভণি .... তাৰিখ) আৰু সামৰণি..................................(তাৰিখ)

২) কৰ্মশালা-১
আৰম্ভণি.....................(তাৰিখ) আৰু সামৰণি..................(তাৰিখ)
পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ ঠিকনা
পিন ঃ
দূৰভাষ ঃ
সংকেত সংখ্যা
বিদ্যালয়ৰ মোহৰ

....
(কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ)

....
বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে নিজৰ নাম
কাৰ্যালয় মোহৰ/তাৰিখ ঃ

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ দুবছৰীয়া ডিপ্লমা কাৰ্যসূচীৰ গাঠনি

ক্ৰমিক সংখ্যা	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু শাখা	মানৰ মহত্ব		মতামত
		তত্ব	ব্যৱহাৰিক	
১.	শাখা-১ (প্ৰাসংগিক দিশসমূহ)	১৮	৬	সকলোবোৰ পাঠ্যসূচী বাধ্যতামূলক
	(ক) ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ এক সামাজিক-সাংস্কৃতিক দৃষ্টিভংগী	০৩	০১	
	(খ) অৰ্ন্তভুক্তিকৃত প্ৰসংগত শিশু সম্বন্ধে ধাৰণা	০৬	০২	
	(গ) প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষাদান শৈলীমূলক প্ৰক্ৰিয়া	০৬	০২	
	(ঘ) সম্প্ৰদায়-সমাজল আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা	০৩	০১	
২	শাখা- ২ (প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত শিকন/শিক্ষণ)	১২	০৪	সকলোবোৰ পাঠ্যসূচী বাধ্যতামূলক
	(ক) ভাষা	০৩	০১	
	(খ) গণিত	০৩	০১	
	(গ) পৰিবেশ অধ্যয়ন	০৩	০১	
	(ঘ) কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক আৰু কৰ্ম শিক্ষা	০৩	০১	
৩	শাখা-৩ (উচ্ছ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত শিকন/শিক্ষণ)	০৩	০১	যিকোনো এটা পাঠ্যসূচী নিৰ্বাচন কৰিব লাগিব
	(ক) সমাজ বিজ্ঞান	০৩	০১	
	(খ) বিজ্ঞান	০৩	০১	
৪	শাখা-৪ (বিদ্যালয়ত ইনটাৰ্নচীপ)	নাই	০২	সকলোবোৰ পাঠ্যসূচী বাধ্যতামূলক। কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যসূচীবোৰ প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় বৰ্ষৰ বাবে সমানে ভাগ কৰা হ'ব।
	(ক) বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী	নাই	০৪	
	(খ) কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী	নাই	০৮	
	(গ) শিকনৰ অভ্যাস	নাই	০৮	
	সৰ্বমুঠ-	৩৩	৩১	এই পাঠ্যক্ৰমৰ সৰ্বমুঠ মান মহত্ব হৈছে ৬৪ যিহেতু শাখা ৩ আন এক পাঠ্যসূচীৰ সুবিধা আছে গতিকে এই পাঠ্যক্ৰমৰ অধীনত সৰ্বমুঠ মান মহত্ব ধৰা হৈছে।

প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় বৰ্ষত দিবলগীয়া পাঠ্যসূচীসমূহৰ বিতৰণ ঃ

প্ৰথম বৰ্ষ (৩২)

প্ৰধান পাঠ্যসূচী (শাখা-১)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান ত+ব = মুঠ
১.	ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ এক সামাজিক সাংস্কৃতিক দৃষ্টিভংগী	৩	৩+১= ৪
২.	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষাদান শৈলীমুলক প্ৰক্ৰিয়া	৩	৬+২= ৮

শিকনীয় বিষয়বোৰ (শাখা-২)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান ত+ব = মুঠ
৩.	ভাষা	৩	৩+১= ৪
৪.	অংক/ গণিত	৩	৩+১= ৪
৫.	পৰিৱেশ অধ্যয়ন	৩	৩+১= ৪

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী (শাখা-৪)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান
৬.	বিদ্যালয়-ভিত্তিক সাৰ্যসূচী	৪	৪
৭.	কৰ্মশালা-ভিত্তিক সাৰ্যসূচী	৪	৪

***ত = ত্বাত্বিক, ব =ব্যৱহাৰিক**

প্ৰথম বৰ্ষ (৩২)

প্ৰধান পাঠ্যসূচী (শাখা-১)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান ত+ব = মুঠ
১.	অৰ্ন্তভুক্তিকৃত প্ৰসংগত শিশু সম্বন্ধে ধাৰণা	৪	৬+২= ৮
২.	সম্প্ৰদায় /সমাজ আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা	৩	৩+১= ৪

শিকনীয় বিষয়বোৰ (শাখা-২)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান ত+ব = মুঠ
৩.	কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰিক কৰ্ম শিক্ষা	৩	৩+১= ৪

শিক্ষণীয় বিষয়বোৰ (শাখা-৩)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	খণ্ড	মান
৪.	সমাজ বিজ্ঞান	৩	৩+১= ৪
৫.	বিজ্ঞান	২	৩+১= ৪

ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসূচী বিষয়বোৰ (শাখা-৪)

ক্ৰমিক	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা আৰু	মান
৬.	কৰ্মশলাভিত্তিক কাৰ্যসূচী	৪
৭.	শিকনৰ অভ্যাস	৮

৬. পাঠ্যক্ৰমৰ গঠন (Curriculum Structure) ঃ

Core Course (**প্ৰধান পাঠ্যসূচী**) (**দল-১ আৰু** ২) (Group 1 and II)

ক্ৰমিক Code No	**পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা** Title of Course	**খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা** Title of Blocks	**গোটৰ শিৰোনামা** Title of the (Unit)	**মান** Credit)
৫০১	ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ব্যৱস্থা ঃ এক সামাজিক-সাংস্কৃতিক দৃষ্টিভংগী	খণ্ড-১ ঃ ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষাঃ এক অতীতদৰ্শী দৃষ্টিভংগী	গোট- ১ঃ ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থা-১ গোট- ২ঃ ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থা-২ গোট- ৩ঃ মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে শিক্ষা গোট- ৪ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণ সাংগঠনিক ব্যৱস্থা বা গাঁথনি	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ সমসাময়িক ভাৰতবৰ্ষত প্ৰথামিক শিক্ষা ঃ ১	গোট- ৫ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ ব্যৱস্থা-১ গোট- ৬ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ ব্যৱস্থা-২ গোট- ৭ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ আৰু পৰিচালনা	
		খণ্ড-৩ ঃ সমসাময়িক প্ৰেক্ষাপতত ভাৰতত প্ৰথামিক শিক্ষা ঃ ২	গোট- ৮ঃ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ বাবে শিক্ষকৰ প্ৰস্তুত কৰণ গোট- ৯ঃ পিছপৰা শিশুসকলৰ শিক্ষাৰ বাবে শিক্ষক প্ৰস্তুতকৰণ।	

পাঠ্যসূচী-২

ক্রমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান Credit)
৫০৬	অর্ন্তভূক্তিকৃত পর্যায়ত প্রসংগত শিশু সম্বন্ধে **ধাৰণা**	খণ্ড-১ ঃ শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ ভুল ধাৰণা খণ্ড-২ ঃ **শিশুৰ ব্যক্তিত্ব**	গোট- ১ঃ শিশু সম্বন্ধে ধাৰণা গোট- ২ঃ বংশ গতি আৰু পৰিৱেশৰ ভূমিকা গোট- ৩ঃ মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে গোট- ৩ঃ ব্যক্তিত্বৰ বিকাশ আৰু পৰিমাপন গোট- ৪ঃ চিন্তা কৌশলৰ বিকাশ সাধন গোট- ৫ঃ আত্ম ধাৰণাৰ বিকাশ গোট- ৬ঃ শিশুৰ সৃজনক্ষমতাৰ বিকাশ	৬+২= ৮
		খণ্ড-৩ ঃ অর্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষা	গোট- ৭ঃ অন্তৰ্ভূক্তকৃত শিক্ষাৰ ধাৰণা বা অৱতাৰণা গোট- ৮ঃ চি ডব্লিউ এচ এনৰ ধাৰণা (CWSN) গোট- ৯ঃ চি ডব্লিউ এচ এন সকলৰ শিক্ষা গোট- ১০ঃ গ্ৰহণকাৰী কৌশল, সহায়কাৰী কৌশল আৰু বিশেষ চিকিৎসামূলক ব্যৱস্থাৰ বিকাশ	
		খণ্ড-৪ ঃ ছোৱালী শিশু আৰু শিশু অধিকাৰ	গোট- ১১ঃ শিক্ষাত লিংগভিত্তিক ধাৰণা গোট- ১২ঃ ছোৱালী শিশুৰ সবলীকৰণ গোট- ১৩ঃ শিশুৰ অধিকাৰ আৰু স্বত্ব	

পাঠ্যসূচী-৩

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান Credit)
৫০২	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষাদান **শৈলীমূলক প্ৰক্ৰিয়া**	খণ্ড-১ ঃ শিক্ষণ আৰু শিকন **প্ৰকিয়া**	গোট- ১ঃ প্ৰাক বিদ্যালয় পৰ্যায়ত শিক্ষন আৰু শিকন গোট- ২ঃ শিক্ষণ আৰু শিকনৰ ব্যৱস্থা/দৃষ্টিভংগীসমূহ গোট- ৩ঃ শিক্ষণ আৰু শিকনৰ পদ্ধতিসমূহ গোট- ৪ঃ শিক্ষণ আৰু শিক্ষাৰ্থী কেন্দ্ৰিক ব্যৱস্থা আৰু পদ্ধতি	৬+২= ৮
		খণ্ড-২ ঃ শিক্ষণ শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিচালনা	গোট- ৫ঃ শ্ৰেণীকোঠা প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিচালনা গোট- ৬ঃ শিক্ষণ শিক্ষণীয় বিষয়বস্তু গোট- ৭ঃ বহুস্তৰীয় আৰু বহুতৰপীয়া পৰিস্থিতিৰ ব্যৱস্থাৰ পৰিচালনা গোট- ৮ঃ শিক্ষণীয় কাৰ্যৱলীৰ পৰিকল্পনা	
		খণ্ড-৩ ঃ শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষণৰ উল্লেখযোগ্য বিষয়বস্তু	গোট- ৯ঃ আন্তঃবিষয়মূলক/সংহত শিক্ষণ শিকন প্ৰক্ৰিয়া গোট- ১০ঃ শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু শিক্ষণীয় বিষয়বস্তুৰ প্ৰাসংগিকৰণ গোট- ১১ঃ শিক্ষণত তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তি বিদ্যা গোট- ১২ঃ কম্পিউটাৰ সহায়কাৰী শিক্ষণ	
		খণ্ড-৪ ঃ মান-নিৰূপন	গোট- ১৩ঃ মান-নিৰূপন আৰু মূল্যায়নৰ মূল ধাৰণা গোট- ১৪ঃ মান-নিৰূপনৰ আহিলা আৰু কৌশলসমূহ গোট- ১৫ঃ শিক্ষণৰ উন্নতিৰ বাবে মান-নিৰূপনৰ ফলাফলৰ ব্যৱহাৰ গোট- ১৬ঃ শিক্ষণ আৰু মান-নিৰূপন	

পাঠ্যসূচী-৪

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান Credit)
৫০৭	সম্প্ৰদায়/সমাজ আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা	খণ্ড-১ ঃ সমাজ, সম্প্ৰদায় আৰু বিদ্যালয়	গোট- ১ঃ বিদ্যালয় আৰু শিক্ষা শিক্ষন আৰু শিকন গোট- ২ঃ সম্প্ৰদায়সমাজ আৰু বিদ্যালয় গোট- ৩ঃ বিদ্যালয় শিক্ষাত সম্প্ৰদায়ৰ ভূমিকা গোট- ৪ঃ এছ এছ এ আৰু আৰ টি ইৰ অধীনত সম্প্ৰদায়ৰ অংশ গ্ৰহণৰ ব্যৱস্থাসমূহ	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ বিদ্যালয় ব্যৱস্থা	গোট- ৫ঃ শিশুসকলৰ স্বত্ব আৰু বিদ্যালয়ৰ কাৰ্যসূচী গোট- ৬ঃ শিক্ষক আৰু বিদ্যালয় গোট- ৭ঃ শিক্ষকৰ নেতৃত্ববোধ গোট- ৮ঃ শৈক্ষিক অনুষ্ঠানসমূহৰ লগত সম্বন্ধ	
		খণ্ড-৩ ঃ বিদ্যালয় সম্প্ৰদায়ৰ মধ্যস্থতাৰ পৰিচালনা	গোট- ৯ঃ সাম্প্ৰদায়িক সমলৰ সংগ্ৰহকৰণ গোট- ১০ঃ বিদ্যালয় পৰিচালনা গোট- ১১ঃ বিদ্যালয় আৰু সম্প্ৰদায়/ সমাজৰ সম্পদৰ পৰিচালনা গোট- ১২ঃ বিদ্যালয় সম্প্ৰদায়ৰ অংশীদাৰী ব্যৱস্থাৰ পৰিচালনাৰ দৃষ্টিভংগী	

পাঠ্যসূচী-৫

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান (Credit)
৫০৩	প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ভাষাৰ শিক্ষণ	খণ্ড-১ ঃ ভাষা সম্বন্ধে বোধ বা ধাৰণা	গোট- ১ঃ ভাষাৰ অৱতাৰণা বা আগক থা গোট- ২ঃ ভাৰতবৰ্ষত ভাষাৰ অৱস্থান গোট- ৩ঃ ভাষাৰ শিকন শিক্ষা	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ ভাষা শিক্ষণৰ লগত জড়িত কৌশলসমূহ	গোট- ৪ঃ শ্ৰবন-কথন কৌশল গোট- ৫ঃ পঠন-কৌশল গোট- ৬ঃ লিখন কৌশল	
		খণ্ড-৩ ঃ	গোট- ৭ঃ সাহিত্য গোট- ৮ঃ ভাষা শ্ৰেণী ভাষা শিক্ষণৰ বাবে পাঠ পৰিকল্পনা গোট- ৯ঃ ভাষা শিকনৰ বিষয়বস্তু আৰু আহিলা/সঁজুলিসমূহ গোট- ১০ঃ ভাষাত মূল্যায়ন আৰু মান-নিৰূপন/পৰিমাপন	

পাঠ্যসূচী-৬

ক্ৰমিক Code No	**পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা** Title of Course	**খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা** Title of Blocks	**গোটৰ শিৰোনামা** Title of the (Unit)	**মান** (Credit)
৫০৪	প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গণিত শিক্ষণ	খণ্ড-১ ঃ বিদ্যালয়ৰ প্ৰাথমিক গণিত শিক্ষণৰ গুৰুত্ব	গোট- ১ঃ শিশুৱে গণিত কেনেকৈ শিকে গোট- ২ঃ গণিত আৰু গণিত শিক্ষা গুৰুত্ব, পৰিসৰ আৰু প্ৰসংগিকতা গোট- ৩ঃ গণিত শিক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু দুৰদৰ্শিতা গোট- ৪ঃ শিক্ষাৰ্থী আৰু শিক্ষণকেন্দ্ৰিক পদ্ধতি/কাৰ্য প্ৰণালীসমূহ	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ বিষয়বস্তু আৰু পদ্ধতি বিকাশ	গোট- ৫ঃ সংখ্যা আৰু সংখ্যাৰ প্ৰক্ৰিয়া গোট- ৬ঃ আকাৰ আৰু আকাৰৰ সম্বন্ধ গোট- ৭ঃ জোখ আৰু জোখ-মাখ গোট- ৮ঃ তথ্য পৰিচালনা গোট- ৯ঃ বীজগণিত এক সাধাৰণীকৃত অংকবিদ্যা	
		খণ্ড-৩ ঃ	গোট- ১০ঃ গণিত শিক্ষণৰ মান-নিৰূপনৰ বিভিন্ন ব্যৱস্থা গোট- ১১ঃ মান নিৰূপনৰ বিভিন্ন আহিলা আৰু কৌশল গোট- ১২ঃ গণিত শিক্ষণৰ মান-নিৰূপনৰ পুনৰাবৃত্তি	

পাঠ্যসূচী-৭

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান (Credit)
৫০৭	প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষা	খণ্ড-১ ঃ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা/গুৰুত্ব	গোট- ১ঃ শিক্ষণৰ প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশৰ গুৰুত্ব গোট- ২ঃ প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ উদ্দেশ্যসমূহ আৰু পৰিসৰ গোট- ৩ঃ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত/স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ধাৰণা সম্বন্ধনীয় শিক্ষাদানৰ শৈলী গোট- ৪ঃ প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যক্ৰমিক ব্যৱস্থা	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ পাঠ্যক্ৰম আৰু পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষাদান শৈলী	গোট- ৫ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ দৃষ্টিভংগীসমূহ /ব্যৱস্থাসমূহ গোট- ৬ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ পদ্ধতিসমূহ গোট- ৭ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ পৰিকল্পনা গোট- ৮ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ বাবে সম্পদ আৰু সামগ্ৰীসমূহ	
		খণ্ড-৩ ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণৰ মান নিৰূপন	গোট- ৯ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণৰ মান নিৰূপন গোট- ১০ঃ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষণৰ মান নিৰূপনৰ আহিলা আৰু কৌশলসমূহ গোট- ১১ঃ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বোধগম্যতাৰ মান নিৰূপনৰ ফলাফলৰ ব্যৱহাৰ	

পাঠ্যসূচী-৮

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান (Credit)
৫০৮	প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক আৰু কৰ্ম-শিক্ষাৰ শিক্ষণ	খণ্ড-১ ঃ কলা শিক্ষা	গোট- ১ঃ কলা আৰু কলা শিক্ষাৰ বোধ গোট- ২ঃ দৃশ্য কলা আৰু শিল্প (ব্যৱহাৰিক) গোট- ৩ঃ পৰিৱেশ্য কলা (ব্যৱহাৰিক) গোট- ৪ঃ প্ৰাথমিক শ্ৰেণীৰ বাবে কলা শিক্ষাৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা	গোট- ৫ঃ কলা শিক্ষাৰ মূল্যায়ন গোট- ৬ঃ স্বাস্থ্যৰ অৰ্থ আৰু মহত্ব গোট- ৭ঃ বিদ্যালয় স্বাস্থ্য শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ প্ৰধান দিশসমূহ গোট- ৮ঃ জৰুৰী/অত্যাৱশীক স্বাস্থ্যসেৱা গোট- ৯ঃ শাৰিৰীক শিক্ষাৰ অৰ্থ আৰু ধাৰণা গোট- ১০ঃ শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ পৰিকল্পনা আৰু অনুষ্ঠান গোট- ১১ঃ খেলাধূলা আৰু যোগ	
		খণ্ড-৩ ঃ কৰ্ম শিক্ষা	গোট- ১২ঃ কৰ্ম শিক্ষাৰ ধাৰণা(তত্ব) গোট- ১৩ঃ কৰ্ম শিক্ষাৰ ৰূপায়ন (তত্ব) গোট- ১৪ঃ কৰ্ম শিক্ষাৰ কৌশলৰ বিকাশ (ব্যৱহাৰিক) গোট- ১৫ঃ সমাজ আৰু কৰ্ম শিক্ষা গোট- ১৬ঃ কৰ্ম শিক্ষাৰ মূল্যায়ন (তাত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক)	

পাঠ্যসূচী-৯

বিকল্প শিকনীয় বিষয়সমূহ (দল-III) যিকোনো এটা

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান (Credit)
৫০৯	উচ্চ-প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত সমাজ বিজ্ঞান শিক্ষণ	খণ্ড-১ ঃ অধ্যয়নৰ বিষয় হিচাপে সমাজ বিজ্ঞানৰ বোধ	গোট- ১ঃ সমাজ বিজ্ঞানৰ বৈশিষ্ট্য/ পদ্ধতি গোট- ২ঃ বিদ্যালয় পাঠ্যক্ৰমত সমাজ বিজ্ঞান গোট- ৩ঃ ইতিহাস	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ সমাজ বিজ্ঞানৰ বিষয় আৰু ধাৰণা	গোট- ৪ঃ ভূগোল গোট- ৫ঃ সমাজ আৰু ৰাজনৈতিক জীৱন, ৰাজনীতি বিজ্ঞান/অৰ্থনীতি/ সমাজশাস্ত্ৰৰ এক অবিভাজিত বিষয়	
		খণ্ড-৩ ঃ সমাজবিজ্ঞানৰ শিক্ষা-দানশৈলীৰ দিশসমূহ/ বিষয়সমূহ	গোট- ৬ঃ শিক্ষাৰ্থীৰ বৈশিষ্ট্যৰ বোধ আৰু স্থানীয় প্ৰেক্ষাপট গোট- ৭ঃ শিকণ-শিক্ষণ কৌশল গোট- ৮ঃ শিক্ষণ সম্পদ গোট- ৯ঃ সমাজ বিজ্ঞানত মান নিৰূপন	

পাঠ্যসূচী-১০

ক্ৰমিক Code No	পাঠ্যসূচীৰ শিৰোনামা Title of Course	খণ্ডসমূহৰ শিৰোনামা Title of Blocks	গোটৰ শিৰোনামা Title of the (Unit)	মান (Credit)
৫১০	উচ্চ-প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত বিজ্ঞান শিক্ষণ	খণ্ড-১ ঃ বিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় বোধ	গোট- ১ঃ বিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি বৈশিষ্ট্য গোট- ২ঃ বিজ্ঞানৰ অনুসন্ধান গোট- ৩ঃ বিজ্ঞান শিকনৰ বিভিন্ন দৃষ্টিভংগী গোট- ৪ঃ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা ঃ ভূমিকা আৰু গুৰুত্ব	৩+১= ৪
		খণ্ড-২ ঃ বিজ্ঞান শিক্ষণৰ পৰিচালনা আৰু জোখ-মাখ	গোট- ৫ঃ উচ্চ-প্ৰাথমিক স্তৰত বিজ্ঞান শিক্ষাৰ পৰিকল্পনা আৰু পৰিচালনা গোট- ৬ঃ মান নিৰূপন আৰু মূল্যায়ন আৰু পৰিচালনা গোট- ৭ঃ বিজ্ঞান শিকাৰ প্ৰত্যাহ্বান আৰু বিষয়সমূহ	

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী (দল-IV)

৫১১	বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী	বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীক তিনিটা ভাগত ভগোৱা হৈছেঃ -এজন শিশুৰ ঘটনা বিৱৰণী অধ্যয়ন - ৰেকৰ্ড আৰু লিখিত বিৱৰণীৰ প্ৰতিপালন -বিদ্যালয় অনুষ্ঠানসমূহত অৱদান/ যোগদান	৪
৫১২	কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী	প্ৰথম বৰ্ষৰ কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলীসমূহ হৈছে ৪ক্ৰেডিটৰ, য'ত ১২-দিনীয়া কৰ্মশালাৰ সৈতে বিভিন্ন কাৰ্যাৱলী সাঙুৰ খাই আছে। * ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান আৰু সমাজ বিজ্ঞান বিষয়ৰ ওপৰত পাঠ-আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ * তিনিটা বিষয়ৰ ওপৰত শিকন-শিক্ষণ সহায়কাৰী সমল সমাগ্ৰী প্ৰস্তুতকৰণ * যিকোনো এটা বিষয়ৰ, বিষয়ভিত্তিক মূল্যায়নৰ প'ৰ্টফলিঅ বনোৱা * উপযুক্ত প্ৰশ্নকাকতৰ আৰ্হি আৰু ৰূপৰেখা প্ৰস্তুতকৰণ * প্ৰদৰ্শনমূলক পাঠৰ পৰ্যবেক্ষণ * প্ৰক্ৰিয়া মূল্যায়নত অংশগ্ৰহণ	৪

৫১৩	কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী	দ্বিতীয় বৰ্ষৰ কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্য্যাৱলীসমূহ হৈছে ৪ ক্ৰেডিটৰ, য'ত ১২-দিনীয়া কৰ্মশালাৰ সৈতে বিভিন্ন কাৰ্যাৱলী সাঙুৰ খাই আছে। * যিকোনো দুটা বিষয়ৰ ওপৰত সংকল্পনা মানচিত্ৰ-ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান/সমাজবিজ্ঞান * কলা, শাৰিৰীক আৰু স্বাস্থ্য আৰু কৰ্ম-শিক্ষাৰ ওপৰত অভিনয় * সময়সূচী বাৰ্ষিক কাৰ্যৰ পঞ্জিকাৰ বিশ্লেষণ * বিদ্যালয়-সমাজ সম্প্ৰদায়ৰ সম্পৰ্ক * আলোচনা চক্ৰ উপস্থাপন * প্ৰক্ৰিয়া মূল্যায়নত অংশ গ্ৰহণ।	৪
৫১৪	শিক্ষা অনুশীলন	৮ ক্ৰেডিট যুক্ত প্ৰত্যেক শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে চাৰিটা (৪টা) বিষয়ৰৰ প্ৰত্যেকটোৰ ১০টাকৈ শিক্ষণ অনুশীলন পাঠ প্ৰস্তুত কৰি জমা দিব লাগিব। বিষয়সমূহ হৈছেঃ ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান, সমাজবিজ্ঞান। * প্ৰত্যেক প্ৰশিক্ষাৰ্থী সমাজ বিজ্ঞান বিদ্যালয়ৰ এজন জ্যেষ্ঠ শিক্ষকৰ প্ৰত্যক্ষ তত্ত্বাৱধানত থাকিব লাগিব * শিক্ষণ অনুশীলন পাঠ * বিষয়ভিত্তিক দক্ষতা * শিকৰ নিৰ্দেশনা দান কাৰ্য * পাঠত শিক্ষাৰ্থীৰ অংশ গ্ৰহণ আৰু ইয়াৰ পৰিচালনা * শিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন * বিদ্যালয়ত মুৰব্বীৰ দ্বাৰা শিক্ষণ অনুশীলন মূল্যায়ন।	

মুঠ মান– ৬৪

পাঠ্যসূচী ঃ ৫০১ ঃ ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা এক সামাজিক সাংস্কৃতিক দৃষ্টিভংগী

যুক্তিযুক্ততা/ প্ৰায়োগিকতা ঃ

এই পাঠ্যসূচীয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আৰ্ন্তজাতিক পৰ্যায়ত প্ৰাথমিক শিক্ষা সম্বন্ধে এক বিৱৰণ দাঙি ধৰিছে। ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ঐতিহাসিক বিকাশৰ ধাৰা সম্বন্ধে বৰ্ণনা কৰা হৈছে যাতে শিক্ষক শিক্ষয়ত্ৰীসকলে প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ প্ৰকৃতি আৰু বিকাশ সম্বন্ধে অৱগত হ'ব পাৰে। এই পাঠ্যসূচী সমাজৰ প্ৰয়োজন আৰু জীৱনৰ ভিন্ন অভিজ্ঞতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে যাতে শিশুক শিক্ষয়ত্ৰীসকলক সমসাময়িক ভাৰতীয় সমাজত প্ৰাথমিক শিক্ষা সম্বন্ধে এক ধাৰণা দিব পাৰি।

প্ৰত্যেক গোটৰ শেষত উল্লেখিত পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহে প্ৰাথমিক শিক্ষা সম্বন্ধে এক গভীৰ/বিশদ ধাৰণা বিকশাই তুলিছে।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ধাৰা, দিশ বিচাৰ্য দিশ আৰু প্ৰত্যাহ্বান সম্পৰ্কে ধাৰণাৰ বিকাশ সাধন কৰা।

⇨ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক পৰ্যায়ত শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ বিষয়ে অৱগত কৰা।

⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণত লোৱা বিভিন্ন পদক্ষেপ যেনে ডি পি ই পি, এছ্ এছ্ এ, আৰ টি আই ইত্যাদিৰ ভূমিকা সম্বন্ধে ভৱগত কৰা।

⇨ পূৰ্ব স্বাধীনতা আৰু স্বাধীনোত্তৰ কালত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ স্থিতি সম্বন্ধে ধাৰণাৰ বিকাশ সাধন কৰা।

খণ্ড-১ ঃ

ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ এক অতীতদৰ্শী দৃষ্টিভংগী

গোট ঃ ১

ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থা ঃ ১

⇨ পুৰণি ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ধাৰণা, গুৰু সম্বন্ধে পৰম্পৰাগত পুৰণি ধাৰণা আৰু বৰ্তমানৰ বৃত্তিগত শিক্ষক।

⇨ বৃটিছকালৰ পৰা স্বাধীনতাৰ কালছোৱালৈ (১৯৪৭) প্ৰাথমিক শিক্ষা সম্বন্ধে বিভিন্ন কমিটি আৰু আয়োগে দিয়া গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰামৰ্শসমূহ।

গোট ঃ ২

ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থা ঃ ২

⇨ স্বাধীনোত্তৰ কালছোৱাত ভাৰতৰ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আগবঢ়োৱা বিভিন্ন কমিটি আৰু আয়োগৰ পৰামৰ্শসমূহ; বিশেষকৈ শিক্ষা আয়োগ ১৯৬৪-৬৬

⇨ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা নীতি ১৯৬৮ আৰু ১৯৮৬/১৯৯২ ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা নীতিসমূহত প্ৰাথমিক শিক্ষা সম্বন্ধে উল্লেখিত পৰামৰ্শসমূহ।

- প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ৮ বছৰীয়া সাংগঠনিক ব্যৱস্থা (৫+৩), ৫বছৰ প্ৰাথমিক আৰু ৩বছৰ উচ্চ প্ৰাথমিক।

- বিদ্যালয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতিৰ বিৱৰ্তন, প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতি ২০০৫ ৰ প্ৰধান কাৰ্যকৰী দিশ সমূহ।

গোট ঃ ৩

মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে শিক্ষা

- ভাৰতীয় সংবিধানৰ ৪৫নং অনুচ্ছেদকে ধৰি প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ ব্যৰ্থতাৰ কাৰণসমূহ।

- ৮৬ নং সাংবিধানিক সংশোধন ২০০২, অনুচ্ছেদ; 22A; মৌলিক অধিকাৰ হিচাপে শিক্ষাৰ অধিকাৰৰ আৰম্ভণি সূচনা।

- শিশুৰ বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন ২০০৯ (আৰ টি ই), আৰ টি ই আইনখনৰ ধাৰা/ব্যৱস্থাসমূহৰ কিছু উল্লেখনীয় দিশ যেনে--
    - শিশুৰ অধিকাৰ
    - শিক্ষকৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্য
    - বিদ্যালয় শাসন আৰু পৰিচালনা
    - পাঠ্যক্ৰম আৰু মূল্যায়ন।
- ৰাজ্যসমূহৰ দ্বাৰা অনুমোদিত আৰু স্বীকৃতি অনুসৰি, আৰ টি ই আইনৰ নীতিসমূহৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ।

- সমৱৰ্তী সূচীত শিক্ষা আৰু কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্যসমূহত ইয়াৰ কাৰ্যকাৰিতা।

গোট ঃ ৪

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীন কৰণৰ সাংঠগনিক ব্যৱস্থা

- বিভিন্ন পৰ্যায়ত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাংগঠনিক ব্যৱস্থা
    - ৰাষ্ট্ৰীয় (এন চি ই আৰ টি)
    - ৰাজ্যিক (এচ চি ই আৰ টি, এচ আই ই এম টি)

- ⇨ জিলা (ডায়েট)
- ⇨ খণ্ড (বি আৰ চি এছ)
- ⇨ গোট/কলাচটাৰ (চি আৰ চি এচ)

প্ৰতিটো পৰ্যায়ৰ বাবে গঠিত অনুষ্ঠানসমূহৰ ভূমিকা আৰু কাৰ্যাৱলী।

খণ্ড ঃ২

সমসাময়িক প্ৰেক্ষাপটত ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ১

গোট ঃ ৫

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ ব্যৱস্থা বা কৌশলসমূহ-১

⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণ, প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ বাবে প্ৰকল্প ব্যৱস্থা/ৰূপ

⇨ উত্তৰ প্ৰদেশ বুনিয়াদী শিক্ষা আঁচনি, বিহাৰ শিক্ষা প্ৰকল্প, লোক জুম্বিছ (Lok Jumbish), শিক্ষা কৰ্মী প্ৰকল্প, মহাৰাষ্টৰ সামাজিক ভাৱে বঞ্চিত শিশুসকলৰ বাবে আঁচনি ছোৱালীৰ বাবে আঁচনি, আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা শিশুসকলৰ বাবে আঁচনি স্কুল বৰ্হিভূত শিশুসকলৰ বাবে আঁচনি। বিশেষ লক্ষ্য দলৰ শিশুসকলৰ বাবে আঁচনি যেনে--বাধাগ্ৰস্ত শিশুসকল, দেবদাসী শিশু ইত্যাদি।

  ⇨ জিলা প্ৰাথমিক শিক্ষা আঁচনি, (ডি পি ই পি) ডি পি ই পিৰ উদ্দেশ্যসমূহ, ডি পি ই পিৰ মূখ্য উপাদানসমূহ, ইয়াৰ কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা, ব্যৱস্থা আৰু কাৰ্যৱলী, প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণত ডি পি ই পিৰ প্ৰভাৱ।

গোট ঃ ৬

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ ব্যৱস্থা বা কৌশলসমূহ-২

- ⇨ সৰ্বশিক্ষা অভিযান আৰু ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয় বৈশিষ্ট্য সমূহ
- ⇨ সৰ্বশিক্ষা অভিযানৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যসমূহ
- ⇨ সৰ্বশিক্ষা অভিযানৰ বহল ভিত্তিক কাৰ্যসূচী ব্যৱস্থাসমূহ
- ⇨ সৰ্বশিক্ষা অভিযানৰ অধীনত বিত্তীয় মানদণ্ড
- ⇨ বিদ্যালয় আৰু অৰ্ন্যান্য সুবিধাসমূহৰ বিকাশ
- ⇨ মধ্যাহ্ন ভোজন আৰু সৰ্বশিক্ষা অভিযানত ইয়াৰ অৱদান, আৰ টি ই ২০০৯ আৰু এছ এছ এ ৰ মাজত সুসামঞ্জস্য স্থাপন।

গোট ঃ ৭

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীনকৰণৰ পৰিকল্পনা আৰু পৰিচালনা

- ⇨ শৈক্ষিক পৰিচালনাৰ বিকেন্দ্ৰিকৰণ, ৭৩ নং আৰু ৭৪ নং সাংবিধানিক সংশোধন।
- ⇨ সূক্ষ্ম আৰু স্থূল /বহল পৰ্যায়ত পৰিকল্পনা।
- ⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষাত শাসন আৰু পৰিচালনা সম্পৰ্কীয় সমস্যা/দিশ।
- ⇨ বিদ্যালয় পৰিচালনা তথা (Vis-a-vis) আৰ টি ই।
- ⇨ সুস্থ পৰিচালনা আৰু সামৰ্থ বিকাশ/ গঢ়াত ৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজ্যিক আৰু জিলাভিত্তিক
- ⇨ অনুষ্ঠানসমূহৰ মাজত সমন্বয়/যোগসূত্ৰ স্থাপন।

খণ্ড ঃ৩

সমসাময়িক প্ৰেক্ষাপটত ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ২

গোট ঃ ৮

প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ বাবে শিক্ষকপ্ৰস্তুতকৰণ

- ⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষক শিক্ষাৰ আৰ্হিসমূহ--আন্তঃবিষয়মূলক /সংহত আৰ্হি
- ⇨ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত স্কুলীয়া শিক্ষাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতি২০০৫ ৰ দিশসমূহ (Thrusts)
- ⇨ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিক্ষকৰ প্ৰস্তুতিৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকৰ শিক্ষা
- ⇨ ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতি (এন চি এফ টি ই) ২০০৯-১০ৰ উল্লেখযোগ্য দিশসমূহ।
- ⇨ প্ৰাথমিক আৰু উচ্চ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ উপমঞ্চৰ শিক্ষাদান শৈলীমূলক বিপৰ্য্য বিষয়বস্তু।
- ⇨ চিন্তাশীল/প্ৰতিফলনকাৰী ব্যক্তি হিচাপে শিক্ষক।
- ⇨ শিক্ষকৰ অৰ্হতামূলক পৰীক্ষাৰ কাৰ্যকৰিতা

গোট ঃ ৯

পিছপৰা শিশুসকলৰ শিক্ষাৰ বাবে শিক্ষক প্ৰস্তুতকৰণ

- ⇨ প্ৰবেশ আৰু সংসৰক্ষণৰ সমস্যা দিশ
- ⇨ প্ৰৱেশৰ ক্ষেত্ৰত বাধা প্ৰাচীন
- ⇨ অনুসূচীত জাতি-জনজাতিসকলৰ বাবে শিক্ষা
- ⇨ মুছলমান সংখ্যালঘু
- ⇨ প্ৰব্ৰজনকাৰী

⇨ বিশেষ প্ৰয়োজন সম্পন্ন শিশুসকল (চি ডব্লিউ এছ এন)

⇨ চহৰৰ দৰিদ্ৰ আৰু বঞ্চিত শিশুসকল, ভৌগোলিক ভাৱে পিছপৰা শিশুসকল

⇨ শৈক্ষিক সহায়ক ব্যৱস্থা আৰু শিক্ষক সবলীকৰণ

⇨ বিদ্যালয়ত শিশুসকলৰ অধিকাৰ ৰক্ষাৰ বাবে শিক্ষকসকলৰ সবলীকৰণ।

গোট ঃ ১০

প্ৰাথমিক শিক্ষাত আৰ্ন্তজাতিক দৃশ্যপট

⇨ জমিটিয়েন (Jomitien Conference) সন্মিলনৰ উল্লেখযোগ্য দিশসমূহ আৰু ই-৯ (E-9) ৰাষ্ট্ৰসমূহত প্ৰভাৱ, দক্ষিণ এছিয়ান অঞ্চল।

⇨ উন্নত আৰু উন্নয়নশীল দেশসমূহত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত লোৱা পদক্ষেপসমূহ

⇨ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ সাৰ্বজনীন কৰণত আৰ্ন্তজাতিক সংস্থাসমূহৰ ভূমিকা (ইউনেস্ক’, ৱৰ্ল্ডবেংক, ডি এফ আই ডি, এচ আই ডিএ)

⇨ বিশ্ব শিক্ষা সন্মিলন, ড ক ৰা, চেনেগাল (Senegal), ২০০৯

⇨ সকলোৰে বাবে শিক্ষা (ই এফ এ) আৰু ইয়াৰ পদক্ষেপসমূহ।

পাঠ্যসূচী ঃ ২ ৫০৬

অৰ্ন্তভূক্তিকৃত প্ৰসংগত /পৰ্যায়ত শিশু সম্বন্ধে বোধ/ধাৰণা

শিশুসকলৰ সুস্থবিকাশ আৰু তেওঁলোকক উপযুক্ত শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে শিক্ষকসকলৰ শিশুসম্বন্ধে আৰু শিশুৰ প্ৰকৃতি আৰু প্ৰয়োজনৰ বিষয়ে কিছু জ্ঞান তথা ধাৰণা থকা উচিত। কিয়নো শিশু সম্বন্ধে জ্ঞান অবিহনে উপযুক্ত শিক্ষা প্ৰদান কৰাটো অসম্ভৱ। এই পাট্যসূচীয়ে শিশুৰ মাজত থকা ব্যক্তিগত পাৰ্থক্যৰ বিষয়ে জনাত সহায় কৰিব আৰু সেই অনুক্ৰমে শিশুসকলক বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত আগবঢ়াই নিয়াত সহায়ক হ’ব। শিশুসকলৰ এক প্ৰধান উদ্দেশ্য হৈছে যে তেওঁলোকে এক গঠনাত্মক সুচলকাৰী আৰু শিশুসুলভ পৰিৱেশৰ সৃষ্টি কৰিব লাগিব যাতে প্ৰতিটো শিশুৱে বিনা বাধাই নিজৰ আত্ম প্ৰকাশ কৰিব পাৰে আৰু অভিজয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি জ্ঞান অৰ্জন কৰিব পাৰে। তদুপৰি শিক্ষকসকল শিশুৰ অধিকাৰ সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি জ্ঞাত হ’ব লাগিব আৰু শিশুসকলক সুস্থ বিকাশৰ অধিকাৰী কৰি তুলিব লাগিব।

এই পাঠ্যসূচীৰ আলোচনাই শিশুসকলক তেওঁলোকৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপট জনাত শিক্ষকসকলক অনুভৱশীল কৰি তুলিব।

এই পাঠ্যসূচীৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য হৈছে শিশুৰ বিকাশ সম্বন্ধে ধাৰণা আৰু নীতিসমূহৰ বিকাশ আৰু শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত ইয়াৰ প্ৰয়োগিকতা সম্বন্ধে বোধ জন্মোৱা। শিক্ষকসকলে ছাত্ৰ-

ছাত্ৰীসকলৰ সৰ্বাত্মক ব্যক্তিত্বৰ বিকাশত উদগনি যোগাব লাগে। তদুপৰি ব্যক্তিগত বৈষম্যৰ ধাৰণাৰ বিকাশে (যেনে--লিংগভিত্তিক সমস্যা আৰু আৰ্থ-সামাজিক কাৰক) শিক্ষকসকলক বিশেষ প্ৰয়োজন সম্পন্ন শিশুসকলৰ বাবে গঠনাত্মক আৰু সুবিধাজনক পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰাত সহায় কৰিব।

পাঠ্যসূচীৰ প্ৰস্তুকৰণ ঃ

তলত উল্লেখিত উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হোৱাৰ উদ্দেশ্যে এই পাঠ্যসূচীখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

⇨ শিশু সম্বন্ধে বোধ জন্মোৱাত শিক্ষকৰ ভূমিকা বৰ্ণনা কৰা।

⇨ শিশুৰ ব্যক্তিৰ বিকাশৰ ব্যৱস্থাসমূহ। কৌশলৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

⇨ শিক্ষাৰ্থী আৰু শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া সম্বন্ধে বোধ লাভ কৰা

⇨ উপযুক্ত প্ৰেক্ষাপটত ধাৰণা বিকাশৰ বাবে ক্ষেত্ৰভিত্তিক কাৰ্য্যৱলীৰ গ্ৰহণ কৰা।

⇨ এই পাঠ্যসূচীত আলোচনা কৰা বিভিন্ন ধাৰণাৰ লগত পৰিচিত কৰাৰ উদ্দেশ্য প্ৰতিটো গোটৰ শেষত উল্লেখিত পৰামৰ্শমূলক অনুশীলনীৰ লগত পৰিচিত কৰোৱা।

যুক্তিযুক্ততা ঃ

শিক্ষকসকলৰ বাল্যকাল আৰু প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিশুসকলৰ বিষয়ে জ্ঞান দিয়াৰ উদ্দেশ্য এই পাঠ্যসূচী প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ই হৈছে শিক্ষণশৈলী আৰু যোগ্যতা বিকাশৰ ভেটি সদৃশ পাঠ্যসূচী। এই পাঠ্যসূচীৰ উদ্দেশ্য হৈছে প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিশুসকল আৰু তেওঁলোকৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাটতৰ বিষয়ে ধাৰণা বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পূৰ্বজ্ঞানৰ লগত আপোনালোকক পৰিচয় কৰাই দিয়া। ই শ্ৰেণীকোঠাৰ পৰিৱেশ সুস্থ আৰু উপযুক্ত কৰি তুলিবলৈ আপোনালোকক বিশেষ প্ৰয়োজন সম্পন্ন শিশুসকলৰ প্ৰতি অনুভৱশীল কৰি তুলিব।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীৰ দ্বাৰা তলত উল্লেখিত বিশেষ উদ্দেশ্যসমূহত উপনীত হ'বলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

⇨ শিশুৰ শাৰিৰীক, সঞ্চালনমূলক, সামাজিক আৰু আবেগিক বিকাশৰ বিভিন্ন দিশ সম্বন্ধে ধাৰণাৰ বিকাশ সাধন কৰা

⇨ শিক্ষকসকল শিশুৰ শিকনৰ বাবে উপযুক্ত পদ্ধতি আৰু মাধ্যম নিৰ্বাচন আৰু ব্যৱহাৰ কৰাৰ বাবে সমৰ্থবান কৰি তোলা।

⇨ অৰ্ন্তভূক্তিকৃত পৰিৱেশত শিশুৰ ব্যক্তিত্ব বিকাশ সম্বন্ধে ধাৰণা গঢ় দি তোলা।

এই পাঠ্যসূচীৰ ৪টা খণ্ডৰ অধীনত মুঠ ১৩গোট অৰ্ন্তভূক্ত কৰা হৈছে। এই পাঠ্যসূচীৰ প্ৰধান ধাৰণাসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল--

খণ্ড-১ ঃ

শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ মূল ধাৰণা

গোট ঃ ১

শিশু সম্বন্ধে ধাৰণা বা বোধ

⇨ শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশ সম্বন্ধে ধাৰণা

⇨ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ নীতি আৰু বৈশিষ্ট্য

⇨ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ সম্বন্ধ

⇨ শৈশৱকালৰ পৰা বাল্যকাললৈ বৃদ্ধিৰ স্তৰসমূহৰ আৰু ইয়াৰ কাৰ্যকাৰিতা

⇨ বিকাশৰ স্তৰসমূহ (শাৰিৰীক, সামাজিক, আবেগিক সঞ্চালনমূলক, প্ৰজ্ঞনাত্মক আৰু নৈতিক) আৰু শিকন আৰু শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত বিকাশৰ স্নতৰসমূহৰ কাৰ্যকাৰিতা।

⇨ বৃদ্ধি আৰু বিকাশৰ সহায়কাৰী উপাদানসমূহ

⇨ শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশত শিক্ষকৰ ভূমিকা

গোট ঃ ২

বংশগতি আৰু পৰিৱেশৰ ভূমিকা

⇨ বংশগতি আৰু পৰিৱেশৰ ধাৰণা

⇨ বংশগতিৰ কলা কৌশল, উপাদান আৰু গুৰুত্ব

⇨ শিশু সম্বন্ধে ধাৰণা বা বোধৰ বিকাশত বংশগতি আৰু পৰিৱেশৰ সম্বন্ধবিষয়ক তাৎপৰ্য।

⇨ শিশু বিকাশত বংশগতি আৰু পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱ/ কাৰ্যকৰিতা।

খণ্ড-২ ঃ

শিশুৰ ব্যক্তিত্ব বিকাশ

গোট ঃ ৩

ব্যক্তিৰ বিকাশ আৰু ইয়াৰে পৰিমাপন

⇨ ব্যক্তিত্বৰ ধাৰণা আৰু প্ৰকৃতি

- ব্যক্তিত্বৰ বৈশিষ্ট্য আৰু দিশসমূহ
- ব্যক্তিত্বৰ তত্বসমূহ ঃ আত্ম ধাৰণা, মূল্যবোধ, দৃষ্টিভংগী, সংবোধন আৰু অভিৰোচনৰ বিকাশ; নেতৃত্ববোধক আচৰণ
- ব্যক্তিত্বক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহৰ পৰিমাপন
- ব্যক্তিত্বৰ বিকাশত শিক্ষকৰ ভূমিকা

গোট ঃ ৪

চিন্তা শক্তিৰ কৌশলৰ বিকাশ সাধন

- চিন্তাৰ বিকাশৰ স্তৰ, প্ৰকাৰ আৰু আহিলাসমূহ
- সমালোচনাত্মক, এককমূখী আৰু বহুমূখী চিন্তাৰ বিকাশ
- চিন্তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি যুক্তি সংগত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীক সমৰ্থবান কৰি তোলা
- চিন্তা কৌশলৰ বিকাশত বিদ্যালয় আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা, শ্ৰেণীকোঠাত শিশুসকলৰ মাজত প্ৰশ্ন সোধাৰ কৌশলৰ বিকাশ সাধন।

গোট ঃ ৫

আত্ম ধাৰণাৰ বিকাশ

- শিশুৰ মাজত আত্ম ধাৰণাৰ বিকাশ
- শিশুৰ আত্ম ধাৰণা বিকাশত সহায় কৰা চৰ্তসমূহ
- শিশুৰ আত্ম ধাৰণাৰ বিকাশ প্ৰভাৱিত কৰা কাৰক সমূহ--
    - শিশুৰ নৈতিক আৰু মূল্যবোধৰ বিকাশ
    - মূল্যবোধৰ বিকাশত অনুশাসনৰ ভূমিকা
    - শিশুৰ মাজত দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশ আৰু শিশুৰ সুস্থ দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশত শিক্ষকৰ ভূমিকা
- সংশোধনৰ গুৰুত্ব আৰু শিশুৰ মাজত সংবোধনৰ বিকাশৰ সাধন।

    শিশুৰ অভিৰোচনৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ
- আভ্যান্তৰিন অভিৰোচন, অধ্যাৱসায়, প্ৰত্যাহ্বান আৰু নিৰ্ভৰশীলতাৰ নিৰ্বাচন
- অভিৰোচনৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশ সাধন।

গোট ঃ ৬

শিশুৰ সৃজনশীলতা বিকাশ

⇨ সৃজনশীলতাৰ ধাৰণা, প্ৰকৃতি আৰু প্ৰকাৰ

⇨ সৃজনশীলতাৰ পৰিমাপন

⇨ সৃজনশীলতাৰ পৰিমাপন

⇨ সৃজনশীলতাৰ বিকাশক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ

⇨ সৃজনীশীলতা বিকাশৰ বিভিন্ন কাৰ্যৱলী কাৰ্যযসূচী আৰু কৌশলসমূহ--

ক) বিদ্যালয় সম্বন্ধীয় বা পাঠ্যক্ৰমিক

খ) সহ-বিদ্যালয় সম্বন্ধীয় বা সহ-পাঠ্যক্ৰমিক

⇨ সৃজনশীলতাৰ বিকাশৰ বাবে শিক্ষণীয় বিষয়বস্তু বিকাশ সাধন।

খণ্ড-৩ ঃ

অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষা

গোট ঃ ৭

অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষাৰ অৱতাৰণা

⇨ বিশেষ শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু প্ৰকৃতি, সংহত শিক্ষা আৰু অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষা

⇨ অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শ্ৰেণীকোঠা আৰু বিদ্যালয় প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ

⇨ অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষণীয় সামগ্ৰী/বিষয়বস্তু, বৈষয়িক পৰিৱেশ আৰু শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনা অৰ্ন্তভূক্তিকৃত শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ বিকাশ

⇨ পিছপৰা শিশুসকল-দলিত, আদিৱাসী, শিশু শ্ৰমিক শিশুসকলৰ অৰ্ন্তভূক্তিকৰণ আৰু অন্য প্ৰকাৰৰ অৰ্ন্তভূক্তিকৰণ।

গোট ঃ ৮

চি ডব্লিউ এচ এনৰ (CWSN) ৰ ধাৰণা

⇨ চি ডব্লিউ এচ এনৰ সংজ্ঞা

⇨ অক্ষমতাৰ ভাগ প্ৰকাৰ (মানসিক, শাৰিৰীক, আবেগিক, ব্যৱহাৰজনিত, শিক্ষণীয় আদি) আৰু শিশুৰ বিকাশত ইয়াৰ প্ৰভাৱ

⇨ অক্ষম শিশুসকলৰ বিকাশত প্ৰাভাৱ পেলোৱা কাৰকসমূহ, কিয় সিহতক "বৈ থকা শিশু বুলি" অভিহিত কৰা হয়।

- ⇨ পূৰ্ব চিনাক্তকৰণ, পৰিমাপন আৰু সহায়ক কাৰ্যসূচী
- ⇨ পি ডব্লিউ ডি (CWSN) আইন, ১৯৯৪ কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ ভূমিকা
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠাত চি ডব্লিউ এচ এন (CWSN) লগত ব্যৱহাৰ কৰোতে শিক্ষকে কেনে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।
- ⇨ চি ডব্লিউ এচ এনৰ চিনাক্তকৰণ আৰু পৰিচয় কৰণত শিক্ষকৰ ভূমিকা।
  প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত চি ডব্লিউ এচ এন (CWSN)ৰ শিক্ষণ প্ৰয়োজনীয়তা।

গোট ঃ ৯

চি ডব্লিউ এচ এন (CWSN) সকলৰ শিক্ষা

- ⇨ চি ডব্লিউ এচ এনৰ শৈক্ষিক প্ৰয়োজনসমূহ
- ⇨ চি ডব্লিউ এচ এনসকলৰ বাবে পাঠ্যক্ৰম গ্ৰহণ (সাধাৰণ পাঠ্যক্ৰম গ্ৰহণ, বিদ্যালয়ত চি ডব্লিউ এচ এনসকলৰ শৈক্ষিক প্ৰয়োজন পূৰণৰ বাবে ব্যৱস্থা
- ⇨ বিদ্যালয়ত অক্ষম শিশুসকলৰ অৰ্ন্তভূক্তিকৰণ
- ⇨ শিক্ষা প্ৰদানৰ বাবে শিকনঞ্চশিক্ষণ সামগ্ৰী
- ⇨ চি ডব্লিউ এচ এনসকলৰ শ্ৰেণীকোঠাত সমায়োজন
- ⇨ গৃহভিত্তিক শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু ভূমিকা
- ⇨ চি ডব্লিউ এচ এনসকলৰ দ্বাৰা তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ।
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনা আৰু চি ডব্লিউ এচ এন।

গোট ঃ ১০

গ্ৰহণকাৰী কৌশল (Adoptive skills), সহায়কাৰী কৌশল (Assistive device) আৰু বিশেষ চিকিৎসামূলক ব্যৱস্থাৰ (Special Therapies) বিকাশ

- ⇨ মানসিকভাৱে বাধাগ্ৰস্ত, শ্ৰৱন বাধাগ্ৰস্ত, ল'কমোটৰ চলন অক্ষমতা (Locomotor), চেৰিব্ৰেল পালচি (Cerebral palsy), বাক অক্ষমতা, শিক্ষণ অক্ষমতা আৰু ভিন্নমুখী অক্ষমতাত ভোগা শিশুসকলৰ বাবে গ্ৰহণকাৰী কৌশল, সহয়কাৰী কৌশল আৰু বিশেষ চিকিৎসামূলক ব্যৱস্থাসমূহৰ সংক্ষিপ্ত আলোচনামূলক বিৰৰণ।

খণ্ড-৪ ঃ

ছোৱালী শিশু আৰু শিশু অধিকাৰ

গোট ঃ ১১

শিক্ষাত লিংগভিত্তিক ধাৰণা

⇨ লিংগৰ ধাৰণা, যৌন আৰু লিংগৰ মাজত পাৰ্থক্য

⇨ ল'ৰা-ছোৱালী জৈৱিক আৰু লিংগভিত্তিক গুণাৱলী

⇨ লিংগ বৈষম্যৰ ধাৰণা

⇨ আমাৰ সমাজত ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ স্থিতি

⇨ লিংগ বৈষম্যৰ কাৰণসমূহ

⇨ শ্ৰেণীকোঠা আৰু বিদ্যালয়ত লিংগ বৈষম্য

⇨ লিংগভিত্তিক বৈষম্য ব্যৱস্থাৰ বিৰোধিতাৰ প্ৰয়োজনীয়তা

⇨ বিদ্যালয় আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা।

গোট ঃ ১২

ছোৱালী শিশুৰ সবলীকৰণ

⇨ সবলীকৰণৰ ধাৰণা ঃ সবলীকৰণৰ অৰ্থ

⇨ সবলীকৰণৰ নিৰ্ধাৰকসমূহ

⇨ ছোৱালীসকলক সবলীকৰণ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা

⇨ ছোৱালীসকলৰ সবলীকৰণৰ শিক্ষাৰ ভূমিকা ঃ আনুষ্ঠানিক আৰু অগতানুগতিক শিক্ষাৰ মাধ্যমেৰে সবলীকৰণ

⇨ ছোৱালীসকলক সবলীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত লোৱা পদক্ষেপসমূহ ঃ ভাৰতীয় সংবিধানৰ নিৰ্দেশনাসমূহ

⇨ চৰকাৰৰ আঁচনি আৰু পদক্ষেপসমূহ ঃ এন পি ই জি ই এল (NPEGEL)

⇨ গ্ৰাম্যঅঞ্চলৰ ছোৱালীৰ বাবে কাৰ্যসূচী, অন্যান পদক্ষেপ (মহিলা সমীক্ষা)

⇨ মহিলা আৰু ছোৱালীসকলৰ সবলীকৰণত বিভিন্ন সংস্থাসমহৰ ভূমিকা ঃ চৰকাৰৰ ভূমিকা, স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠন, স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ, বিদ্যালয় আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা।

⇨ ছোৱালীৰ বাবে জীৱনশৈলী / কৌশল ঃ জীৱন শৈলীৰ ধাৰণা, ছোৱালীৰ বাবে জীৱনশৈলী, বিদ্যালয় আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা।

গোট ঃ ১৩

শিশুৰ অধিকাৰ আৰু স্বত্ব

⇨ মানৱ অধিকাৰৰ অৰ্থ আৰু শিশুৰ অধিকাৰ

⇨ শিশুৰ অধিকাৰৰ ক্ষেত্ৰত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ (UN) পদক্ষেপসমূহঃ ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ঘোষণাৰ (UN Declaration) প্ৰধান লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যসমূহ

⇨ শিশুৰ বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন ২০০৯ আৰু শিশুৰ অধিকাৰ

⇨ শিশু অধিকাৰৰ সুৰক্ষা ঃ শিশুৰ অধিকাৰ সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা

⇨ ৰাষ্ট্ৰীয় শিশু অধিকাৰ সুৰক্ষা আয়োগৰ বাধ্যতামূলক ব্যৱস্থাৱলী/ধাৰা (এন চি পি চি আৰ), শিশুৰ অধিকাৰ উলংঘা ঃ শিশু শ্ৰমিক ঃ শিশু শ্ৰমিকৰ অৰ্থ

⇨ শিশু শ্ৰমিকৰ প্ৰতিকাৰৰ (Abolition) প্ৰয়োজনীয়তা

⇨ শিশু শ্ৰমিকৰ প্ৰতিকাৰৰ পৰামৰ্শসমূহ/উপায়সমূহ

⇨ ভাৰতবৰ্ষত শিশু শ্ৰমিকৰ প্ৰতিকাৰৰ ক্ষেত্ৰত পৰিকল্পনা আয়োগৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সাৰংশ, শিশু শ্ৰমিকৰ প্ৰতিকাৰৰ বাবে ন্যায়পালিকা

⇨ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত/ বিদ্যালয়ত শিশুৰ অধিকাৰৰ উলংঘা ঃ বিদ্যালয়ত শিশুৰ অধিকাৰ উলংঘাৰ উদাহৰণ

⇨ দৈহক/শাৰিৰীক শাস্তি আৰু শিশুৰ অধিকাৰ

⇨ শাৰিৰীক শাস্তিৰ নিষেধকৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তা

⇨ শিশুৰ অধিকাৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকৰ ভূমিকা, শিক্ষকৰ বাবে আচৰণ বিধি।

পাঠ্যসূচী ঃ ৩ ঃ ৫০২

প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষাদান শৈলীমূলক প্ৰক্ৰিয়া

পাঠ্যসূচীৰ প্ৰস্তুতকৰণ ঃ

⇨ এই পাঠ্যসূচীৰ ক্ষেত্ৰভিত্তিক কাৰ্যাৱলী থাকিব

⇨ শিকন কৌশলৰ বিকাশ সাধন কৰা

⇨ বিদ্যালয় বিষয়সমূহৰ তাত্ত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক দিশৰ মাজত সম্বন্ধ স্থাপন কৰা

⇨ শিক্ষাদানশৈলীমূলক দৃষ্টিভংগীৰ আৰু দিশ সম্বন্ধে বোধ

⇨ উপযুক্ত শিকনৰ বাবে শিক্ষকসকলক সমৰ্থবান কৰি তোলা

যুক্তিযুক্ততা ঃ

বিদ্যালয় পৰিস্থিতিত সকলোবোৰ শিক্ষাদান শৈলীমূলক প্ৰচেষ্টাৰ মাধ্যমত শিশুসকলৰ গুণাৱলী আৰু শিক্ষণ অভিজ্ঞতাৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি কৰিবৰ চেষ্টা কৰা হৈছে। এই শিক্ষাদানশৈলীমূলক দৃষ্টিভংগীৰ দ্বাৰা ভাবী শিক্ষক আৰু শিকনক ক্ৰমে সুচলকাৰী আৰু সূচলকাৰী প্ৰক্ৰিয়া হিচাপে অভিহিত কৰা হৈছে।

এই কাঠ্যসূচীয়ে ভাবী শিক্ষকসকলক শিক্ষাদান শৈলী প্ৰক্ৰিয়া সম্বন্ধে স্পষ্ট ধাৰণা প্ৰদান কৰিব যাতে তেওঁলোকে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত শিক্ষণৰ বাবে উপযুক্ত পদ্ধতি আৰু কৌশল নিৰ্বাচন কৰিব পাৰে। ইয়ে বিভিন্ন পৰিস্থিতিত শিক্ষাৰ্থীসকলৰ উন্নতি তথা কৃতকাৰ্যতাৰ মান নিৰূপন কৰিব আৰু এই পৰিমাপনৰ ফলাফলৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি শিক্ষকসকলে নিজৰ শিক্ষণ পদ্ধতি প্ৰক্ৰিয়া সংশোধন তথা উন্নতিকৰণ কৰিব পাৰিব। শিক্ষাদান শৈলীমূলক অধ্যয়নে শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু শিশুৰ প্ৰেক্ষাপটত বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন বিষয় সম্বন্ধে শিক্ষকসকলক বোধ লাভ কৰাত সহায় কৰে।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

⇨ শিক্ষকসকলক শিশুৰ প্ৰকৃতি আৰু শ্ৰেণীকোঠা আৰু বিদ্যালয়তে শিশুসকলে কিদৰে শিকে সেই সম্পৰ্কে বোধ জন্মোৱাত সহায় কৰা।

⇨ শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু শিক্ষাদানশৈলীমূল ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে ধাৰণা, যুক্তি আৰু প্ৰতিফলনৰ বিকাশৰ বাবে শিক্ষকসকলক সামৰ্থ্যৰ বিকাশ সাধন কৰা।

⇨ শিশুৰ উপযুক্ত শিক্ষণৰ বিকাশৰ বাবে শিক্ষকসকলক উপযুক্ত পদ্ধতি আৰু কৌশল নিৰ্বাচন, সংহতি স্থাপন আৰু ব্যৱহাৰৰ বাবে সমৰ্থবান কৰি তোলে।

⇨ শিক্ষকসকলক মান-নিৰূপনৰ বিভিন্ন দিশ আৰ্হিসমূহৰ লগত পৰিচিত কৰাৰ লগতে শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষণত ইয়াৰ উপযুক্ত প্ৰয়োগকৰণত সহায় কৰা।

⇨ শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰে আৰু ভিতৰে শিক্ষকক উন্নত মানৰ কৰিবলৈ তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিৰ বিভিন্ন আহিলা আৰু কৌশলৰ লগত শিক্ষকসকলক পৰিচয় কৰাই দিয়া।

খণ্ড-১ ঃ

শিক্ষণ আৰু শিকন প্ৰক্ৰিয়া

গোট ঃ ১

প্ৰাক্ বিদ্যালয় পৰ্যায়ত শিক্ষণ আৰু শিকন

⇨ শিক্ষণ ঃ ধাৰণ আৰু প্ৰক্ৰিয়া, অৰ্থসূচক ধাৰণা হিচাপে শিক্ষণ, শিক্ষণক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ, পৰিপক্কতা, অভিৰোচন, পৰিৱেশ/প্ৰসংগ

⇨ শিশুৱে কিদৰে শিকে--অভিজ্ঞতাৰ দ্বাৰা, অংশগ্ৰহণৰ দ্বাৰা, ক্ৰিয়াৰ মাধ্যমেৰে, অনুকৰণৰদ্বাৰা, প্ৰচেষ্টা আৰু ভুল পদ্ধতিৰে, অন্তদৰ্শন /প্ৰতিফলনৰ যোগে। অভিজ্ঞতাৰ গঠনৰ দ্বাৰা শিক্ষণ।

⇨ শিকন ঃ পৰম্পৰাগত দৃষ্টিভংগী, সূচলকাৰী প্ৰক্ৰিয়া হিচাপে শিকন/শিক্ষণৰ পৰিচালনা।

গোট ঃ ২

শিক্ষণ আৰু শিকণৰ দৃষ্টিভংগী /ব্যৱস্থাসমূহ

⇨ পৰম্পৰাগত শিক্ষককেন্দ্ৰিক আৰু বিষয়কেন্দ্ৰিক দৃষ্টিভংগী ঃ বৈশিষ্ট্য, উপযোগিতা আৰু সীমাবদ্ধতা।

⇨ সমৰ্থতা/যোগ্যতাভিত্তিক দৃষ্টিভংগী ঃ বৈশিষ্ট্য, উপযোগিতা আৰু সীমাবদ্ধতা

⇨ গঠনাত্মক দৃষ্টিভংগী (গঠনবাদ)ঃ স্বাভাৱিক আৰু সামাজিক গঠনবাদৰ প্ৰস্তাৱনা

⇨ শিশুকেন্দ্ৰিক দৃষ্টিভংগী/ব্যৱস্থা ঃ বৈশিষ্ট্য উপযোগিতা আৰু সীমাবদ্ধতা।

গোট ঃ ৩

শিক্ষণ আৰু শিকণৰ পদ্ধতিসমূহ

⇨ উপযুক্ত শিকন আৰু শিক্ষণ পদ্ধতিৰ বৈশিষ্ট্য

⇨ দমনমূলক নিৰ্দেশনা পদ্ধতি ঃ বক্তৃতা তথা প্ৰদৰ্শনমূলক পদ্ধতি, আলোচনা পদ্ধতি, আগমত্মাক আৰু নিমসনাত্মক পদ্ধতি

- ⇨ শিক্ষাৰ্থী সুলভ পদ্ধতি ঃ হিউৰিছটিক, আবিস্কাৰমূলক, অনুসন্ধানমূলক।
- ⇨ প্ৰাসংগিক পদ্ধতি (Contextual) ঃ খেলা পদ্ধতি, সমস্যা সমাধানমূলক পদ্ধতি, সহযোগী আৰু সহকাৰী শিক্ষণ।
- ⇨ গঠনবাদ শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত ব্যৱহৃত পদ্ধতিৰ সংমিশ্ৰণ।

গোট ঃ ৪

শিক্ষক আৰু শিৰ্ক্ষাথী কেন্দ্ৰিক ব্যৱস্থা আৰু পদ্ধতি

- ⇨ শিক্ষাৰ্থী কেন্দ্ৰিক ব্যৱস্থাৰ ধাৰণা আৰু বৈশিষ্ট্য আৰু শিক্ষণকেন্দ্ৰিক ব্যৱস্থাৰ আৰ্হি।
- ⇨ শিক্ষককেন্দ্ৰিক, শিক্ষাৰ্থী কেন্দ্ৰিক আৰু শিক্ষণ কেন্দ্ৰিক ব্যৱস্থাৰ তুলনা।
- ⇨ শিক্ষাৰ্থী আৰু শিক্ষাৰ্থী সুলভ ব্যৱস্থা হিচাপে ক্ৰিয়াভিত্তিক ব্যৱস্থা ঃ ক্ৰিয়া ইয়াৰ উপাদান

  -- কৰ্মভিত্তিক ব্যৱস্থাৰ বৈশিষ্ট্য

  --কৰ্ম /ক্ৰিয়া ভিত্তিক ব্যৱস্থাত পদ্ধতিসমূহ
- ⇨ অৰ্থপূৰ্ণ আৰু সম্পূৰ্ণ শিক্ষণৰ বাবে বিভিন্ন কাৰ্যৰ সংমিশ্ৰণ- (পাঠ্যক্ৰমিক আৰু সহপাঠ্যক্ৰমিক)
- ⇨ আন ব্যৱস্থাৰ ওপৰত ইয়াৰ সুবিধা
- ⇨ কৰ্মভিত্তিক পদ্ধতিৰ লগত শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনাৰ বিষয়বস্তু /সমস্যা।

খণ্ড-২ ঃ

শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিচালনা

গোট ঃ ৫

শ্ৰেণীকোঠা প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিচালনা

- ⇨ ব্যক্তিগত আৰু দলীয় শিক্ষণ পৰিস্থিতিৰ পৰিচালনা
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠাৰ শিকন আৰু শিক্ষণৰ বাবে সময় আৰু স্থানৰ পৰিচালনা
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠাত কৰ্মভিত্তিক শিকন-শিক্ষণ পদ্ধতিৰ বাবে শ্ৰেণী বিন্যাস
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠাত অভিৰোচন আৰু অনুশাসনৰ বাবে পৰিচালনা।

গোট ঃ ৬

শিকন-শিক্ষণীয় বিষয়বস্তু/সামগ্ৰী

⇨ শিকন আৰু শিক্ষণীয় বিষয়বস্তুৰ ভাগ/ প্ৰকাৰ

⇨ মূল্যাবিহীন /বিনামূলীয়া আৰু প্ৰাসংগিক মিতব্যয়ী শিকন-শিক্ষণীয় বিষয়বস্তু /সামগ্ৰী

⇨ শিকন-শিক্ষণীয় সামগ্ৰীৰ সংগ্ৰহ, প্ৰস্তুতকৰণ ব্যৱহাৰ আৰু সংৰক্ষণত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ অংশ গ্ৰহণ।

⇨ শিকন-শিক্ষণ সামগ্ৰী হিচাপে পাঠ্যপুথি ঃ শিক্ষণৰ বাবে পাঠ্যপুথিৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰ

⇨ পাঠ্যপুথিৰ অতিৰিক্ত শিক্ষণ--স্কুলীয়া শিক্ষণৰ প্ৰসংগত শিক্ষণৰ অন্যান্য উৎসৰ অনুসন্ধান।

গোট ঃ ৭

বহুস্তৰীয় আৰু বহু-তৰপীয়া পৰিস্থিতিৰ/ব্যৱস্থাৰ পৰিচালনা

⇨ বিভিন্ন বহুস্তৰীয়া পৰিস্থিতি /ব্যৱস্থাত আৰু প্ৰত্যেক পৰিস্থিতিত শিক্ষণ পৰিচালনাৰ বিচাৰ্য বিষয় /দিশ

⇨ বহুস্তৰীয়া ব্যৱস্থাত স্থান, স্তৰ আৰু পাঠ্যক্ৰমিক পৰিচালনা

⇨ বহুতৰপীয়া শ্ৰেণী ঃ ধাৰণা আৰু বিচাৰ্য দিশ/ বিচাৰ্য বিষয়বস্তু

⇨ বহুতৰপীয়া আৰু ভিন্ন প্ৰকৃতিৰ শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াৰ সুচলাচল

⇨ শ্ৰেণীকোঠাত অন্যান্য প্ৰকাৰৰ ভিন্নতা (লিংগভিত্তিক, গোষ্ঠীগত, চি ডব্লিউ এছ এন, শিক্ষাৰ্থীৰ সাংস্কৃতিক ভাষা সম্বন্ধীয় বৈশিষ্ট্য) আৰু উপযুক্ত শিক্ষণৰ ইয়াৰ পৰিচালনা।

গোট ঃ ৮

শিক্ষণীয় কাৰ্যৱলীৰ পৰিকল্পনা

⇨ পাঠ্যক্ৰমিক আৰু সহ পাঠ্যক্ৰমিক কাৰ্যসূচীৰ বাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (সমগ্ৰ বিদ্যালয় আৰু প্ৰত্যেক শ্ৰেণীৰ বাবে)

⇨ পাঠৰ বাৰ্ষিক আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ (শ্ৰেণী ভিত্তিক অনুসৰি, বিষয়ভিত্তিক অনুসৰি আৰু মূখ্য সামৰ্থ্যতাৰ ভিত্তিত)ঃ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু পদ্ধতি/প্ৰক্ৰিয়া

⇨ প্ৰতিটো গোটৰ বিষয়বস্তু /সামৰ্থ্যৰ পাঠপৰিকল্পনা

⇨ পাঠ টোকা দিনপঞ্জী ঃ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু প্ৰতিপালন কৰাৰ পদ্ধতি /প্ৰক্ৰিয়া।

খণ্ড-৩ ঃ

শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষণৰ উল্লেখযোগ্য বিচাৰ্য বিষয়বস্তু

গোট ঃ ৯

আন্তঃ বিষয়মূলক/সংহত শিক্ষণ-শিকন

- ⇨ প্ৰক্ৰিয়া আন্তঃ বিষয়মূলক সংহত ব্যৱহাৰ ধাৰণা, প্ৰয়োজনীয় আৰু প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু উপযুক্ততা
- ⇨ সংহতিৰ (সংহত ব্যৱস্থাৰ) প্ৰকাৰ আৰু প্ৰক্ৰিয়া
- ⇨ আন্তঃ বিষয়মূলক/সংহত শিক্ষণ অভিজ্ঞতাৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন
- ⇨ আন্তঃবিষয়মূলক/সংহত পাঠ্য বিষয়বস্তু (আন বিষয়মূলক পাঠ্যপুথি, বিষয়বস্তু আৰু কাৰ্যৱলী)

গোট ঃ ১০

শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু শিক্ষণীয় বিষয়বস্তুৰ প্ৰাসংগিকতা বা প্ৰাসংগিকৰণ

- ⇨ স্থানীয় বিশেষ প্ৰসংগ আৰু শিক্ষাৰ্থী পৰিচিতি অৰ্থ পূৰ্ণ শিক্ষণ
- ⇨ শিক্ষণ আৰু সামাজিক-সংস্কৃতিক প্ৰসংগ/ দৃষ্টিভংগী
- ⇨ প্ৰাক/পূৰ্ব বিদ্যালয় পৰ্যায়ত শিকন শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত লোক বিষয়বস্তুৰ ব্যৱহাৰ
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষণ কাৰ্যৱলীৰ পৰিকল্পনাত সামাজিক-সাংস্কৃতিক উপাদান ব্যৱহাৰ
- ⇨ সামাজিক-সাংস্কৃতিক প্ৰসংগ আৰু বিষয়বস্তুৰ ভিত্তিত জনজাতীয় শিশুসকলৰ আগতীয়া শিক্ষা।

গোট ঃ ১১

শিক্ষণত তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিবিদ্যা

- ⇨ তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিবিদ্যা--ধাৰণামূলক গাঠনি, বিদ্যালয় শিক্ষাত তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰিতা
- ⇨ তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তি আহিলা সঁজুলি হাডওৱেৰ (বিভিন্ন দৃশ্য শ্ৰাব্য আৰু দৃশ্য শ্ৰাব্য সঁজুলি আহিলা) আৰু ছফটওৱেৰ (Software) (ইন্টাৰনেট, বেৱছাইট, ছ'ছিয়েল নেটৱৰ্ক ইত্যাৰদি) আৰু শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষণত হাৰ্ডওৱেৰ আৰু ছফটওৱেৰৰ ব্যৱহাৰ।
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠা কাৰ্যনিৰ্বাহত তথ্য আৰু যোগাযোগ প্ৰযুক্তিৰ সংহতি স্থাপনৰ পৰিকল্পনা।

গোট ঃ ১২

কম্পিউটাৰ সহায়কাৰী শিক্ষণ

⇨ কম্পিউটাৰ-ইয়াৰ মূখ্য উপাদান, কম্পিউটাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ কাৰ্যকৰণৰ মূল ধাৰণা তথা জ্ঞান

⇨ শিক্ষণৰ আহিলা হিচাপে কম্পিউটাৰৰ ব্যৱহাৰ কম্পিউটাৰৰ দ্বাৰা পাঠ্যক্ৰমিক বিষয়বস্তুৰ ওপৰত ছফটওৱেৰ পেকেজৰ ব্যৱহাৰ)

⇨ বিভিন্ন ধৰণৰ ছফ্‌টওৱেৰ পেকেজৰ জ্ঞান

⇨ শিক্ষণৰ উৎস হিচাপে কম্পিউটাৰ (বিষয়বস্তুৰ জ্ঞান উন্নীতকৰণৰ বাবে ইন্টাৰনেট বেৱছাইটৰ সুবিধা গ্ৰহণ, জ্ঞানৰ বিনিময় আৰু পৰস্পৰ যোগাযোগৰ বাবে ছ'ছিয়েল নেটৱৰ্কৰ ব্যৱহাৰ।)

⇨ উন্নত আৰু উপলব্ধ ছফটওৱেৰ সহায়ত আত্ম মান-নিৰূপন আৰু শিক্ষাৰ্থীৰ কৃতকাৰ্যতাৰ পৰিমানন/ মান নিৰূপন।

খণ্ড-৪ ঃ

শিক্ষণৰ মান-নিৰূপন

গোট ঃ ১৩

মান নিৰূপন আৰু মূল্যায়নৰ মূল ধাৰণা

⇨ শিক্ষাৰ্থীৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ মান-নিৰূপন-ধাৰণা, পৰিমাপন আৰু মূল্যায়নৰ পাৰ্থক্য

⇨ শ্ৰেণীকোঠাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰু আকাংক্ষিত শিক্ষণ ফলাফলৰ লগত মান-নিৰূপনৰ সম্বন্ধ, গঠনমূলক আৰু যোগাত্মক মূল্যায়ন আৰু ইয়াৰ উপযোগিতা

⇨ অবিৰত আৰু ব্যাপক সামগ্ৰিক মূল্যায়ন ঃ ধাৰণা, প্ৰয়োজনীয়তা আৰু প্ৰক্ৰিয়া

⇨ উপযুক্ত অবিৰত আৰু সামগ্ৰিক মূল্যায়নৰ বাবে গুণবাচক আৰু পৰিমানবাচক তথ্যৰ ব্যৱহাৰ।

গোট ঃ ১৪

মান নিৰূপনৰ আহিলা আৰু কৌশলসমূহ শিক্ষণৰ মান নিৰূপন, শিক্ষণৰ বাবে মাননিৰূপন, শিক্ষণ হিচাপে মান নিৰূপন ঃ ধাৰণা আৰু উপযোগিতা, উদ্দেশ্য, সময় আৰু কৌশলৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ।

গোট ঃ ১৫

শিক্ষণৰ উন্নতিৰ বাবে মান-নিৰূপনৰ ফলাফলৰ ব্যৱহাৰ

⇨ মান নিৰূপনৰ প্ৰকাৰ/আৰ্হি অনুসৰি আহিলা আৰু কৌশল

⇨ বিভিন্ন ধৰণৰ পৰীক্ষাৰ বিষয়বস্তু ব্যৱহাৰ কৰি কৃতকাৰ্যতা। উপলব্ধি পৰীক্ষাৰ প্ৰস্তুতকৰণ আৰু অবলম্বন

⇨ তলৰ আহিলা আৰু কৌশলসমূহৰ মূল ধাৰণা ঃ গণনাজোখ, পৰীক্ষণ বা বিৰাম তালিকা, প্ৰশ্নাৱলী, নিৰীক্ষণ বা পৰ্যবেক্ষণ, সাক্ষাৎকাৰ, পৰ্টফলিও (Protfolio)

⇨ বিভিন্ন ধৰণৰ পৰীক্ষাৰ বিষয়বস্তু প্ৰস্তুতকৰণৰ জ্ঞান ঃ বিস্তৃত সহাৰিমূলক (ৰচনাধৰ্মী), সীমিত সহাৰিমূলক, বস্তুনিষ্ঠ, মুক্ত প্ৰকাশৰ পৰীক্ষাৰ বিষয়বস্তু (Open ended test item) আৰু ইয়াৰ উপযোগিতা।

গোট ঃ ১৬

শিক্ষণ আৰু মান-নিৰূপন

⇨ মান নিৰূপনৰ ফলাফলৰ সংৰক্ষণ আৰু বিৰৰণ

⇨ নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্য অনুসৰি মান নিৰূপনৰ ফলাফল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক আৰু অভিভাৱক আৰু শিক্ষাধিকাৰী অনুষ্ঠানৰ লগত বিনিময় কৰা আলোচনা কৰা।

⇨ মান নিৰূপনৰ ফলাফলৰপৰা সৱল আৰু দূৰ্বল দিশসমূহ চিনাক্ত কৰা আৰু শিক্ষণৰ গুণগত আৰু বিভিন্ন স্তৰৰ উন্নতিৰ বাবে পৰামৰ্শদানমূলক কাৰ্যসূচীৰ প্ৰস্তুতকৰণ।

পাঠ্যসূচী ঃ ৪ ৫০৭

সম্প্ৰদায়/সমাজ আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা

পাঠ্যসূচীৰ প্ৰস্তুতকৰণ ঃ

⇨ আৰ টি ইৰ দৃষ্টিভংগীত (RTE) সমগ্ৰ বিদ্যালয়ৰ বিকাশ সম্বন্ধে বোধ লাভ কৰা

⇨ শিক্ষক, অভিভাৱক আৰু সম্প্ৰদায়ৰ মাজত সম্পৰ্কৰ বিকাশ সাধনা কৰা

⇨ শৈক্ষিক পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰতি শিক্ষকসকলক সজাগ কৰি তোলা

⇨ শিক্ষকসকলৰ মাজত নেতৃত্ববোধ কৌশলৰ বিকাশ সাধন।

যুক্তিযুক্ততা আৰু উদ্দেশ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীয়ে প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষা আৰু সমাজৰ মধ্যস্থতাৰ বিষয়ে জনাত সহায় কৰিব। ই বিদ্যালয়ৰ বিকাশৰ বাবে শিক্ষক আৰু সম্প্ৰদায়ৰ মাজত থকা সম্পৰ্কৰ কথা সূচনা কৰিছে। সমাজৰ প্ৰয়োজন সাপেক্ষে প্ৰাথামিক শিক্ষাৰ গুণগত উন্নতিৰ বাবে এই পাঠ্যসূচীয়ে বিদ্যালয় আৰু সমাজৰ মাজত থকা অংশীদাৰী সম্পৰ্কৰ বিষয়ে অবগত কৰিছে। গতিকে সমাজৰ অংগ স্বৰূপ বিদ্যায়খন এনে ঠাইত স্থাপন কৰিব লাগে যাতে প্ৰতিজন শিশুয়ে মুক্তভাৱে আৰু

সহজতে বিদ্যালয়ৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। এই পাঠ্যসূচীৰ আলোচনাই শিক্ষকসকলক কিদৰে শিশু আৰু সমাজ তথা সম্প্ৰদায়ৰ লগত যোগাযোগ স্থাপন কৰিব লাগে সেই বিষয়ে সমৰ্থৱান কৰি তুলিব আৰু উপযুক্ত শিক্ষণৰ কৃতকাৰ্যতাৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীসকলৰ বিদ্যালয়ত নামভৰ্তি আৰু সংৰক্ষণৰ বাবে উৎসাহিত কৰিব।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

⇨ বিদ্যালয়ৰ বিকাশত সম্প্ৰদায়সমাজৰ ভূমিকা সম্বন্ধে বোধ জন্মোৱা

⇨ বিদ্যালয়ৰ কাৰ্যসমূহৰ লগত সম্প্ৰদায়ৰ যোগাযোগ স্থাপন কৰা

⇨ বিদ্যালয়ৰ বিকাশত বিদ্যালয়ৰ সা-সুবিধা আৰু বিশেজ্ঞেঅভিজ্ঞ ব্যক্তিসকলৰ প্ৰভাৱ মূল্যায়ন কৰা

⇨ সম্প্ৰদায়িক সম্পদসমূহৰ অনুসন্ধান কৰা আৰু বিদ্যালয় পৰিৱেশত ইয়াৰ ব্যৱহাৰ কৰা

⇨ বিদ্যালয় সম্প্ৰদায় পৰস্পৰ সহযোগিতা পৰিচালনাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ বিকাশ সাধন।

খণ্ড ঃ ১

সমাজ, সম্প্ৰদায় আৰু বিদ্যালয়

গোট ঃ ১

বিদ্যালয় আৰু শিক্ষা

ভাৰতবৰ্ষত সমাজ আৰু সামাজিক সম্বন্ধ ঃ সমাজৰ অৱতাৰণা/আগকথা, ভাৰতীয় সমাজৰ বিৱৰ্তন আৰু বৈচিত্ৰ্যতা, ৰাষ্ট্ৰ হিচাপে ভাৰতবৰ্ষত ঐক্য; সমাজ আৰু শিক্ষাৰ সম্পৰ্ক, সমাজৰ অংগ হিচাপে বিদ্যালয়। (সমাজৰ সমচ্ছেদ (Cross section) হিচাপে বিদ্যালয়) (১০০০শব্দ, পাঠ্যসৰচী ১ৰ কাৰ্যসূচীৰ লগত সম্বন্বিত)

গোট ঃ ২

সম্প্ৰদায় /সমাজ আৰু বিদ্যালয়

সম্প্ৰদায় সম্বন্ধে বোধ/ ধাৰণা (বিদ্যালয় তথা সম্প্ৰদায়); সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰেক্ষাপটত প্ৰাথমিক শিক্ষা, সম্প্ৰদায় আৰু বিদ্যালয়ৰ মাজত মধ্যস্থতা, সম্প্ৰদায় হিচাপে বিদ্যালয় ভাষাৰ বিকাশত প্ৰভাৱ, সাংস্কৃতিক বিকাশত, জীৱন ধাৰণৰ প্ৰণালী (উৎসৱ, পাৰ্বণ অৰ্ন্তভূক্ত) আৰু বিভিন্ন ধৰণৰ জীৱন শৈলীৰ বিকাশ।

গোট ঃ ৩

বিদ্যালয় শিক্ষাত সম্প্ৰদায়ৰ ভূমিকা অভিভাৱকৰ ভূমিকা, সম্পূৰ্ণ (ৰূপত) সম্প্ৰদায়, (পক্ষসমৰ্থনঃ বিদ্যালয়ৰ সম্পদ হিচাপে সম্প্ৰদায়; শিক্ষয়িত্ৰী বিষয়বস্তুৰ বিকাশত সম্প্ৰদায়); অভিজ্ঞতা আৰু গৱেষণামূলক অধ্যয়ন।

গোট ঃ ৪

এছ এছ এ আৰু আৰ টি ইৰ অধীনত সম্প্ৰদায় অংশ গ্ৰহণৰ ব্যৱস্থাসমূহ

(ভাৰতবৰ্ষত প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ লগত সম্বন্ধিত, পাঠ্যসূচী ১ খণ্ড ২)

আঁচনি ব্যৱস্থা/কাৰ্যসূচী, শিক্ষক-অভিভাৱক সংস্থাৰ ভূমিকা, মাতৃ-শিক্ষক সংস্থাৰ, বিদ্যালয় পৰিচালনা কমিটি, আত্ম সহায়ক গোট, পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰদান উদ্দেশ্যসমূহ আৰু এক অনুষ্ঠান হিচাপে প্ৰাথমিক শিক্ষাত ইয়াৰ ভূমিকা, প্ৰাথমিক শিক্ষা আৰু সম্প্ৰদায়ৰ লগত অংশীদাৰী (গুণ আৰু দোষ), অভিজ্ঞতা আৰু গৱেষণামূলক অধ্যয়ন।

খণ্ড ঃ ২

বিদ্যালয় ব্যৱস্থা

গোট ঃ ৫

শিশুসকলৰ স্বত্ব (Entitlements) আৰু বিদ্যালয়ৰ কাৰ্যসূচী ব্যৱস্থা

⇨ অধিকাৰ ভিত্তিক শিক্ষা দৃষ্টিভংগী/ব্যৱস্থা (বিদ্যালয় আৰু শিশুৰ প্ৰসংগত মানৱ অধিকাৰ), মানৱ অধিকাৰ হিচাপে শিক্ষা, শিশুৰ বিনামূলীয়া আৰু বাধ্যতামূলক শিক্ষা আইন ২০০৯ৰ প্ৰধান দিশ (অৰ্থ আৰু প্ৰকৃতি) ঃ বিদ্যালয়ৰ প্ৰতি শিশুৰ দৃষ্টিভংগী (বাধাহীন সুবিধা গ্ৰহণ), বিদ্যালয় প্ৰাংগণত শিশুসকলৰ অভিজ্ঞতা (মুখ্য শিশু সুলভ উপাদান যেনে গাড়ী/মটৰ, চাইকেলৰ বাবে মুকলি ঠাই বা উদ্যান)

⇨ শ্ৰেণীকোঠাত শিশুসকলৰ অভিজয়তা (স্থান, শ্ৰেণী বিন্যাস, বৈশিষ্ট্য, পোহৰ, ভেন্টিলেচন, বাৰান্দা /কাঠি)

⇨ উপযুক্ত শিক্ষণৰ বাবে বিদ্যালয়ত সা-সুবিধা (শিক্ষাদান শৈলীমূলক কাৰ্যসূচীৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ বাহ্যিক আৰু আভ্যন্তৰিন স্থানৰ সুবিধা)

⇨ মধ্যাহ্ন ভোজনৰ সুবিধা, খোৱা পানীৰ সুবিধা, প্ৰতিজন শিশুৰ বাবে শোচাগাৰৰ ব্যৱস্থা (উপযুক্ত, বিশুদ্ধ খোৱা পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা)

⇨ খেলা-ধূলাৰ বাবে সা-সুবিধা, বাগিছাৰ সুবিধা

⇨ পৰীক্ষণমূলক, অনুসন্ধানমূলক আৰু আবিৰ্ভাবমূলক শিক্ষণৰ বাবে শিশুসুলভ শিশুকেন্দ্ৰিক শিক্ষাদান শৈলী প্ৰক্ৰিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰা।

(প্ৰাথমিক শিক্ষাত শিক্ষদানশৈলী প্ৰক্ৰিয়া, পাঠ্যসূচী ৩ খণ্ড ১)

গোট ঃ ৬

শিক্ষক আৰু বিদ্যালয়

বিদ্যালয় প্ৰসংগত শিক্ষক, বিদ্যালয় ব্যৱস্থাৰ বিকাশৰ বাবে এছ এছ এৰ মধ্যস্থতা, শিক্ষকৰ বৃত্তিগত বিকাশ (বিদ্যালয় পৰিৱেশত বৃত্তিগত বিকাশৰ স্থান নিৰ্ণয়) এছ এছ এৰ জৰিয়তে বৃত্তিগত বিকাশৰ কাৰ্যসূচী আৰু লগতে বিদ্যালয় সম্প্ৰদায়ৰ অংশদাৰী অৰ্ন্তভূক্ত), শিক্ষৰ নেতৃত্ববোধ।

গোট ঃ ৭

শিক্ষকৰ নেতৃত্ববোধ

⇨ নেতৃত্বৰ ধাৰণা, নেতৃত্বৰ প্ৰকাৰ (গণতান্ত্ৰিক স্বেচ্ছাৰী), নেতাসকল আৰু অগ্ৰাহ্যকাৰী

⇨ নেতৃত্ব প্ৰদানৰ কৌশল; শিক্ষকৰ সামৰ্থতা/যোগ্যতা, জ্ঞান আৰু কাৰ্যকৰণ আৰু অৰ্পণ, বিশ্বাসযোগ্য কথোপকথন, সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু সমস্যা সমাধান।

গোট ঃ ৮

শৈক্ষিক অনুষ্ঠানসমূহৰ লগত সম্বন্ধ

⇨ শৈক্ষিক অনুষ্ঠান/ দলসমূহৰ ভূমিকা ঃ এছ এছ এৰ সংগঠন (ডি আৰ চি, বি আৰ চি, চি আৰ চি) প্ৰশিক্ষণ আৰু পাঠ্যক্ৰম (প্ৰাথমিক শিক্ষা সাৰ্বজনীনকৰণ অভিযান, এচ চি ই আৰ টি, ডায়েট);

⇨ প্ৰাথমিক বিদ্যালয় পৰ্যায়ত বিকাশীয় স্তৰৰ সহায়ৰ ক্ষেত্ৰত স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনৰ ভূমিকা, শিক্ষাৰ অনুষ্ঠানসমূহৰ ধাৰণা, শিক্ষাৰ অনুষ্ঠানসমূহৰ প্ৰকাৰ, কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ লগত শিক্ষাৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠানসমূহৰ সম্বন্ধ স্থাপন, প্ৰধান শিক্ষক আৰু শিক্ষকৰ ভূমিকা আৰু সমাজ।

খণ্ড ঃ ৩

বিদ্যালয় সম্প্ৰদায়ৰ মধ্যস্থতাৰ পৰিচালনা

গোট ঃ ৯

সাম্প্ৰদায়িক সমলৰ সংগ্ৰহকৰৰ (অভ্যাসভিত্তিক/ব্যৱহাৰিক)

বিদ্যালয় শিক্ষাত সম্প্ৰদায় সংগ্ৰহকৰণ বা সম্পৰ্কিত কৰাৰ উপায় আৰু পদ্ধতি ঃ ঘটনা বিৱৰণী ৰাজ্যজুৰি উপযুক্ত ব্যৱস্থা (Best parctices across states) (সম্প্ৰদায় ভিত্তিক প্ৰকল্পৰ লগত জড়িত শিক্ষকৰ নেতৃত্ববোধ, সম্প্ৰদায় সমলৰ সংগ্ৰহকৰণ)

গোট ঃ ১০

বিদ্যালয় পৰিচালনা

⇨ বিদ্যালয় পৰিচালনাৰ অৰ্থ আৰু প্ৰকৃতি; পৰিচালনাৰ উপাদান আৰু নীতিসমূহ(পৰিকল্পনা, বাজেট প্ৰস্তুতকৰণ, সংগঠন, নিৰ্দেশনা, নিয়ন্ত্ৰণ সমন্বয় স্থাপন, সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ, মূল্যায়নমূলক কাৰ্যৱলী আৰু কাৰ্যসূচী)

⇨ পৰিচালনাৰ প্ৰকাৰ ঃ অংশগ্ৰহণকাৰী আৰু অংশ গ্ৰহণবিহীন পৰিচালনা।

গোট ঃ ১১

বিদ্যালয় আৰু সম্প্ৰদায়ৰ/সমাজৰ সম্পদৰ পৰিচালনা

⇨ সম্পদ সমলৰ প্ৰকাৰ ঃ মানৱ, বৈষেয়িক আৰু আয়ৰ বিত্তীয় সম্পদ--চৰকাৰ, অন্যান্য সস্থা, স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ, সমাজৰপৰা বৰঙণি, বৃত্তিদান সঞ্চিত পৰীক্ষা মাচুল।

গোট ঃ ১২

বিদ্যালয় সম্প্ৰদায়ৰ অংশীদাৰী ব্যৱস্থা পৰিচালনাৰ দৃষ্টিভংগী

পৰিচালনাৰ দৃষ্টিভংগী-অৰ্থ, প্ৰকৃতি আৰু পৰিসৰ, মানৱ শক্তিৰ দৃষ্টিভংগী

⇨ ব্যয় লাভালাভ (Cost benifit)

⇨ সামাজিক দাবী

⇨ সামাজিক ন্যায়

⇨ বিদ্যালয় আৰু সম্প্ৰদায়ৰ অংশীদাৰ সবল কৰাত এই প্ৰত্যেক দৃষ্টিভংগীৰ প্ৰাসংগিকতা যুক্তিযুক্ততা

⇨ বিদ্যালয় সম্প্ৰদায় অংশীদাৰী পৰিচালনা আৰু সংগঠনৰ পাৰ্থক্য নিৰ্ণয় আৰু দুয়োটাৰ মাজৰ সম্বন্ধ সবল কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া

⇨ ওপৰঞ্চি বিষয়বস্তু ঃ দেশজুৰি সম্প্ৰদায় সংগ্ৰহ কৰণৰ ঘটনাৰ দৃশ্য।

পাঠ্যসূচী ঃ ৫ ঃ ৫০৩

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ভাষাৰ শিক্ষণ

পাঠ্যসূচীৰ প্ৰস্তুতকৰণ ঃ

⇨ ভাষা শিক্ষণৰ কৌশলৰ বিকাশ সাধনা কৰা

⇨ শিক্ষাৰ্থী আৰু তেওঁলোকৰ শিক্ষণ প্ৰসংগ সম্পৰ্কে বোধ জন্মোৱা

⇨ কিছুমান গোট ক্ষেত্ৰ ভিত্তিক।

যুক্তিযুক্ততা আৰু লক্ষ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীয়ে প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত শিক্ষাৰ্থীসকলৰ ভাষা শিকনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছে। ইয়াৰ আন এক উদ্দেশ্য হৈছে ছাত্ৰ শিক্ষকসকলক ভাষা শিকনৰ সমসাময়িক ব্যৱস্থা অভ্যাসবোৰৰ লগত পৰিচয় কৰাই দিয়া। এই পাঠ্যসূচী ভাষা শিক্ষণৰ গঠনাত্মক বাদ দৃষ্টিভংগীৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। ই শিক্ষকসকলক শিক্ষাৰ্থীসকলৰ ভাষা শিক্ষণৰ উপযোগীকৈ এক সুস্থ পৰিৱেশৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সামৰ্থবান কৰি তোলে যিয়ে শিক্ষাৰ্থীসকলক ভাষা শিক্ষণৰ প্ৰতি আগ্ৰহী আৰু উৎসাহিত কৰিব।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

⇨ শিক্ষকসকলক ভাষা শিক্ষণ আৰু শিকনৰ সাধাৰণ নীতিসমূহ বুজিবলৈ সমৰ্থবান কৰা/ সহায় কৰা

⇨ ভাষা শিকনৰ বাবে শ্ৰেণীকোঠা পৰিচালনাৰ শৈলী, কৌশল আৰু পদ্ধতিৰ বিকাশ সাধন কৰা

⇨ ভাষা পৰিমাপন মান-নিৰূপনৰ বিভিন্ন দিশ আৰু শ্ৰেণীকোঠাৰ শিকনত ইয়াৰ প্ৰভাৱ পৰীক্ষা কৰা।

⇨ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ভাষা শিকনৰ যোগ্যতাৰ বিকাশ সাধনা কৰা

⇨ ভাষা সম্বন্ধে বোধ জন্মোৱা-ধাৰণ, প্ৰকৃতি সংগঠন, কাৰ্য, গুৰুত্ব

⇨ ভাষা শিক্ষণ আৰু আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া সম্বন্ধে সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰ বিকাশ সাধন কৰা

⇨ ভাষা শিকনৰ বিভিন্ন ব্যৱস্থা, পদ্ধতি আৰু কৌশল সম্বন্ধে পৰিচিত হোৱা

⇨ উপযুক্ত ভাষা শিক্ষকৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কৌশলৰ বিকাশ সাধন কৰা।

খণ্ড ঃ ১

ভাষা সম্বন্ধে বোধ বা ধাৰণা

গোট ঃ ১

ভাষাৰ অৱতাৰণা/ আগকথা

⇨ ভাষা-ধাৰণা, কাৰ্য, গুৰুত্ব

⇨ ভাষা সম্বন্ধীয় আৰু ব্যাকৰণ, উপযুক্ত আৰ্হি ভাষাৰ ধাৰণা

⇨ ভাষাৰ সামাজিক প্ৰসংগ/দৃষ্টিভংগী, ভাষাৰ মনোবিজ্ঞান

⇨ ভাষাৰ কৌশল-শ্ৰৱণ, কথন, গঠন আৰু লিখন

⇨ ভাষা আৰু সাহিত্য।

গোট ঃ ২

ভাৰতবৰ্ষত ভাষাৰ অৱস্থান

⇨ ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ভাষা--জনজাতীয় ভাষা, মাতৃভাষা, আঞ্চলিক ভাষা, পৰম্পৰাগত ভাষা (সংস্কৃত, আৰবী, পাৰ্চি) দপ্তৰৰ ভাষা

⇨ ভাৰতবৰ্ষত হিন্দী ভাষা স্থান

⇨ ভাৰতবৰ্ষত ইংৰাজী ভাষাৰ স্থান

⇨ ভাৰতবৰ্ষত ভাষানীতি-তিনি ভাষাৰ সূত্ৰ, ৰাষ্ট্ৰীয় পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতি ২০০৫।

গোট ঃ ৩

ভাষাৰ শিকন-শিক্ষণ

⇨ ভাষা আহৰণ আৰু ভাষা শিক্ষণ

⇨ ভাষা শিক্ষণত সামাজিক ভাষা সম্বন্ধীয় আৰু মনো ভাষাসম্বন্ধীয় ভিত্তি

⇨ ভাষা শিক্ষণত ব্যাকৰণৰ ভূমিকা

⇨ ভাষা শিকনৰ বিভিন্ন পদ্ধতি আৰু ব্যৱস্থা-ব্যাকৰণ-অনুবাদ, সংগঠনিক দৃষ্টিভংগী ব্যৱস্থা, যোগযোগ মূলক ব্যৱস্থাৰ (Communicative approach)

⇨ ভাষা আৰু সাহিত্য শিকন-শিক্ষণৰ দ্বাৰা মূল্যবোধৰ আৰু জীৱন শৈলীৰ বিকাশ সাধন

⇨ ভাষাত শিক্ষণৰ অক্ষমতা-পঠনৰ অক্ষমতা (Dyslexia) আৰু শব্দ চিনাক্তকৰণৰ অক্ষমতা (Dyslexics)

খণ্ড ঃ ২

ভাষা শিক্ষণৰ লগত জড়িত কৌশলসমূহ

গোট ঃ ৪

শ্রবণ-কথন কৌশল

⇨ ভাষা শিক্ষণৰ কণ মৌখিক দৃষ্টিভংগী

⇨ শ্রেণীকোঠাৰ শ্রবন আৰু কথন শিকনৰ কৌশলসমূহ-পদ্য, আবৃত্তি, নাটকীয় কৌশল, কথোপকথন, সাধুকথা, দলীয় আৰু যুটীয়া আলোচনা, সহ পাঠ্যক্রমিক কার্যসূচী-প্রতিযোগিতা, তর্ক প্রতিযোগিতা, পদ্য আবৃত্তি, আকস্মিক বক্তৃতা, বক্তৃতা প্রদান প্রতিযোগিতা আদি।

⇨ সঁজুলি-শ্রাব্য-দৃশ্য কার্যসূচী, ভাষা পৰীক্ষাগাৰ

⇨ শুদ্ধ বানান আৰু শ্রৱন ক্ষমতা বোধৰ পৰীক্ষাৰ কৌশল হিচাপে শ্রুতিলিপি। (এজন ভাল শিক্ষার্থীয়ে শ্রৱণৰ লগতে শুদ্ধ বানান লিখিব জনা উচিত)

⇨ শুদ্ধতা আৰু বাকপটতা।

গোট ঃ ৫

পঠন কৌশল

⇨ ভাষাত পঠনৰ গুৰুত্ব, সৰব পঠন আৰু নীৰব পঠনৰ পার্থক্য

⇨ পঠনৰ শিকন-শিক্ষণৰ বিভিন্ন পদ্ধতি আৰু দৃষ্টিভংগী ব্যৱস্থা-শব্দানুৰূপী (Phonic), আখৰ শব্দ, বাক্য, কথোকপথন পদ্ধতি, মনোভাষা সম্বন্ধীয় দৃষ্টিভংগী--অর্থ তথা পঠনত গ্রাফিকচৰ গুৰুত্ব

⇨ ছাত্র-ছাত্রীসকলৰ মাজত পঠনৰ প্রতি ভাল পোৱাৰ ভাবৰ বিকাশ সাধন-আনন্দৰ বাবে পঠন, জানৰ বাবে গঠন, পুথিভড়ালৰ ব্যৱহাৰ, শ্রেণী পুথিভঁড়াল লগ সমনীয়াৰ লগত কিতাপৰ বিনিময়, উপন্যাস গল্প, সাধু কিতাপ, বাতৰিকাকত আদি।

⇨ ব্যক্তিৰ বিকাশৰ আৰু উপশমৰ বাবে কিতাপী চিকিৎসা (Book Tharaphy) কিতাপৰ পঠন আৰু আলোচনা

⇨ পঠনৰ লগত লিখনৰ সংযোগ স্থাপন ঃ পঠনৰ বোধ, পৰিচিত পুথি আৰু আদৃশ্য/ অতর্কিত ঘটনাৰাজি, ব্যাখ্যা আৰু বোধ শক্তিৰ পৰীক্ষাৰ বাবে সাৰংশকৰণ।

⇨ শব্দকোষ গঠন সক্ৰিয় আৰু /তথা নিষক্ৰীয় শব্দকোষ।

গোট ঃ ৬

লিখন কৌশল

⇨ লিখনৰ আৰম্ভণি আখৰৰ অভ্যাস, শব্দ, বাক্য, ভাল হাতৰ আখৰ লিখনৰ গুৰুত্ব আৰু উপাদান-স্পষ্ট আৰু সৌন্দৰ্যবোধক লিখন, ভাল হাতৰ আখৰ লিখনৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীক সহায় কৰা, হাত আখৰ আৰু ব্যক্তিত্ব, পঠন অক্ষমতাৰ নিৰ্ধাৰক হিচাপে হাতৰ আখৰ

⇨ ভাল /উপযুক্ত লিখনৰ গুণাৱলী-ব্যাকৰণ অনুসৰি শুদ্ধ, যোগাযোগ, উজ্বলতা আৰু সংক্ষিপ্ত, সৰল তথা সুশোভিত ভাষা।

⇨ নিম্ন পৰ্যায়ত লিখন শিকনৰ কৌশলসমূহ চিত্ৰ সজ্জিতকৰণ, নিৰ্দিষ্ট নিৰ্দেশনাৰ পৰা/ ভিত্তিত কাহিনী প্ৰস্তুতকৰণ ইত্যাদি

⇨ উন্নত লিখন কাৰ্যৱলী--পৰিচ্ছেদ (Paragraph) আৰু ৰচনা লিখন, চিঠি লিখন কাহিনী লিখন, কবিতা পদ্য লিখন।

খণ্ড ঃ ৩

শ্ৰেণী কোঠাত ভাষা শিক্ষণ

গোট ঃ ৭

সাহিত্য

⇨ ভাষা শিক্ষণত সাহিত্যৰ ভূমিকা

⇨ সাহিত্য শিকনৰ উদ্দেশ্যসমূহ-স্পৰ্শৰ অনুভৱ আৰু অনুভৱ শক্তি (Sensitivity & sensibility) ; সৃজনশীলতা আৰু কল্পনা, ব্যক্তি আৰু জীৱন সম্বন্ধেবোধ

⇨ সাহিত্যৰ বিভিন্ন ৰূপ আৰু শৈলী কিদৰে শিকাব পাৰিঃ পদ কবিতা, নাটক আৰু গদ্য-ৰচনা, চুটিগল্প, উপন্যাস, উপকথা গল্প, অগল্প, বিজ্ঞানসন্মত লিখনি।

⇨ ভাষাৰ জৰিয়তে মূল্যবোধৰ বিকাশ সাধন

⇨ শ্ৰেণীকোঠাৰ শিকনৰ বাবে গোট পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতকৰণ।

গোট ঃ ৮

ভাষা শ্ৰেণী ভাষা শিক্ষণৰ বাবে পাঠ পৰিকল্পনা

⇨ পাঠ পৰিকল্পনাৰ ধাৰণা আৰু গুৰুত্ব

⇨ শ্ৰৱণ-কথন শ্ৰেণী

⇨ পঠন শ্ৰেণী

⇨ লিখন শ্ৰেণী

⇨ গদ্য

⇨ কবিতা/পদ্য।

গোট ঃ ৯

ভাষা শ্ৰেণী শিকনৰ বিষয়বস্তু আৰু আঁহিলা/সঁজুলি

⇨ ছপা বিষয়বস্তু /সামগ্ৰী

⇨ বহুপদী মাধ্যম-দৃশ্য-শ্ৰাব্য মাধ্যম

⇨ শিক্ষকৰ ব্যৱহাৰ-ভাষা পৰিক্ষাগাৰ, ৱেববেছড্ শিকন শিক্ষণ।

গোট ঃ ১০

ভাষা মূল্যায়ন আৰু পৰিমাপন/ মান-নিৰূপণ

⇨ শ্ৰৱন, কথন, পঠন আৰু লিখন--এই চাৰিটা কৌশলত দক্ষতাৰ পৰিমাপনৰ কৌশল বা পদ্ধতি

⇨ পাঠ্যপুথি ভিত্তিক মান নিৰূপন/পৰিমাপন-গদ্য, পদ্য/কবিতা, নাটক।

পাঠ্যসূচী ঃ ৫ ঃ ৫০৪

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গণিত শিক্ষণ

ক) অৱতাৰণা ঃ

শিক্ষাৰ প্ৰাথমিক স্তৰত NCF 2000 ৰ ভিত্তিত গণিতৰ সংশোধনী পাঠ্যসূচীয়ে গণিত শিক্ষাৰ বৰ্তমান ন-বিকাশ আৰু ন-ধাৰাক সূচায়।ই গণিত শিক্ষক শিক ণ-প্ৰক্ৰিয়াত ধাৰণাকৃতবোধ, কৌশল আয়ত্বকৰণ আৰু চিন্তাশীল শৈলীৰ বিকাশৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। এই দক্ষতাসমূহ গাণিতিক সমস্যা সমাধানৰ বাবে অবিভাজিত অংগ। ইয়াৰ লগতে যুক্তিদৰ্শন, প্ৰয়োগ আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যা ব্যৱহাৰৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিয়াটো প্ৰয়োজনীয়। প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ বিকাশে গণিত শিকন আৰু শিক্ষণৰ দিশসমূহ/পদ্ধতিসমূহ সম্পূৰ্ণৰূপে সলনি কৰি দিছে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে গণিতৰ কাৰণ আৰু আদান-প্ৰদান সম্পৰ্কে সম্পূৰ্ণ জ্ঞান আহৰণ কৰাৰ সুযোগ পাব লাগে। তেওঁলোকক পাৰ্যমানে বেছিভাগ সমল আলোচনা আৰু কাৰ্যাৱলীৰ লগত জড়িত কৰাব লাগে য'ত সিহঁতে যোগসূত্ৰ সম্বন্ধে জ্ঞান আয়ত্ব কৰিব। এই গুণাত্মক পৰিৱৰ্তনৰ বাবে, শিকন আৰু শিক্ষণৰ দৃষ্টিভংগীসমূহ কৰাটো বাঞ্ছনীয়।

খ) উদ্দেশ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীৰ জৰিয়তে ভাবী-শিক্ষকসকলে শিকিব--

⇨ প্ৰাথমিক গণিত শিক্ষাৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা আৰু বিষয়সমূহৰ প্ৰতিফলন

- ⇨ প্ৰাথমিক গণিত শিক্ষাৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা আৰু বিষয়সমূহৰ প্ৰতিফলন
- ⇨ প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিকনৰ শিক্ষাদান শৈলীৰ জ্ঞান
- ⇨ গণিত শিকনত, গণিতৰ বিভিন্ন আহিলা তথা শিল্পবিজ্ঞানৰ আহিলাসমূহৰ যথোপযুক্ত ব্যৱহাৰ
- ⇨ গণিত শিক্ষণৰ বোধ আৰু অভ্যাস পৰিবেশনৰ বিকাশৰ বাবে গাণিতিক ধাৰণা আৰু শিশু শিক্ষণৰ বিভিন মান-নিৰূপণৰ শৈলীসমূহৰ আভাস।

খণ্ড ঃ ১

বিদ্যালয়ৰ প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিক্ষণৰ গুৰুত্ব

গোট ঃ ১

শিশুৱে গণিত কেনেকৈ শিকে

- ⇨ শিশুৱে কেনেদৰে ভাবে চিন্তা কৰে
- ⇨ প্ৰজ্ঞানাত্মক বিকাশৰ স্তৰ
- ⇨ গাণিতিক ধাৰণাৰ বিকাশ
- ⇨ প্ৰাক্-শৈশৱকাল ছোৱাত গণিত শিক্ষণ
- ⇨ গণিত শিক্ষাৰ বিভিন্ন উপায়
- ⇨ গণিতৰ প্ৰতি শঙ্কা/ভয়ৰ লক্ষণ
- ⇨ গণিত শিক্ষণ আনন্দদায়ক কৰি তোলা

গোট ঃ ২

গণিত আৰু গণিতশিক্ষা–গুৰুত্ব, পৰিসৰ আৰু প্ৰাসংগিকতা

- ⇨ গণিত প্ৰকৃতি/বৈশিষ্ট্য ঃ যুক্তিসংগত, শুদ্ধতা, পদ্ধতিগত/ব্যৱস্থিত, বিমূৰ্তলক্ষ্য
- ⇨ প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিক্ষাৰ গুৰুত্ব আৰু পৰিসৰ ঃ বাস্তৱ জীৱনৰ অভিজ্ঞতাৰপৰা উদ্ভূত, জ্ঞানৰ সকলো বিষয়ৰ লগত জড়িত, বাস্তৱ জীৱনৰ সমস্যা সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত গণিতৰ জ্ঞানৰ প্ৰয়োজন।

গোট ঃ ৩

গণিত শিক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু দূৰদৰ্শিতা

- ⇨ গণিত শিক্ষাৰ লক্ষ্য ঃ বিদ্যালয় পৰ্যায়ত গণিত শিক্ষাৰ ব্যাপক আৰু সংকীৰ্ণ লক্ষ্য, প্ৰাথমিক বিদ্যালয় স্তৰত গণিত শিক্ষাৰ বিশেষ লক্ষ্য
- ⇨ গণিত শিক্ষাৰ দূৰদৰ্শিতা ঃ বিদ্যালয়ত শিশু আৰু গণিত শিক্ষা, শ্ৰেণীকোঠা আৰু পাঠ্যপুথিৰ উৰ্দ্ধত গণিত শিক্ষাৰ বিস্তাৰ, বিদ্যালয়ত গণিত শিক্ষাৰ সমস্যা অসুবিধাসমূহ, গণিত শিক্ষাক এক আনন্দদায়ক অভিজ্ঞতাৰ ৰূপ দিয়া।

গোট ঃ ৪

শিক্ষাৰ্থ আৰু শিক্ষণকেন্দ্ৰিক পদ্ধতি/কাৰ্যপ্ৰণালীসমূহ

⇨ গাণিতিক ধাৰণা শিক্ষণৰ ন-ন দৃষ্টিভংগী ঃ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গণিত শিক্ষণৰ প্ৰজ্ঞানাত্মক, অনুভৱাত্মক, গঠনবাদী ৰচনাবাদী (Constructivist) আৰু কাৰ্যভিত্তিক দৃষ্টিভংগী।

⇨ প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিকন-শিক্ষণৰ পদ্ধতিসমূহ ঃ নিগমনাত্মক (Deductive) আৰু Inductive (আগমনাত্মক পদ্ধতি), প্ৰকল্পপদ্ধতি, সমস্যামুদ্ৰা আৰু সমস্যা সমাধান, ICON ডিজাইন আৰ্হি, 5-E নিৰ্দেশনাত্মক আৰ্হি, ধাৰণাপ্ৰস্তুতকৰণ

⇨ গণিত শিক্ষাক অধিক প্ৰত্যাহ্বানমূলক আৰু আনন্দদায়ক কৰি তোলা ঃ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত সৃষ্টিশীল দক্ষতাৰ বিকাশৰ কাৰ্যৱলী (গণিত ক্লাবৰ গঠন, ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, আলোচনা চক্ৰ, দাৰ্শনিক আলোচনা (Symposim), গণিত মেলা ইত্যাদি), সৃষ্টিশৈলী চিন্তাধাৰাৰ বাবে গণিতৰ গৱেষণাগাৰ আৰু পুথিভঁড়ালৰ ব্যৱহাৰ।

⇨ গাণিতিক সঞ্চাৰ ঃ গণিতৰ পাঠ্যক্ৰম আৰু শ্ৰেণীকোঠাত ব্যৱহাৰ, গণিত শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত পাঠ্যপুথিৰ ভূমিকা, গণিতৰ গৱেষণাৰ সম্পদ কোঠা, শিক্ষাৰ্থীসকলৰ লগত গণিতৰ প্ৰতি শংকা আৰু অকৃতকাৰ্যতা দূৰীকৰণ সম্পৰ্কে আলোচনা প্ৰতিটো দৃষ্টিভংগী আৰু পদ্ধতি, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ গণিতৰ পাঠ্যক্ৰমৰপৰা লোৱা মূৰ্ত উদাহৰণৰ সৈতে আলোচনা কৰিব লাগিব। কেৱল মাত্ৰ গণিতৰ শুদ্ধ ফলাফল লাভ কৰাটোৱে লক্ষ্য নহয়, গাণিতিক সমস্যা সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত বিকল্প পদ্ধতি তথা প্ৰক্ৰিয়া অবলম্বন কৰাটো জৰুৰী।

খণ্ড ঃ ২

বিষয়বস্তু আৰু পদ্ধতিৰ বিকাশ

গোট ঃ ৫

সংখ্যা আৰু সংখ্যাৰ প্ৰক্ৰিয়া

⇨ সংখ্যা আৰু নম্বৰ, সংখ্যা পদ্ধতি (Neurals/ গণনা সংখ্যা, পূৰ্ণ সংখ্যা, অখণ্ডসংখ্যা, পৰিমেয় সংখ্যা, ভগ্নাংশ আৰু দশমিক)

⇨ সংখ্যাৰ চাৰি প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰিৱেশন, আনুমানিক কৌশল আৰু দক্ষতা বৃদ্ধি-মানসিক গণনা, উপাদান, গুণিতক, গ.সা.গু আৰু ল.সা.গু.ৰ ক্ষেত্ৰত।

⇨ দৈনন্দিন জীৱনত অংক গণিতৰ প্ৰয়োগ (পূৰ্ণ সংখ্যা, অখণ্ড সংখ্যা, সংখ্যা আৰু দশমিক) শতাংশ, সুত, লাভ আৰু লোকাচান, কাম আৰু সময়।

গোট ঃ ৬

আকাৰ আৰু আকাৰৰ সম্বন্ধ

⇨ জ্যামিতিৰ বুনিয়াদী আকাৰসমূহ ঃ সংজ্ঞাহীন পদ-বিন্দু, ৰেখা, সমতল, মৌলিক জ্যামিতিৰ ধাণাসমূহ-ৰেখাখণ্ড, ৰশ্মি, কোণ, কোণৰ জোখমাখ, সমান্তৰাল আৰু ছেদক ৰেখা

⇨ জ্যামিতিক আকাৰ ঃ দ্বিমাত্রিক আৰু ত্রিমাত্রিক আকাৰ, ডিজাইন আৰু বিভিন্ন আকাৰৰ আৰ্হি, অনুৰূপতা আৰু সাদৃশ্যতা, অনুবাদ, প্রতিবিম্ব আৰু ঘূৰ্ণন, সমৰূপতা, জ্যামিতিক সঁজুলি ব্যৱহাৰ কৰি আকাৰ গঠন, আকাৰ সমূহৰ গঠন।

গোট ঃ ৭

জোখ আৰু জোখমাখ

⇨ দুটা সাদৃশ্য একে বস্তুৰ জোখমাখৰ তুলনা

⇨ দৈৰ্ঘ্য, কালি, ওজন, আয়তনৰ মান্য আৰু অ-মান্য জোখ

⇨ জোখ মাখৰ মেট্রিক পদ্ধতি

⇨ সময়ৰ জোখমাখ।

গোট ঃ ৮

তথ্য পৰিচালনা

⇨ তথ্য সংগ্রহ, সংগঠন আৰু উপস্থাপন

⇨ তথ্যৰ বিশ্লেষণ আৰু ব্যাস্যাৰ বাবে প্রাথমিক পৰিসাংসিক কৌশল

⇨ তথ্যৰ চিত্র উপস্থাপন।

গোট ঃ ৯

বীজগণিত এক সাধাৰণীকৃত অংকবিদ্যা

⇨ বীজগণিতীয় পদ আৰু ব্যাঙ্খায়, বীজগণিতীয় পদসমূহৰ প্রক্রিয়া

⇨ বীজগণিতীয় সমীকৰণ-ধাৰণাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গাণিতিক সমস্যাসমূহৰ গাণিতিক গঠন আৰু সমাধান যাক সাধাৰণীকৰণৰ সহায়ত ব্যাখ্যা কৰা হয়।

শ্রেণীকোঠাত গৰিত শিক্ষাৰ লেনদেনৰ ক্ষেত্রত খণ্ড ১ৰ গোট ৪ত দিয়াৰ দৰে উপযুক্ত পদ্ধসিতসমূহ ব্যৱহাৰ কৰি গণিত শিক্ষণৰ ধাৰণা প্রক্রিয়া সম্পন্ন কৰাটো জৰুৰী।

খণ্ড ঃ ৩

গণিতত শিক্ষাৰ্থীৰ মান নিৰূপন

গোট ঃ ১০

গণিত শিক্ষণৰ মান নিৰূপনৰ বিভিন্ন ব্যৱস্থা

⇨ পৰম্পৰাগত আৰু ন-উদ্ভাৱিত ব্যৱস্থা দৃষ্টিভংগী ঃ পৰম্পৰাগত দৃষ্টিভংগীৰ বৈশিষ্ট্য, কাৰ্য-ভিত্তিক দৃষ্টিভংগী মূল্যায়নৰ বৈশিষ্ট্য, প্ৰাথমিক স্তৰত মূল্যায়নৰ বাবে গাণিতিক শিক্ষণৰ

⇨ মূল্যায়নৰ উল্লেখযোগ্য দিশ ঃ আত্ম মান-নিৰূপন, সমনীয়া/ দল মান নিৰূপন, সহযোগিতাত্মক মান নিৰূপন, প'টফলিঅ মাননিৰূপন, কাৰ্যৰ দ্বাৰা মান নিৰূপন, প্ৰকল্প আৰু ধাৰণা গঠন।

গোট ঃ ১১

মান নিৰূপনৰ বিভিন্ন আহিলা আৰু কৌশল

⇨ অবিৰত আৰু ব্যাপক মূল্যায়ন, মৌখিক আৰু কাগজ-কলম পৰীক্ষা, শ্ৰেণীকোঠাৰ লেনদেনৰ ক্ষেত্ৰত তথা মান নিৰূপন পৰীক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত মুক্ত প্ৰকাশৰ প্ৰশ্নৰ অধিক ব্যৱহাৰ, সামৰ্থ্য ভিত্তিক প্ৰানৰ অৱতাৰণা/ বিকাশ, গোট-পৰীক্ষা অনুষ্ঠিতকৰণ।

⇨ শিকন-শিক্ষণ সামগ্ৰীৰ বিকাশ, খেলা-ধূলা, কুইজ, সাঁথৰ (Puzzles), প্ৰদশনীত অংশ গ্ৰহণ, পৰ্যবেক্ষণ আদিৰ দ্বাৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনোযোগৰ মান নিৰূপন

⇨ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গণিতত অবিৰত আৰু ব্যাপক মূল্যায়নৰ বাবে মান্য বহুমুখী সামগ্ৰী প্ৰস্তুতকৰণ।

গোট ঃ ১২

গণিত শিক্ষণৰ মান-নিৰূপনৰ পুনৰাবৃত্তি (Follow up)

⇨ মান নিৰূপনৰ পৰা আহৰিত তথ্য ঃ প্ৰত্যেকজন শিক্ষাৰ্থীৰ মান নিৰূপনৰ তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ আৰু ৰেৰ্কডিং কৰা উপায়/পদ্ধতি, শিক্ষাৰ্থীসকলক, তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃক আৰু আন আন হিতাধীকাৰী সংস্থানসমূহক প্ৰতিক্ৰিয়া (feedback) যোগান।

⇨ মূল্যায়নৰ পুনৰাবৃত্তি ঃ গাণিতিক ধাৰণা আৰু প্ৰতিক্ৰিয়া সম্পৰ্কে শিক্ষণত, দুৰ্বলতা আৰু সবলতাৰ প্ৰতি নিদান (Diagnosis), গাণিতিক ধাৰণা সম্পৰ্কে সুস্থ প্ৰতিকাৰ উপায়ৰ (Remedial Measures) সুবিধা, তথা শিক্ষাৰ্থীসকলৰ বাবে সমৃদ্ধিশালী কাৰ্যৰ (Enrichment Activities) পৰিকল্পনা।

পাঠ্যসূচী ঃ ৭ ঃ ৫০৫

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণ

ক) অৱতাৰণা ঃ

বৰ্তমানৰ প্ৰাথমিক শ্ৰেণীৰ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যসূচীসমূহ এনেদৰে যুগুতোৱা হৈছে যে ইয়াৰদ্বাৰা বিদ্যালয়ৰ প্ৰাথমিক স্তৰত বিজ্ঞান, সমাজবিজ্ঞান আৰু পৰিৱেশ শিক্ষা সমন্বিত এক যৌথ দৃষ্টিভংগী গঢ় দিব পাৰি। পৰিৱেশ শিক্ষাই শিৰ্ক্ষাথীসকলক সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক পৰিৱেশ সম্পৰ্কে সমালোচনামূলক দৃষ্টিভংগী, কৌশল, অনুভৱশীলতা আৰু প্ৰকৃতিক পৰিৱেশৰ প্ৰতি সহন্মানৰ মনোভাৱ গঢ় দিয়ে, যিয়ে শিক্ষাৰ্থীক আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিক হোৱাত সহায় কৰে লগতে আৰ্থসামাজিক পৰিৱেশৰ প্ৰতি প্ৰায়োগিকতাবাদৰ সম্যক ধাৰণা দিয়ে। এই পাঠসূচীয়ে শিৰ্ক্ষাৰ্থীসকলক পৰিৱেশ আৰু পৰিৱেশ শিক্ষাৰ জ্ঞান আৰু বোধৰ ভড়াল চহকী তথা প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ সম্পৰ্কে এক সুস্থ দৃষ্টিভংগী গঢ় দিব। ইয়াৰ দ্বাৰা শিক্ষাৰ্থীসকলে পৰিৱেশ আৰু পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত জ্ঞান লাভ কৰিব।

আনুষ্ঠানিক শিক্ষা পদ্ধতিৰ ভিতৰত, পাঠ্যক্ৰম আৰু পাঠ্যপুথিয়ে, আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ আৰু ব্যৱহাৰৰ মাজত এটা যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰে, যদিও কোনো শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়া কেৱলমাত্ৰ পাঠ্যক্ৰম আৰু পাঠ্যপুথিৰ দ্বাৰাই কৃতকাৰ্য নহয়, ইয়াৰ বাবে মূল চাবিকাঠি হৈছে শিক্ষক। আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ যথাযথ শিকন আৰু শিক্ষণৰ বাবে শিক্ষকৰ সক্ৰিয়া অংশ গ্ৰহণ আৰু ন-সংস্কাৰ অতি জৰুৰী।

পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বিষয়ৰ লগতে এই পাঠ্যসূচীয়ে শিকন-শিক্ষণৰ বিভিন্ন কৌশলৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে যাতে এক সুস্থ শিক্ষণীয় পৰিৱেশ গঢ় দিয়াত শিক্ষকৰ সুবিধা হয়, যি শিশুকেন্দ্ৰিক আৰু শিশু মনোগ্ৰাহী শিক্ষণৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয়। এই পাঠ্যসূচী এনেভাৱে সজোৱা হৈছে যাতে শিক্ষকে প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়ন সম্পৰ্কে ন-ন ধাৰণাৰ সৈতে শিক্ষাদান কৰিব পাৰে।

আমি আশা কৰো যাতে এই পাঠ্যসূচীয়ে, আনুষ্ঠানিক শিক্ষাত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ অভিযান কৃতকাৰ্য কৰি তোলে।

পাঠ্যসূচীৰ উদ্দেশ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীয়ে শিক্ষকসকলক ঃ

⇨ পৰিৱেশৰ ধাৰণা আৰু উপযোগিতাৰ বিষয়ে বোধ দিব।

⇨ পৰিৱেশ সম্পৰ্কে এক সম্পূৰ্ণ দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশ কৰিব।

⇨ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ অধ্যয়নত শিক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে জ্ঞান দিব।

⇨ স্থানীয় শিক্ষন সমল/সম্পদৰ চিনাক্তকৰণৰ লগতে, পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিকন-শিক্ষক সম্পৰ্কে অভিজ্ঞ কৰি তুলিব।

⇨ আদান-প্ৰদান আৰু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষামূলক শিক্ষণৰ ওপৰত আলোকপাত কৰি, প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিশুসকলৰ বাবে এক উপযুক্ত শিকন-শিক্ষণ কাৰ্যাৱলীৰ প্ৰস্তুতকৰণত সহায় কৰিব।

⇨ প্ৰতিজন শিশুৰ শিক্ষণৰ মান নিৰূপন কৰা, শিক্ষণ অক্ষমতা চিনাক্ত কৰা আৰু ভৱিষ্যতৰ উন্নতিৰ বাবে এক যোগ্য কৌশল প্ৰস্তুত কৰাত সহায় কৰিব।

খ) পদ্ধতি/কাৰ্যপ্ৰণালী ঃ

বিদ্যালয়সমূহত পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিকন-শিক্ষকৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে জানিবলৈ, শিক্ষকসকলক পৰিৱেশ বিষয়টোৰ বিজ্ঞান আৰু সমাজবিজ্ঞানৰ লগত থকা সম্পৰ্কৰ বিষয়ে বোধ কৰোৱাটো অতি প্ৰয়োজনীয়। এই বোধগম্যতা কিছু পৰিমাণে জটিল, কাৰণ আন আন বহুতো বিষয়ৰ দৰে, পৰিৱেশ অধ্যয়ন হৈছে এক যৌথ বিষয় য'ত বিজ্ঞান, সমাজ বিজ্ঞান আৰু পৰিৱেশ শিক্ষা সকলো সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে। এই যোগসূত্ৰ আৰু সংগতিস্থাপনে, পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াটো কিছু পৰিমাণে জটিল কৰি তোলে। এই পাঠ্যসূচীয়ে শিক্ষক-ছাত্ৰসকলক যথেষ্ট তথ্য, সমল আৰু স্থানৰ যোগান ধৰিছে যাৰদ্বাৰা তেওঁলোকে এইটো উদ্ভাৱন কৰে যে শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত অধ্যয়ন এক সুকীয়া বিষয়।

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ প্ৰকৃত ৰসৰ উমান পাবলৈ, শিক্ষক ছাত্ৰসকলৰ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যপুথিৰ ব্যাখ্যা আৰু লেনদেনৰ বাবে পুনঃনিৰীক্ষণ, প্ৰতিফলন আৰু বিশ্লেষণ অতিকৈ জৰুৰী। এই পাঠ্যসূচীয়ে পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যপুথিৰ গঠনৰ, দৰ্শন আৰু কাৰণ সম্পৰ্কে সূচায়। ই ইয়াকে প্ৰতিপন্ন কৰে যে প্ৰকৃত জীৱন দৰ্শন, উদ্ভাৱন তথা অভিজ্ঞতাৰ বাবে পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণ অতি জৰুৰী।

বিদ্যালয়ত নিৰ্দিষ্ট সমাজৰ সদস্যৰ সৈতে আহৰণ কৰা প্ৰকৃত জীৱন দৰ্শনৰ অভিজ্ঞতা কাৰ্য কেৱল, শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উপকৃত কৰাই নহয়, ই বিদ্যালয় আৰু সমাজ সম্প্ৰদায়ৰ মাজত এক সু-সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলে। এনেধৰণৰ শিকন-শিক্ষণ কাৰ্যাৱলী, স্থানীয় উপলব্ধ সম্পদৰ দ্বাৰা এক বহুলভিত্তিক সাধাৰণ, মনোগ্ৰাহী তথা উদ্ভাৱনমূলক কাৰ্য হিচাপে সম্পাদন কৰিব পাৰি।

এই কাঠ্যসূচীয়ে শিক্ষক-ছাত্ৰসকলক মান নিৰূপনৰ উদ্দেশ্য আৰু পদ্ধতিসমূহ শিকন-শিক্ষণৰ ন ন আহিলা/কৌশলৰ সৈতে পুনঃনিৰীক্ষণ কৰাত উদ্‌গনি যোগাব। যাৰ বাবে মান নিৰূপনৰ উদ্দেশ্যৰ আৰু পদ্ধতিৰ পুনঃ ব্যাখ্যা, আহিলা আৰু কৌশলৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

সূচীপত্ৰ ঃ

খণ্ড ঃ ১

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা/গুৰুত্ব।

গোট ঃ ১

শিক্ষণৰ প্ৰাৰম্ভিক পৰ্যায়ত পৰিৱেশৰ গুৰুত্ব

⇨ পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বোধ

⇨ পৰিৱেশ প্ৰয়োজনীয়তা ঃ পৰিৱেশ প্ৰকাৰ-প্ৰাকৃতিক আৰু মানৱ-নিৰ্মিত সামাজিক সাংস্কৃতিক আৰু অৰ্থনৈতিক পৰিৱেশ। প্ৰকৃতি পৰিৱেশ সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা; পৰিয়ালৰ আন সদস্য, প্ৰতিবেশী, সমাজ, জাতি আৰু পৃথিৱীৰ লগত শান্তি-সম্প্ৰীতি বজাই ৰখা।

⇨ পৰিৱেশ আৰু শিশু ঃ শিশুৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশত পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱ, শিশুৰ তাই/তাৰ নিজৰ পৰিৱেশ সম্পৰ্কে ধাৰণা

⇨ শিক্ষণৰ বাবে পৰিৱেশৰ মূল্য/মহত্ত্ব।

গোট ঃ ২

প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ উদ্দেশ্যসমূহ আৰু পৰিসৰ

⇨ প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়ন কিয় জৰুৰী

⇨ NCF ২০০৫ ৰ মতে, প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিকন-শিক্ষণৰ উদ্দেশ্যসমূহ

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নত নিহিত মূল্যাসমূহ

⇨ শিকনীয় মূল্যসমূহ ঃ পৰ্যবেক্ষণ শৈলী /কৌশল, প্ৰাসংগিকতা/প্ৰাসংগিকতা, পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা, ধাৰণা বিকাশ (extrapolation)

⇨ আমাৰ পৰিৱেশৰ মূল্য ঃ ভাৰতীয় ঐতিহ্য।

গোট ঃ ৩

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত/স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ধাৰণা সম্বন্ধীয় শিক্ষাদানৰ শৈলী

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ বৈশিষ্ট্য ঃ মিশ্ৰিত যৌথ, প্ৰাসংগিক, শিক্ষাৰ্থীকেন্দ্ৰিক, ভুল-শুদ্ধহীন, মূল্যবোৰ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ অনবদ্য উপাদান

⇨ শিশুৱে কেনেকৈ শিকে ?

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ শিক্ষাদান শৈলী সম্বন্ধীয় অনুষ্ঠান ঃ শিশুৰ পৰিৱেশ

  ⇨ শিক্ষণীয় গৱেষণাগাৰ

  ⇨ অনুসন্ধানৰ সুবিধা প্ৰদান জনাৰপৰা নজনালৈ আৰু মূৰ্ত্তৰপৰা বিমূৰ্ত্তলৈ

  ⇨ শ্ৰেণীকোঠাত জীৱন ভিত্তিক শিক্ষণ

- ⇨ অনুশাসনৰ মাজত আৰু উৰ্ধত
- ⇨ সংলাপ আৰু প্ৰশ্নসোধাৰ প্ৰতি উদ্‌গনি জনোৱা

⇨ শিশুৰ বিশ্বৰ বহল প্ৰসাৰ।

গোট ঃ ৪

প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যক্ৰমিক ব্যৱস্থা

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যসমূহ, NCF ২০০৫ অনুসৰি

- ⇨ বিষয়বস্তুৰ পৰা পাঠ্যপুথিলৈ
- ⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পাঠ্যপুথি
- ⇨ শ্ৰেণীকোঠা আৰু পাঠ্যপুথিৰ উৰ্ধত
- ⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষাদান প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ।

মণ্ডল ঃ ২

পাঠ্যক্ৰম আৰু পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষদানশৈলী

গোট ঃ ৫

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ দৃষ্টিভংগীসমূহ/ ব্যৱস্থাসমূহ

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ধাৰণা আদান-প্ৰদানৰ কাৰ্য-ভিত্তিক দৃষ্টিভংগী, দলীয়-সংহত আৰু সহযোগিতা দৃষ্টিভংগী

⇨ সহযোগী/সংঘবদ্ধ শিক্ষণৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ।

গোট ঃ ৬

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ পদ্ধতিসমূহ

⇨ পৰ্যবেক্ষণ পদ্ধতি, সৃষ্টিশীল ব্যাখা/ বৰ্ণনা (নাটক, নৃত্য, পুতলানাচ, গান, সৃষ্টিশীল লিখন), ক্ষেত্ৰদৰ্শন, প্ৰকল্প, ক্ষুদ্ৰ-দলীয় আলোচনা, পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা, পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ধাৰণা সম্পৰ্কীয় শিকন-শিক্ষণত সমস্যা-সমাধান পদ্ধতি।

গোট ঃ ৭

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ পৰিকল্পনা

⇨ নিতৌ /দৈনন্দিন পাঠ-টোকা আৰু বাৰ্ষিক পাঠ আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ বিষয়ভিত্তিক পাঠ-আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষণীয় বিষয়সূচক গঠন আৰু ইয়াৰ শিকনীয়-দৈনন্দিন আৰু বাৰ্ষিক আঁচনিসমূহত প্ৰয়োগ।

গোট ঃ ৮

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিকন-শিক্ষণৰ বাবে সম্পদ আৰু সামগ্ৰীসমূহ

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ বাবে স্থানীয় সম্পদ আৰু স্থানীয় অভিজ্ঞ ব্যক্তিৰ চিনাক্তকৰণ/ নিৰ্বাচন

⇨ উপযুক্ত শিকন-শিক্ষণ কৌশলৰ বাবে স্থানীয় শিক্ষণ সম্পদ/সমলৰ ব্যৱহাৰ/ প্ৰয়োগ।

⇨ সামগ্ৰী/ সম্পদৰ ভড়াল ঃ সামাজিক সম্পদ, আন আন সম্পদৰ বিকাশ সাধন, পৰিচালনা, আৰু ব্যৱহাৰিতা-বাতৰিকাকতৰ প্ৰতিবেদন, চিনেমা, ছবি/ ফটো, আলোকচিত্ৰ, বীজ-সংগ্ৰহ, ফুল, মূৰ্তি মানচিত্ৰ, স্থানীয় ঠাইৰ মানচিত্ৰ।

⇨ শিশু আৰু সমাজৰ ব্যক্তিসকলৰ, পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ব্যৱহৃত প্ৰাসংগিক শিকন-শিক্ষণ সামগ্ৰীসমূহৰ যুগতকৰণ, প্ৰস্তুতকৰণ আৰু মজুতকৰণৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা সম্পৰ্কে বোধ।

মণ্ডল ঃ ৩

পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণৰ মান-নিৰূপন

গোট ঃ ৯

পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণৰ মান নিৰূপন

⇨ শিকনৰ উদ্দেশ্য সম্বন্ধীয় মান নিৰূপন

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষণৰ উদ্দেশ্যসমূহৰ প্ৰসংগত শিক্ষাৰ মান-নিৰূপনৰ গুৰুত্ব আৰু উদ্দেশ্য লক্ষ্য।

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিক্ষণৰ মান-নিৰূপনৰ বিভিন পথ-পদ্ধতিসমূহৰ আলোচনা, পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ অবিৰত আৰু সামগ্ৰিক মূল্যায়ন (CCE)

⇨ মান নিৰূপনৰ প্ৰকাৰ, মান নিৰূপনৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ

⇨ শিক্ষণকেন্দ্ৰীক মান-নিৰূপন।

গোট ঃ ১০

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ শিক্ষণৰ মান-নিৰূপনৰ আহিলা আৰু কৌশলসমূহ

⇨ মান নিৰূপনৰ বিভিন্ন আহিলাৰ প্ৰস্তুতকৰণ, নিৰ্বাচন আৰু ব্যৱহাৰ

* পৰীক্ষা (Tests)
* পৰ্যাবেক্ষণ সূচী (Observation Schedule)
* গণনা জোখ (Rating Scales)
* শ্ৰব্য-দৃশ্য ৰেকৰ্ডিং

⇨ মান নিৰ্দ্ধপনৰ কৌশল

⇨ শিক্ষণীয় উদ্দেশ্যসমূহৰ মান নিৰ্দ্ধপনৰ বিচাৰ বিবেচনা।

গোট ঃ ১১

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বোধগম্যতাৰ উন্নীতকৰণত মান-নিৰ্দ্ধপনৰ ফলাফলৰ ব্যৱহাৰ

⇨ মান নিৰ্দ্ধপনৰ ফলাফলৰ ৰেকৰ্ডিং আৰু

⇨ শিকন-শিক্ষণ প্ৰতিক্ৰয়াক পুনঃ নিৰীক্ষণ আৰু উন্নত কৰা

⇨ পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ ধাৰণা শিক্ষণৰ বিস্তৃত বলিষ্ঠকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন উপযোগিতামূলক কাৰ্যাৱলীৰ পৰিকল্পনা আৰু অনুষ্ঠিতকৰণ।

পাঠ্যসূচী ঃ ৮ ঃ ৫০৮

প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক আৰু কৰ্ম শিক্ষাৰ শিক্ষণ

মুঠ ক্ৰেডিট ৪(৩+১)

কাঠ্যসূচীৰ আৰ্হিঃ

এই পাঠ্যসূচী প্ৰতিজন শিৰ্ক্ষাৰ্থীক কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক আৰু কৰ্ম শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পূৰ্ণ শিক্ষণ দিয়াৰ অৰ্থে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই তিনিটা উপাদানৰ বিষয়ে প্ৰাথমিক শিক্ষকসকলক যথেষ্ট জ্ঞান আৰু শৈলীসম্পৰ্কীয় জ্ঞান দিয়া হৈছে যাতে তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰক এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষণ সম্পৰ্কে সকলো সুবিধা প্ৰদান কৰিব পাৰে। এই পাঠ্যসূচীৰ বিষয়বস্তুৰ প্ৰতিটো উপাদানৰ নিৰ্দ্ধপন (Weightage) তলত পৃথককৈ দিয়া হৈছে।

১. কলা শিক্ষা ঃ

পাঠ্যসূচীৰ যুক্তিযুক্ততা আৰু লক্ষ্য ঃ

কলা শিক্ষাই শিক্ষাৰ্থীসকলক সৃষ্টিশীল কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সুযোগ প্ৰদান কৰে। ই সমাজ এখনৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰতি, জীৱনশৈলীৰ উন্নীতকৰণ, মূল্যবোধ শিক্ষা, অনুভৱশীলতাক বিকাশ আৰু সন্মান প্ৰদৰ্শনৰ বোধ জন্মায়। কলা, সেই-দৃশ্যকলাই হওঁক বা পৰিৱেশ্য কলাই হওঁক, ই এক অৰ্ন্তনিহিত অভিজ্ঞতা যাক কেৱল ভাবিব বা অনুভৱ কৰিব পাৰি। ই দুয়োটা “কৰা” আৰু “থোৱা”। বিদ্যালয়ৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ৰ শিক্ষকসকলে তেওঁলোকৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কলা সম্পৰ্কীয় বিকাশ আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰকাশৰ বিষয়ে বুজিব লাগিব আৰু তাৰ কাৰণে এক সুস্থ পৰিৱেশৰ গঢ় দিব লাগিব য'ত এক পৰীক্ষামূলক শিক্ষণ সম্ভৱপৰ। এখন সুপৰিকল্পিত কলাশিক্ষাৰ পাঠ্যসূচীয়ে

ছাত্ৰশিক্ষকসকলৰ মাজত সৌন্দৰ্যৰ অনুভৱ, কলাত্মক দক্ষতা আৰু সৃষ্টিশীল শৈলীৰ বিকাশ সাধন কৰিব পাৰে।

বিশেষ উদ্দেশ্যসমূহ ঃ

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল শিকিব--

- ➩ কলাশিক্ষাৰ বোধ আৰু সমাদৰ
- ➩ কলা শিক্ষাৰ অধীনত থকা বিভিন্ন কলাৰূপসমূহৰ জ্ঞান
- ➩ প্ৰতিজন শিশুৰ সম্পূৰ্ণ বিকাশৰ বাবে কলাশিক্ষাৰ যথাযথ/ভৰপূৰ প্ৰয়োগ
- ➩ বাস্তৱিক অন্বেষণ, পৰীক্ষা নিৰীক্ষা আৰু মুক্ত প্ৰকাশৰ দ্বাৰা বিভিন্ন কলাৰূপসমূহৰ প্ৰতি সৌন্দৰ্য প্ৰকাশ কৰি, কলাত্মক আৰু সৌন্দৰ্য অনুভৱশীলতাৰ/ সংবেদনশীলতাৰ বিকাশ
- ➩ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ সকলো পাঠ্যক্ৰমৰ কলাৰূপসমূহক একত্ৰিত কৰা।

মণ্ডল ঃ ১

কলা শিক্ষা

গোট ঃ ১

কলা আৰু কলা শিক্ষাৰ বোধ (তত্ত্ব)

ক) কলাশিক্ষাৰ অৰ্থ আৰু ধাৰণা; দৃশ্য আৰু পৰিৱেশ্য কলা আৰু ইহঁতৰ বিদ্যালয় শিক্ষাৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত মহত্ত্ব

খ) শিশু কলাৰ বোধ

গ) বিদ্যালয় শিক্ষাৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত কলা শিক্ষাৰ (দৃশ্য আৰু পৰিৱেশ্য) গুৰুত্ব

ঘ) শিক্ষাত আঞ্চলিক কলা আৰু শিল্পৰ প্ৰাসংগিকতা।

গোট ঃ ২

দৃশ্য কলা আৰু শিল্প (ব্যৱহাৰিক)

ক) দৃশ্যকলাৰ বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ/ প্ৰয়োগ যেনে পেঞ্চিল, পেষ্টেল ৰং (Pastel colour), পোষ্টাৰ ৰং (Poster colour), কলম আৰু চিয়াহী, ৰংগোলীৰ সামগ্ৰী, বোকামাটি, মিশ্ৰিত সামগ্ৰী ইত্যাদি।

খ) দৃশ্য কলাৰ বিভিন্ন পদ্ধতিৰ অন্বেষণ আৰু প্ৰয়োগ ঃ ছবিঅঁকা আৰু চিত্ৰকাৰিতা, ব্লক মুদ্ৰণ, ক'লাজ বনোৱা, পুতলা নাচ, মুখা নিৰ্মাণ, বোকামাটিৰ আৰ্হি প্ৰস্তুতকৰণ, কাগজ কটা আৰু ভাজ কৰা ইত্যাদি।

গ) সকলো ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহৰ এটা ফল্ডাৰ (Folder প্ৰস্তুত কৰা, য'ত সকলো কলা কাৰ্যৰ এটা নমুনা সংৰক্ষণ কৰা হ'ব।

গোট ঃ ৩

পৰিৱেশ্যকলা (ব্যৱহাৰিক)

ক) আঞ্চলিক কলাৰূপসমূহৰ গীত, নৃত্য, থিয়েটাৰ আৰু পুতলা নাচ শ্ৰৱণ/ দৰ্শন আৰু অন্বেষণ

খ) বিভিন্ন কলাৰূপৰ-গীত, নৃত্য, থিয়েটাৰ আৰু পুতলা নাচৰ, যিকোনো এটাৰ ওপৰত প্ৰস্তুত কৰি পৰিৱেশন কৰা

গ) ছাত্ৰ শিক্ষকসকলৰদ্বাৰা এক পৰিৱেশন/ প্ৰস্তুতকৰণ উপস্থাপন

ঘ) সকলোবোৰ ব্যৱহাৰিক কাৰ্যাৱলীৰ এটা ফ'ল্ডাৰ (Folder) বনোৱা।

গোট ঃ ৪

প্ৰাথমিক শ্ৰেণীৰ বাবে কলা শিক্ষাৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন

ক) প্ৰাথমিক শ্ৰেণীত কলা অভিজ্ঞতাৰ পৰিকল্পনা-কাৰ্য আৰু সময়সূচী

খ) কলা অভিজ্ঞতাৰ বাবে সামগ্ৰীসমূহৰ আয়োজন

গ) প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত কলা অভিজ্ঞতাৰ বাবে সংগংন আৰু সুবিধা প্ৰদান।

গোট ঃ ৫

কলা শিক্ষাৰ মূল্যায়ন

ক) কলাশিক্ষাৰ মূল্যায়ন

খ) প'টফলিঅ (Portfolio) বনোৱা

গ) মূল্যায়নৰ বিভিন্ন আহিলা আৰু কৌশলৰ বোধ যেনে-- পৰ্যাবেক্ষণ সূচী, প্ৰকল্প, প'টফলিঅ, বিৰাম তালিকা (Checklist), গণনা জোখ (Rating scale), জীৱন-কাহিনী পত্ৰ (Anedcotal Records), প্ৰদৰ্শন (Displays) ইত্যাদি।

২. স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা

পাঠ্যসূচীৰ যুক্তিযুক্ততা আৰু উদ্দেশ্য ঃ

বিদ্যালয়ৰ সকলো পৰ্যায়ত স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা এক অবিভাজিত অংশ। বিদ্যালয় পৰ্যায়ত, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা গৱেষণাই এই বিষয়টোৰ প্ৰভাৱী শিকন-শিক্ষন প্ৰক্ৰিয়াত নিতৌ ন ন পদ্ধতি আৰু কৌশলৰ সংযোজন ঘটাইছে। এখন সংসগঠিত শিক্ষক

শিক্ষা কাৰ্যসূচী (Programme) ছাত্ৰ আৰু শিক্ষক সমাজৰ মাজত সুস্থ জীৱন যাপন নিৰ্বাহৰ শৈলী আৰু জ্ঞান লাভ কৰাত সহায় কৰিব। স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচী যেতিয়া ফলপ্ৰসু ভাৱে ৰূপায়িত হ'ব তেতিয়া শিক্ষাৰ্থীসকলে সুস্থ আৰু সক্ৰিয় জীৱন নিৰ্বাহ সম্পৰ্কে জ্ঞান লাভ কৰিব। স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ শৈক্ষিক উপলবদ্ধিতা, আৱেগিক স্থিৰতা আৰু পাৰস্পৰিক সম্পৰ্কৰ ওপৰত এক সকাৰাত্মক প্ৰভাৱ আছে। এইসমূহ কেৱল এখন সুসংগঠিত আৰু সুপৰিকল্পিত শিক্ষক শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ দ্বাৰাহে সম্ভৱপৰ যাৰদ্বাৰা স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকসকলক এক ফলপ্ৰসূ প্ৰশিক্ষণ দিব পাৰি।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে শিকিব–

ক) স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষাৰ ধাৰণাৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণবোধ

খ) বিদ্যালয় স্বাস্থ্য কাৰ্যসূচীৰ প্ৰধান দিশসমূহৰ ওপৰত জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা ঃ স্বাস্থ্যপূৰ্ণ বিদ্যালয় পৰিৱেশ, স্বাস্থ্য নিৰ্দেশনা, বিদ্যালয় স্বাস্থ্য সেৱা

গ) ছাত্ৰৰ ব্যক্তিত্বৰ এক বিকাশৰ ধাৰণা

ঘ) শিশুসকলৰ একত্ৰিত বিকাশৰ দিশ-- যেনে--শাৰিৰীক, আৱেগিক, মানসিক, সামাজিক আৰু আধ্যাত্মিকৰ ওপৰত আলোকপাত কৰি এখন ফলপ্ৰসূ শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচী ৰূপায়িত কৰা

ঙ) বিদ্যালয়ৰ শিশুসকলৰ বাবে যোগশিক্ষাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে বোধ, বিদ্যালয়ত যোগশিক্ষাৰ শিক্ষাদানৰ বিভিন্ন শৈলী কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞান অৰ্জন।

মণ্ডল ঃ ২

স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা

গোট ঃ ৬

স্বাস্থ্যৰ অৰ্থ আৰু মহত্ব

ক) স্বাস্থ্য সম্পৰ্কে ধাৰণা ঃ শাৰিৰীক স্বাস্থ্য, মানসিক স্বাস্থ্য, আৱেগিক স্বাস্থ্য, সামাজিক স্বাস্থ্য আৰু আধ্যাত্মিক স্বাস্থ্য

খ) ব্যক্তি, পৰিয়াল আৰু সমাজৰ বাবে স্বাস্থ্যৰ মহত্ব

গ) স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষাৰ মাজত সম্পৰ্ক ঃ স্বাস্থ্য-শিক্ষাৰ বাবে প্ৰধান জৰুৰী, স্বাস্থ্য-শিক্ষাৰ এক লক্ষ্য।

গোট ঃ ৭

বিদ্যালয়-স্বাস্থ্য শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ প্ৰধান দিশসমূহ

ক) স্বাস্থ্যপূৰ্ণ বিদ্যালয় পৰিৱেশ ঃ পৰিস্কাৰ পেয়পানী যোগান, পৰিস্কাৰ শৌচাগাৰ আৰু প্ৰসাৰগাৰ, পৰিস্ক াৰ খাদ্য, হাত-ধোৱাৰ ব্যৱস্থা, জলনিকায়, আবৰ্জনা বৰ্জন, পোহৰ, ভেন্টিলেচন, আৰামদায়ক আসনৰ ব্যৱস্থা, সকৰাত্মক আৰু অৰামদায়ক সুস্থ আৱেগিক আৰু সামাজিক পৰিৱেশ

খ) স্বাস্থ্য নিৰ্দেশনা ঃ খাদ্য আৰু সুষম আহাৰ, শোচৰা ৰোগ, ভঙ্গি, সু-অভ্যাস।

গোট ঃ ৮

জৰুৰী /অত্যাৰশকীয় স্বাস্থ্যসেৱা

ক) বিদ্যালয় স্বাস্থ্য সেৱা ঃ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সম্পূৰ্ণ শিক্ষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় স্বাস্থ্যসেৱাৰ ব্যৱস্থা, স্বাস্থ্যসন্মত জীৱন নিৰ্বাহ আৰু সু-নাগৰিক।

খ) বিদ্যালয় আৰু গৃহত স্বাস্থ্য সংকটৰপৰা সুৰক্ষা প্ৰদান /ৰক্ষণাবেক্ষণ

গ) জৰুৰীকালীন আৰু দূৰ্ঘটনাৰ সময়ত প্ৰাথমিক চিকিৎসাৰ ব্যৱস্থা।

গোট ঃ ৯

শাৰিৰীক শিক্ষাৰ অৰ্থ আৰু ধাৰণা

ক) শাৰিৰীক শিক্ষাৰ অৰ্থ আৰু প্ৰয়োজনীয়তা

খ) শাৰিৰীক শিক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য ঃ ব্যক্তিত্বৰ যৌথ বিকাশৰ ধাৰণা ঃ জৈৱিক, বৌদ্ধিক, আৱেগিক, সামাজিক আৰু আধ্যাত্মিক দিশসমূহ

গ) সকলোৰে বাবে শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচয ঃ আন্ত (Intramurals) আৰু বাহ্যিক/বহিঃ (Extramurals), (Mass Fitness), কাৰ্যসূচী।

গোট ঃ ১০

শাৰিৰীক শিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ পৰিকল্পনা আৰু অনুষ্ঠান

ক) শাৰিৰীক শিক্ষাত পাঠ-আঁচনিৰ নীতি

খ) শিকন-শিক্ষণৰ পদ্ধতিসমূহ ঃ সভা (Assembly);March Past,Calisthenics;

গ) খেল--ধেমালি অনুষ্ঠান (Sport Meets) আয়োজন

ঘ) প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষাত শিক্ষকৰ ভূমিকা-সুবিধা প্ৰদানকাৰী, পৰামৰ্শদাতা, বিপথগামী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক চিনাক্তকৰণ কৰি, শুধৰণিৰ পথ প্ৰশস্ত কৰা।

গোট ঃ ১১

খেলা-ধুলা আৰু যোগ

ক) খেলা-ধুলা ঃ বুনিয়াদী নীতি, মৌলিক কৌশল, খেলপথাৰ নিৰ্বাচন

খ) স্বদেশী খেলসমূহ ঃ ক্ষুদ্ৰ খেল ঃ আন্তঃ আৰু বাহ্যিক খেল

গ) যোগ ঃ ১-১৪ বছৰ বয়সৰ শিশুৰ বাবে গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তা

ঘ) যোগ কাৰ্যসূচী ঃ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সম্পূৰ্ণ বিকাশ আৰু স্বাস্থ্যৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বাবে আসন আৰু প্ৰাণায়ম।

৩. কৰ্ম শিক্ষা ঃ

কৰ্ম শিক্ষা পাঠ্যসূচীৰ যুক্তিযুক্ততা আৰু লক্ষ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীৰ জৰিয়তে শিক্ষক প্ৰশিক্ষণাৰ্থীসকলে বিশেষকৈ হাতৰ এই পাঠ্যসূচীৰ জৰিয়তে শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে বিশেষকৈ হাতৰ কামৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত জ্ঞান আহৰণ কৰিব যি বিদ্যালয় শিক্ষাৰ এক অবিভাজিত অংশ। এই শিক্ষাই স্থানীয় বিশেষ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বিভিন্ন কাৰ্যৰ প্ৰয়োজনীয়তাক অৱগত কৰায়। এই পাঠ্যসূচীত বিভিন্ন কৰ্মৰ লগত সংগতি থকা বিভিন্ন লেনদেনৰ প্ৰদৰ্শনমূলক পদ্ধতি আছে। যিসমূহে প্ৰশিক্ষাৰ্থী সকলো বিষয়বস্তু লেনদেনৰ শৈলী সম্পৰ্কে জ্ঞান অৰ্জনত সমৰ্থন কৰিব। এই পাঠ্যসূচীৰ জৰিয়তে প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক কৰ্মক পাঠ্যক্ৰমৰ বিভিন্ন বিষয় যেনে ভাষা, বিজ্ঞান, সমাজবিজ্ঞান, গণিত, কলা, শিক্ষা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা আদিৰ লগত একত্ৰিত কৰাত সহায় কৰিব। এই পাঠ্যসূচীয়ে প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক মান নিৰূপন আৰু মূল্যায়নৰ বিভিন্ন কৌশলৰ বিষয়ে অৱগত কৰাব, যি কৌশলে শিশুৰ অবিৰত আৰু সামগ্ৰিক মূল্য প'টফলিঅ, আৰু অন্যান্য ৰেকৰ্ড প্ৰস্তুতকৰণত সহায়ক হ'ব। আৰু এইবোধে ইয়াকে জ্ঞাত কৰাব যে কৰ্মশিক্ষা কাৰ্যসূচীৰ সফল ৰূপায়নৰ বাবে সমাজ আৰু সামাজিক সম্পদসমূহ অতি প্ৰয়োজনীয়।

বিশেষ উদ্দেশ্য ঃ

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে শিকিব--

⇨ প্ৰাথমিক স্তৰৰ শিক্ষাত কৰ্ম শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা, ধাৰণা আৰু বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে বোধ

⇨ বিদ্যালয়ৰ আন আন বিষয়সমূহৰ লগত কৰ্ম শিক্ষাৰ একত্ৰিতকৰণ

⇨ কৰ্ম আৰু শ্ৰমৰ মহত্ত্বতাৰ প্ৰতি সকৰাত্মক দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশ

⇨ শিশুৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক, শাৰিৰীক আৰু মানসিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত কৰ্মক এক সজুলি হিচাপে ব্যৱহাৰৰ কৌশল

⇨ কৰ্ম সংযোগী কাৰ্যসমূহৰ সাময়িক আঁচনিৰ গঠন আৰু ৰূপায়ন

⇨ কৰ্ম শিক্ষাৰ বাবে সামাজিক সম্পদসমূহৰ সংগঠন আৰু চিনাক্তকৰণ

⇨ কৰ্ম শিক্ষাৰ কাৰ্যাৱলীসমূহৰ মূল্যায়ন।

খণ্ড ঃ ৩

কৰ্ম শিক্ষা

গোট ঃ ১২

কৰ্ম শিক্ষাৰ ধাৰণা (তত্ত্ব)

ক) কৰ্ম আৰু কৰ্ম শিক্ষাৰ ধাৰণা

খ) কৰ্ম শিক্ষাৰ দাৰ্শনিক, সামাজিক আৰু ঐতিহাসিক দৃষ্টিভংগী

গ) কৰ্ম শিক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য

ঘ) কৰ্ম শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰসমূহ

ঙ) কৰ্ম এক শিক্ষাদানশৈলী মাধ্যম-কৰ্ম আৰু শিকা।

গোট ঃ ১৩

কৰ্ম শিক্ষাৰ ৰূপায়ন (তত্ত্ব)

ক) বিদ্যালয়ত কৰ্ম শিক্ষাৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগংন (সময়, স্থান আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দল প্ৰস্তুকৰণ)

খ) বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বাবে কৰ্ম শিক্ষাৰ সময়সূচী (Sessions) প্ৰস্তুতকৰণ

গ) প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত কৰ্ম শিক্ষাৰ সামগ্ৰীসমূহৰ সংগঠন

ঘ) সামগ্ৰী, আহিলা আৰু সাঁ-সৰঞ্জামৰ প্ৰতিপালন আৰু সংৰক্ষণ

ঙ) বিভিন্ন পাঠ্যক্ৰমিক ক্ষেত্ৰৰ লগত কৰ্মৰ সংযোজন; কৰ্ম আৰু শিক্ষক একত্ৰিতকৰণৰ বাবে বিভিন্ন শিকন-শিক্ষণ কৌশল।

গোট ঃ ১৪

কৰ্ম শিক্ষাত কৌশলৰ বিকাশ (ব্যৱহাৰিক)

তলত দিয়া কাৰ্যৰ তালিকাসমূহৰ ভিতৰত যিকোনো দুটা বিষয়ত কৌশলৰ বিকাশ

ক) কৌশলৰ বিকাশৰ বাবে ব্যৱহাৰিকৰ স্তৰসমূহ

--নিৰ্দ্ধাৰিত ক্ষেত্ৰৰ সিদ্ধান্তিক পটভূমি

--প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী

--ব্যৱহয়ত পদ্ধতি

--উপকাৰিতা

--ব্যয়/খৰচ

ঘ) ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহৰ এটা ব্যৱহাৰিক-ফাইল (Practical file) বনোৱাটো বাঞ্চনীয়।

ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহৰ তালিকা ঃ ১)চিলা সজা, ২)মাটি আৰু কপাহেৰে মণি প্ৰস্তুত কৰা, ৩) চিলাই-বিচনী, ভৰিমচা কঠ, মেজত পৰা কাপোৰ (স্থানীয় কেঁচা সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ যেনে--মেজুৰ গছৰ পাত, পুৰণি কাপোৰৰ টুকুৰা, তাল গছৰ পাত ইত্যাদি) ৪) মমবাতি বনোৱা, ৫) খৰীমাটি (chalk) বনোৱা, ৬) আৱৰ্জনা পেলোৱা পাত্ৰ, কলম থোৱা পাত্ৰ (পুৰণি টিন, বাকচ ইত্যাদিৰে বনোৱা, ৭) কাগজৰ পুতলা (চকৰী, উৰণীয়া চৰাই, দিন আৰু ৰাতি, মাছ, নাচি থকা পুতলা, ৮) কাগজৰ মেছিন, ৯) বাঁহ-বেতেৰে নিৰ্মিত খৰাহী, ১০) চিঠিৰ খাম বনোৱা (বাতৰিকাকত আৰু মুগা ৰঙৰ কাগজৰ সহায়ত) ইত্যাদি।

টোকা ঃ কৌশল বিকাশৰ ব্যৱহাৰিকৰ বাবে আঞ্চলিক বা স্থানীয় বিশেষ কৰ্ম ক্ষেত্ৰসমূহ নিৰ্বাচন কৰা প্ৰয়োজনীয়।

গোট ঃ ১৫

সমাজ আৰু কৰ্ম শিক্ষা

ক) কৰ্ম শিক্ষাত সমাজ/সম্প্ৰদায়ৰ ভূমিকা

খ) কৰ্ম শিক্ষা ৰূপায়নৰ ক্ষেত্ৰত সামাজিক সম্পদৰ চিনাক্তকৰণ আৰু ব্যৱহাৰ; সামাজিক সম্পদৰ মানচিত্ৰ নিৰূপন

গ) কৰ্ম শিক্ষাৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে পিতৃ-মাতৃ আৰু সমাজৰ সমৰ্থন।

গোট ঃ ১৬

কৰ্ম শিক্ষাৰ মূল্যায়ন (তাত্ত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক)

ক) কৰ্ম শিক্ষাত মূল্যায়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা

খ) কৰ্ম শিক্ষাৰ কাৰ্যাৱলীসমূহ কেনেকৈ মূল্যায়ন কৰা হ'ব ?

গ) নিৰ্দেশনা ভিত্তিক মূল্যায়ন

ঘ) মূল্যায়নৰ আহিলা আৰু কৌশল

ঙ) স্ব, সমনীয়া, শিক্ষক আৰু সমাজ সম্প্ৰদায়ৰ ভিত্তিক মূল্যায়ন।

পাঠ্যসূচী ঃ ৯ ঃ ৫০৯

উচ্চ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত সমাজ-বিজ্ঞান শিক্ষণ

ক) অৱতাৰণা ঃ

সমাজ বিজ্ঞান অধ্যয়নৰ বিষয়বস্তু, বিদ্যালয়ৰ এক বিষয় হিচাপে কিছুমান নিৰ্দ্ধাৰিত বৈশিষ্ট্যৰ বোধ আৰু উদ্দেশ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সেয়েহে ইয়াৰ বিষয়বস্তু প্ৰাকৃতিক তথা উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত নহৈ, ছাত্ৰ শিক্ষকসকলক সমাজবিজ্যানৰ বিভিন্ন দৃষ্টিভংগীসমূহৰ ওপৰত সমসাময়িক জ্ঞান দিয়া বিষয় হিচাপে পৰিগণিত হৈছে ইয়াৰ দ্বাৰা এইটো বিচাৰযোগ্য হ'ব যে সমাজবিজ্ঞান বিষয়ৰ বিভিন্ন দৃষ্টিভংগী তথা বোধে, আন আন পাঠ্যক্ৰম, পাঠ্যসূচী তথা পাঠ্যপুথিৰ লগত কেনেদৰে সংগতি স্থাপন কৰিছে। এই পাঠ্যসূচীয়ে এইটো দৰ্শাই যে কেনেদৰে সমাজবিজ্ঞানে আমাৰ সমাজ আৰু সমাজৰ প্ৰকৃত স্বৰূপক সময়, ঠাই, শক্তি, গঠন, অনুষ্ঠান, প্ৰক্ৰিয়া তথা সম্পৰ্কভিত্তিক এক সমালোচনামূলক দৃষ্টিভংগী আগবঢ়ায়।

খ) উদ্দেশ্য ঃ

এই পাঠ্যসূচীৰদ্বাৰা শিক্ষাৰ্থীসকলে শিকিব--

⇨ ইতিহাস, ভূগোল, ৰাজনীতি বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি, সমাজশাস্ত্ৰ আৰু আন জীয়াই থকা সমাজখন সম্পৰ্কে সমালোচনা মূলক বিশ্লেষণ কৰাৰ কৌশল বিকাশ।

--তথ্য সংগ্ৰহ, ব্যাখ্যা আৰু বিশ্লেষণ কৰাৰ কৌশল

--বিদ্যালয়ৰ সমাজ বিজ্ঞানৰ পাঠক্ৰেম, বিষয়বস্তু পাঠ্যসূচী আৰু পাঠ্যপুথিৰ সমালোচনাত্মক বিশ্লেষণ

⇨ শিশুসকলৰ, বৰ্তমান সমাজৰ অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান, স্বাধীন, সমালোচনাত্মক তথা চিন্তাশীল ভাৱধাৰাৰে সমাজ প্ৰক্ৰিয়া সম্বন্ধে কৌতূহল বৃদ্ধি কৰোৱা যিয়ে পাঠ্যক্ৰম লেনদেনৰ বিভিন্ন শিক্ষাদানৰ শৈলীসমূহৰ ব্যৱহাৰ আৰু জ্ঞান আয়ত্ব কৰায়।

⇨ মানৱীয় আৰু সাংবিধানিক প্ৰমূল্যবোধ যেনে স্বাধীনতা, সমতা, ন্যায়, পাৰ্থক্য আৰু ভিন্নতাক সন্মান তথা সমাজৰ বিভিন্ন বলসমূহে যিয়ে এই প্ৰমূল্যবোধক প্ৰতি বিভিন্নীকাৰ সৃষ্টি কৰে, তাক প্ৰত্যাহ্বান জনোৱাৰ দক্ষতা আয়ত্ব কৰা।

গ) পদ্ধতি কাৰ্য প্ৰণালী ঃ

ইতিহাস, ভূগোল, ৰাজনীতি বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি আৰু সমাজশাস্ত্ৰৰ বিভিন্ন দৃষ্টিভংগীয়ে এই পাঠ্যসূচীৰ মূল ভেঁটি সম্পৰ্কে ইয়াকে দৰ্শাই যে সমাজ বিজ্ঞান বিষয়টোৰ মূল দিশ তথা

লক্ষ্যসমূহ ঐতিহাসিক আৰু সামাজিক চৰিত্ৰ। পাঠ্যপুথি আৰু পাঠ্যক্ৰম বিশ্লেষণে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক এই বিষয়ে অৱগত কৰাব যে কেনেকৈ সমাজ, শিশুসকল আৰু সমাজবিজ্ঞানৰ ধাৰণাই বিভিন্ন শিক্ষাদানৰ শৈলী গঢ় দিয়াত সহায় কৰে আৰু এই সমূহ কেনেদৰে শ্ৰেণীকোঠাৰ লেনদেনত বিকল্প হিচাপে ব্যৱহাৰ হয়। শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ সমাজবিজ্ঞানৰ উপযুক্ত শিক্ষদান শৈলীৰ জ্ঞান গঢ় দিয়াত বিশেষকৈ বিভিন্ন পাঠ্যপুথিৰ জ্ঞান আৰু শিকনীয় পদ্ধতি, ব্যক্তি তথা দলীয় প্ৰতিফলনে, সমাজবিজ্ঞানৰ বোধ সম্পৰ্কে এক সুকীয়া ধাৰা গঢ় দিয়ে যত, ইয়াৰ বিভিন্ন উপাদানসমূহ সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে। শিক্ষাৰ্থীসকলে সমাজবিজ্ঞানৰ বিভিন্ন উপাদানবোধ আৰু ধাৰণা সম্পৰ্কে তথা ভিন্ন পাঠ্যপুথি আৰু শিকন পদ্ধতিৰ দ্বাৰা ব্যক্তিয়ে আন প্ৰকাৰে দক্ষতা প্ৰতিফলন কৰাত সুযোগ পায় যাৰ দ্বাৰা ছাত্ৰ শিক্ষকসকলে সমাজ বিজ্ঞান সম্পৰ্কে বোধ আৰু উপযুক্ত শিক্ষাদান শৈলীৰ ব্যৱহাৰৰ কৌশল আয়ত্ব কৰিব পাৰে।

খণ্ড ঃ ১

অধ্যয়নৰ বিষয় হিচাপে সমাজ বিজ্ঞানৰ বোধ

গোট ঃ ১

সমাজ বিজ্ঞানৰ বৈশিষ্ট্য/প্ৰকৃতি

--সমাজ বিজ্ঞান ঃ ক্ৰম বিকাশ আৰু ধাৰণা

--সমাজ বিজ্ঞান ঃ যুগৰ ক্ৰমবিকাশ

--সমাজৰ বৰ্তমানৰ অৱস্থা

--সমাজৰ বিজ্ঞানৰ উপাদানসমূহ ঃ শাসনতন্ত্ৰ, সংস্কৃতি আৰু অৰ্থনীতি

--সমাজ বিজ্ঞানৰ যৌথ আৰুে পাৰস্পৰিক বিষয় সম্বন্ধীয় দৃষ্টিভংগী।

গোট ঃ ২

বিদ্যালয় পাঠ্যক্ৰমত সমাজ বিজ্ঞান

এই গোটটোৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ ক্ৰমবিকাশত প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহৰ পৰীক্ষা, যাৰ ফলত সমাজবিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ উদ্দেশ্যৰ পৰিৱৰ্তন সাধন হৈছে--

⇨ ঔপনিবেশকতাবাদ ঃ জাতীয়তাবাদী বিকল্প

⇨ স্বাধীনোত্তৰ সময়ছোৱাত সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ ওপৰত তৰ্কবিতৰ্ক /যুক্তিযুক্ততা/ বিবাদ/সমালোচনা

⇨ জাতীয় সংহতি আৰু আৰ্ন্তজাতিক বুজাপৰা

⇨ সাম্প্ৰদায়িকতা, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা, অধীনস্থ দৃষ্টিভংগী

- ⇨ লিংগ, জাতি আৰু জনজাতীয় দৃষ্টিভংগী
- ⇨ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয়ৰ দৃষ্টিভংগীত সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰেম (UNESCO, দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ উদাহৰণ)
- ⇨ সমাজ বিজ্ঞানৰ পাঠ্যক্ৰমৰ ভিত্তিত বৰ্তমান জাতীয় ভাৰধাৰা আৰু ইয়াৰ ব্যৱহাৰ।

খণ্ড ঃ ২

সমাজ বিজ্ঞানৰ বিষয় আৰু ধাৰণা

গোট ঃ ৩

ইতিহাস

- ⇨ ইতিহাসৰ ধাৰণা, প্ৰাথমিক স্তৰত ইতিহাসৰ সূচীপত্ৰবিষয়বস্তু
- ⇨ সমাজবিজ্ঞানীসকলে ইতিহাসত ব্যৱহাৰ কৰা পদ্ধতিসমূহ
- ⇨ সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ অংশহিচাপে ইতিহাসৰ গুৰুত্ব
- ⇨ আদৰ্শ পাঠ-আঁচনি।

গোট ঃ ৪

ভূগোল

- ⇨ ভূগোলৰ ধাৰণা, প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ভূগোলৰ বিষয়বস্তু
- ⇨ সমাজ বিজ্ঞানী সকলে ভূগোলত ব্যৱহাৰ কৰা পদ্ধতিসমূহ
- ⇨ সমাজ বিজ্ঞান পাঠ্যক্ৰমৰ অংশ হিচাপে ভূগোলৰ গুৰুত্ব
- ⇨ আদৰ্শ পাঠ আঁচনি।

গোট ঃ ৫

সমাজ আৰু ৰাজনৈতিক জীৱন, ৰাজনীতি বিজ্ঞান/অৰ্থনীতি/ সমাজশাস্ত্ৰৰ এক অভিভাজিত বিষয়

- ⇨ প্ৰাথমিক স্তৰত সমাজবিজ্ঞানৰ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক জীৱনৰ বিষয়বস্তু
- ⇨ সমাজবিজ্ঞানীসকলে ৰাজনীতি বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি আৰু সমাজশাস্ত্ৰত ব্যৱহৃত পদ্ধতিসমূহ
- ⇨ সমাজবিজ্ঞানৰ পাঠ্যক্ৰমৰ এটা অংশ হিচাপে ৰাজনীতি বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি আৰু সমাজশাস্ত্ৰৰ গুৰুত্ব
- ⇨ আদৰ্শ পাঠ আঁচনি।

খণ্ড ঃ ৩

সমাজ বিজ্ঞানৰ শিক্ষাদানশৈলীৰ দিশসমূহ বিষয়সমূহ

গোট ঃ ৬

শিক্ষাৰ্থীৰ বৈশিষ্ট্যৰ বোধ আৰু স্থানীয় প্ৰেক্ষাপট

⇨ বিপৰীতমুখী সামাজিক প্ৰেক্ষাপট

⇨ শিশুৱে সমাজ বিজ্ঞানৰ বিষয়সমূহ কেনেকৈ বুজে ?

⇨ মধ্য আৰু উচ্চ প্ৰাথমিক শ্ৰেণীত শিশুসকলৰ বয়স (বংশগতি) আৰু সামাজিক সাংস্কৃতিক পৰিৱেশৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত প্ৰজ্ঞানাত্মক বিকাশ আৰু ধাৰণাবোধ বিকাশ; পাঠ্যক্ৰম আৰু শিক্ষাদানৰ শৈলীৰ বাবে এই উপাদানসমূহৰ গুৰুত্ব; শিশুৰ ধাৰণাবোধৰ ঘটনা বিৱৰণী অধ্যয়ন (Case studies), শিশুবোৰ, সমাজবিজ্ঞানৰ জ্ঞানৰ গঠন আৰু শ্ৰেণীকোঠাৰ আদান-প্ৰদান।

গোট ঃ ৭ শিকন-শিক্ষণ কৌশল

শিকন পদ্ধতি ঃ

হিউৰিস্তিকে/ আৱিস্কাৰ পদ্ধতি, প্ৰকল্প পদ্ধতি, ব্যাখ্যাৰ ব্যৱহাৰ, পৰ্যবেক্ষণ, সংলাপ আৰু আলোচনা, তথ্যৰ ধাৰণা, ইয়াৰ উৎস আৰু সমাজবিজ্ঞানৰ বিভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰমাণ, বাস্তৱ আৰু মতামতৰ মাজত পাৰ্থক্য, পক্ষপাতিত্ব আৰু কুসংস্কাৰৰ চিনাক্তকৰণ, পাঠগঠনৰ সমালোচনামূলক চিন্তাধাৰাত ব্যক্তিগত/ অভিজ্ঞতামূলক জ্ঞানৰ ব্যৱহাৰ (প্ৰতিটো কৌশল উদাহৰণৰ সৈতে তথা ভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ সহায়ত ব্যাখ্যা কৰিব পাৰে)।

গোট ঃ ৮

শিক্ষণ সম্পদ ঃ ধাৰণা, প্ৰয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব

শিক্ষণ সম্পদৰ প্ৰকাৰ ঃ ৰিয়েলিআ (Realia) আৰু চিত্ৰাৱলী (Diorama), মানচিত্ৰ আৰু গোলক, আৰ্হি, ৰেখাচিত্ৰ, তালিকা আৰু ব্যংগচিত্ৰ (কাৰ্টুন), সময়, কিতাপ, বাতৰিকাকতৰ কিয়দাংশ, সংগ্ৰাহলয়, চিনেমা, ইন্টাৰনেট, শিক্ষণ সম্পদৰ উন্নীতকৰণ, শিক্ষণ সম্পদৰ যোগান/পৰিচালনা।

গোট ঃ ৯

সামাজ বিজ্ঞানত মান নিৰূপন

অবিৰত আৰু সামগ্ৰিক মূল্যায়ন, তথ্যপুনঃ স্মৰণৰ ভিত্তিত সমাজ বিজ্ঞানৰ মূল্যায়নৰ পদ্ধতি; বোধ, প্ৰয়োগ আৰু সংযোজন; শিক্ষণৰ মূল্যায়নৰ বিকল্প পদ্ধতি (Port Folio) ঃ মূল্যায়নৰ ভিত্তি, বস্তুনিষ্ঠ প্ৰশ্নৰ প্ৰকাৰ, গ্ৰেড আৰু মানাংক পদ্ধতিৰ গুৰুত্ব।

পাঠ্যসূচী ঃ ১০ ঃ ৫১০

উচ্চ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত বিজ্ঞান শিক্ষণ **মুঠ ক্ৰেডিট** (৩+১=৪)

ক) অৱতাৰণা ঃ

বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি পৰ্যবেক্ষণ, আৰ্হিভিত্তিক, অনুমানসূচক, পৰীক্ষা নিৰীক্ষাৰ সহায়তা বৈধতানিৰূপনৰে, প্ৰাকৃতিক পৃথিৱীখনক পৰিচালিত কৰা মৌলিক নীতি, তত্ত্ব আৰু সূত্ৰসমূহত উপনীত হয়।

খ) উদ্দেশ্য ঃ

এই অংশৰ, তলত দিয়া উদ্দেশ্যসমূহৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত বিজ্ঞান শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাটোৱে মূল লক্ষ্য।

⇨ শিশুৰ মনত বৰ্তমান পৃথিৱী সম্পৰ্কে প্ৰাকৃতিক কৌতূহলৰ উদ্বেগ ঘটোৱা

⇨ শিশুৱে সিহঁতৰ দৈনন্দিন অভিজ্ঞতাৰপৰা ইতিপূৰ্বে কি জানে, তাৰ ধাৰণা কৰা

⇨ সাধাৰণ প্ৰযুক্তিবিদ্যা বিষয়ক গোটসমূহ ৰূপায়ন কৰিবলৈ, শিশুক অন্বেষণমূলক, অভিজ্ঞতাপূৰ্ণ কাৰ্যাৱলী আৰু হাতেৰে কৰ্ম কৰা পদ্ধতিৰ ক্ষেত্ৰত উদগনি জনোৱা

⇨ বিজ্ঞানসন্মত ধাৰণাৰ বিষয়ে, সুপৰিচিত অভিজ্ঞতা, কাৰ্যাৱলী তথা পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰু সমনীয়া আৰু শিক্ষকৰ লগত হোৱা আলোচনাৰ মাজেৰে উপনীত হোৱা

⇨ সদায় প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰা ঃ কোনো উক্তি /বৰ্ণনা সমালোচনা বিহীনভাৱে গ্ৰহণ নকৰা

⇨ যথাক্ৰমে শিক্ষক শিক্ষা কাৰ্যসূচী, তলত উল্লেখিত উদ্দেশ্যসমূহৰ ওপৰত কাৰ্যকৰী হোৱাৰ লক্ষ্য হোৱাটো জৰুৰী

⇨ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক নিজৰ বিজ্ঞানৰ ধাৰণা সম্বন্ধীয় বোধৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতি উদগনি জনোৱা

⇨ বিজ্ঞান বিভিন্ন দিশসমূহৰা লগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অৱগত কৰোৱা

⇨ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক, শিশুৰ প্ৰজ্ঞানাত্মক বিকাশ আৰু বিজ্ঞানৰ ধাৰণাবোধৰ বিষয়ে বুজ লোৱা সহায় কৰা

⇨ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উপযুক্ত শিকন-শিক্ষণ আৰু মান-নিৰূপন কৌশলৰ বাচনি আৰু প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা

⇨ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক এই বিষয়ে অৱগত কৰোৱা যে বিজ্ঞানক এক অন্তৰ্ভুক্তি আৰু গণতান্ত্ৰিক উদ্যম হৈছে গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

গ) পদ্ধতি /কাৰ্যপ্ৰণালী ঃ

প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উপলবদ্ধ বিভিন্ন কাৰ্যৱলীৰ সাহিত্যসমূহ, পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা, ৰেকৰ্ড পৰ্যালোচনাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগে, যাতে এইসমূহ কেনেকৈ প্ৰশ্নত উপনীত হৈছিল, কেনেকৈ অনুসন্ধানৰ বিভিন্ন দিশ বাছি লৈছে, তাৰ বিষয়ে সমনীয়া তথা শিক্ষকৰ লগত আলোচনা কৰিব পাৰে।

- ⇨ তদন্ত /অনুসন্ধান পৰিচালিত কৰা বিভিন্ন উপায় ঃ বিভিন্ন বিষয়ৰ ওপৰত সাধাৰণ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰু অনুসন্ধানৰ স্থাপন
- ⇨ বিজ্ঞান সংগ্ৰহালয়, ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, প্ৰকল্প আৰু প্ৰদৰ্শনী
- ⇨ কাগজ-কলম পৰীক্ষাৰ বাবে, বিভিন্ন মান নিৰ্দ্ধপন কৌশলত উপযুক্ত প্ৰানৰ অৱতাৰণা কৰা
- ⇨ ধাৰণা সম্পৰ্কীয় তথ্যৰ ভিত্তিত গোট-আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা
- ⇨ বয়সপোযুক্ত আৰু প্ৰাসংগিকতাৰ বাবে, বিভিন্ন শিকন-শিক্ষণ সামগ্ৰীসমূহ যেনে কিতাপ, চিনেমা, বহু মাধ্যমৰ টোপোলাৰ মান নিৰ্দ্ধপন কৰা।

খণ্ড ঃ ১

বিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় বোধ

গোট ঃ ১

বিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি /বৈশিষ্ট্য

- ⇨ বিজ্ঞানৰ ইতিহাস আৰু দৰ্শন-পুৰণি /প্ৰাচীন, মধ্য আৰু আধুনিক যুগ; বিজ্ঞানৰ দৰ্শন
- ⇨ বিজ্ঞান কি ? সংজ্ঞা আৰু সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য, বিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি, বিজ্ঞানৰ প্ৰক্ৰিয়া
- ⇨ বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ গঠন-পৰিকল্পনা/অনুসন্ধান, তত্ব, বাস্তৱ, প্ৰাকৃতিক নিয়ম, প্ৰমাণ আৰু প্ৰতিমান নিয়ম (Paradigm)ৰ নিগমনাত্মক অনুমান (Deductive Inference) আৰু আগমনাত্মক অনুমান (Inductive Inference)
- ⇨ বৈজ্ঞানিক ভাৱধাৰা
  - * অনুভৱমূলক সাক্ষী/ প্ৰমাণৰ (অনুভববাদ/Empiricism)
  - * যুক্তিসংগত কাৰণ দৰ্শোৱা (যুক্তিবাদ/ Rationalism)
  - * আনুমানিক জ্ঞানৰ ওপৰত-অনুমান সম্বন্ধীয় দৃষ্টিভংগী (অনুমান/ সন্দেহবাদ Skepticism)
- ⇨ বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি ঃ বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি কি, বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিত অৰ্ন্তভুক্ত স্তৰসমূহ আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগী।

খণ্ড ঃ ১

বিজ্ঞান সম্পৰ্কীয় বোধ

গোট ঃ ১

বিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি /বৈশিষ্ট্য

⇨ বিজ্ঞানৰ

গোট ঃ ২

বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধান

বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধানৰ ধাৰণা, বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধানৰ গঠন (Forms)

বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধান কৌশলৰ প্ৰক্ৰিয়া ঃ বৈজ্ঞানিক প্ৰক্ৰিয়া শিক্ষাৰ্থীসকলক জড়িত কৰা

⇨ প্ৰশ্নৰ উত্থাপন/অৱতাৰণা-অনুসন্ধানৰ বাবে

⇨ দিক্-দৰ্শনৰ বাবে অনুমান কৰা

⇨ পৰ্যবেক্ষণৰ দিশ লাভৰ বাবে ভৱিতব্যবাণী

⇨ যুগুতোৱা তথ্যসমূহৰ পৰ্যাবেক্ষণ

⇨ ধাৰা (Patterns) আৰু সম্পৰ্কৰ অনুসন্ধান

⇨ অনুসন্ধানৰ পৰিকল্পনা আৰু গঠন

⇨ সাং সজুলি গঢ় দিয়া আৰু নিৰ্মাণ

⇨ জোখমাফ আৰু গণণনা

⇨ অংশ গ্ৰহণ আৰু ভাৱ আদান-প্ৰদান

⇨ আত্ম বাস্তৱৰ বাবে আত্ম প্ৰতিফলন

⇨ ব্যক্তিগত জীৱনৰ অনুসন্ধান।

গোট ঃ ৩

বৈজ্ঞান শিকনৰ বিভিন্ন দৃষ্টিভংগী

⇨ শিকন পদ্ধতি কাৰ্যপ্ৰণালী

⇨ উদাহৰণৰ সৈতে বিভিন্ন দৃষ্টিভংগী-হস্তান্তৰ ব্যাখ্যাকাৰী দৃষ্টিভংগী, প্ৰক্ৰিয়া বা অনুসন্ধান দৃষ্টিভংগী, অবিস্কাৰ দৃষ্টিভংগী।

গোট ঃ ৪

বাস্তৱ অভিজ্ঞতা ঃ ভূমিকা আৰু গুৰুত্ব

⇨ শিশুৰ শিক্ষণত প্ৰত্যক্ষ অনুভৱৰ ভূমিকা

- ➩ অনুসন্ধানৰ প্ৰকাৰ ঃ শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰত আৰু বিদ্যালয়ৰ বাহিৰত
- ➩ ব্যৱহাৰিক কাৰ্য অনুষ্ঠিতকৰণ
- ➩ সুৰক্ষা উপায় ঃ বিদ্যালয়ৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰত।

মণ্ডল ঃ ২

বিজ্ঞান শিক্ষণৰ পৰিচালনা আৰু জোখমাফ

গোট ঃ ৫

উচ্চ-প্ৰাথমিক স্তৰত বিজ্ঞান শিক্ষাৰ পৰিকল্পনা আৰু পৰিচালনা

- ➩ পৰিকল্পনাৰ অবলোকন (Overview)
- ➩ বিজ্ঞান বিষয়ক পাঠ্যক্ৰমব্যাপী পৰিকল্পনা
- ➩ শ্ৰেণীস্তৰত পৰিকল্পনা ঃ পাঠ আঁচনি
- ➩ বিভিন্ন সমল সম্পদৰ চিনাক্তকৰণ আৰু ব্যৱহাৰ ঃ বিদ্যালয় পৰ্যায়ত, স্থানীয়, বৈদ্যুতিক আৰু অবৈদ্যুতিক সামগ্ৰী
- ➩ ৰেৰ্কডিং আৰু বিৱৰণী।

গোট ঃ ৬

মান নিৰূপন আৰু মূল্যায়ন আৰু সংগতিপূৰ্ণ বিষয়

- ➩ মান নিৰূপন ঃ কি, কেনেকৈ আৰু কিয়--মূল্যায়নৰ ধাৰণা, উদ্দেশ্য আৰু বৈশিষ্ঠ্যতা, মূল্যায়নৰ প্ৰকাৰ, আভ্যন্তৰীণ মান নিৰূপন মূল্যায়ন
- ➩ বিজ্ঞানৰ অবিৰত আৰু সামগ্ৰিক মূল্যায়ন
- ➩ বিজ্ঞান শিক্ষণৰ বাবে মান নিৰূপনৰ ব্যৱহাৰ-কঠিন বিষয়ৰ চিনাক্তকৰণ প্ৰতিকাৰ শিক্ষণৰ ব্যৱস্থা
- ➩ প্ৰজ্ঞানাত্মক ক্ষেত্ৰ (Cognitive Domain), ভাৱাত্মক ক্ষেত্ৰ (affective Domain) আৰু ক্ৰিয়াত্মক ক্ষেত্ৰৰ (Psychomotor Domain) মূল্যায়ন
- ➩ শিশুৰ ধাৰণা, কৌশল আৰু দৃষ্টিভংগীৰ মূল্যায়নৰ সংগঠন।

গোট ঃ ৭

বিজ্ঞান শিখনৰ প্ৰত্যাহ্বান আৰু বিষয়সমূহ

- ➩ সকলোৰে বাবে বিজ্ঞান
- ➩ বিভিন্ন দক্ষতাৰ শিকন

⇨ বিজ্ঞান আৰু বিজ্ঞান শিকনৰ উন্নতি সম্পৰ্কে জ্ঞান।

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী গঠন/ঠাচ

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী ঃ ১ ঃ ৫১১ বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী (SBA)

প্ৰথম বৰ্ষ- বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী ৪ ক্ৰেডিটৰ যাক, তিনিটা ভাগত ভগোৱা হৈছে

* এজন শিশুৰ ঘটনা বিৱৰণী অধ্যয়ন (Case study)
* ৰেকৰ্ড আৰু লিখিত বিৱৰণীৰ প্ৰতিপালন
* বিদ্যালয় অনুষ্ঠানসমূহত অৱদান যোগদান।

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী ঃ ১ ঃ ৫১২ কৰ্মশালা-১ (কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী)

প্ৰথম বৰ্ষ- প্ৰথম বৰ্ষৰ কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীসমূহ হৈছে (চাৰি) ক্ৰেডিটৰ, য'ত ১২দিনীয়া কৰ্মশালাৰ সৈতে বিভিন্ন কাৰ্যৱলী সাঙুৰ খাই আছে--

* ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান আৰু সমাজবিজ্ঞান বিষয়ৰ ওপৰত পাঠ-আঁচনি প্ৰস্তুতকৰণ
* তিনিটা বিষয়ৰ ওপৰত শিকন-শিক্ষণ সহায়কাৰী সমল/সামগ্ৰী প্ৰস্তুতকৰণ
* যিকোনো এটা বিষয়ৰ, বিষয়ভিত্তিক মূল্যায়নৰ প'টফলিঅ (Portfoloi) বনোৱা
* উপযুক্ত প্ৰশ্নকাকতৰ আৰ্হি আৰু ৰূপৰেখা (Blue Prints) প্ৰস্তুতকৰণ
* প্ৰদৰ্শনমূলক পাঠৰ পৰ্যাবেক্ষণ
* প্ৰক্ৰিয়া মূলায়নত অংশ গ্ৰহণ।

ব্যৱহাৰিক পাঠ্যসূচী ঃ ১ ঃ ৫১৩ কৰ্মশালা-২ (কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী)

প্ৰথম বৰ্ষ- দ্বিতীয় বৰ্ষৰ কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীসমূহ হৈছে (চাৰি) ক্ৰেডিটৰ, য'ত ১২দিনীয়া কৰ্মশালাৰ সৈতে বিভিন্ন কাৰ্যৱলী সাঙুৰ খাই আছে--

* যিকোনো দুটা বিষয়ৰ ওপতৰ সংকল্পনা মানচিত্ৰ-ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান/সমাজবিজ্ঞান
* কলা, শাৰিৰীক আৰু স্বাস্থ্য আৰু কৰ্ম শিক্ষাৰ ওপৰত অভিনয়
* সময়সূচী বাৰ্ষিক কাৰ্যৰ পঞ্জিকাৰ বিশ্লেষণ
* বিদ্যালয়/সম্প্ৰদায়ৰ সম্পৰ্ক
* আলোচনা চক্ৰ উপস্থাপন
* প্ৰপ্ৰিয়া মূল্যায়নত অংশ গ্ৰহণ।

৫১৩ ঃ কৰ্মশালা-২ (কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী)

দ্বিতীয় বৰ্ষ- দ্বিতীয় বৰ্ষৰ কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীসমূহ হৈছে (চাৰি) ক্ৰেডিটৰ, য'ত ১২দিনীয়া এই কৰ্মশালাত অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব লগা ভিন্নমুখী কাৰ্যাৱলীসমূহ হৈছে--

* ধাৰণা মানচিত্ৰায়ন (যিকোনো দুটা বিষয়) ঃ গণিত, ভাষা পৰিৱেশ অধ্যয়ন, সমাজ বিজ্ঞান ইত্যাদি
* কলা, শাৰিৰীক অথবা স্বাস্থ্য আৰু কাৰ্য শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অভিনয়
* বিদ্যালয়ত সময়সূচী/বাৰ্ষিক কাম-কাজ সূচীৰ বিশ্লেষণ
* আলোচনা চক্ৰত উপস্থাপন
* মূল্যায়ন প্ৰক্ৰিয়াত অংশ গ্ৰহণ।

ব্যৱহাৰিক বিষয় ঃ ৩ ঃ ৫১৪ ঃ শিক্ষণ অনুশীলন (PT)

দ্বিতীয় বৰ্ষ- শিক্ষা অনুশীলন ৮ ক্ৰেডিট যুক্ত প্ৰত্যেক শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে চাৰিটা (৪টা) বিষয়ৰ প্ৰত্যেকটোৰ ১০টাকৈ শিক্ষণ অনুশীলন পাঠ প্ৰস্তুত কৰি জমা দিব লাগিব।

বিষয়সমূহ হৈছে ঃ ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান, সমাজবিজ্ঞান।

* প্ৰত্যেক প্ৰশিক্ষাৰ্থী সমাজ বিজ্ঞান বিদ্যালয়ৰ এজন জ্যেষ্ঠ শিক্ষকৰ প্ৰত্যক্ষ তত্ত্বাৱধানত থাকিব লাগিব
* শিক্ষণ অনুশীলন পাঠ
* বিষয়ভিত্তিক দক্ষতা
* শিকৰ নিৰ্দেশনা দান কাৰ্য
* পাঠত শিক্ষাৰ্থীৰ অংশ গ্ৰহণ আৰু ইয়াৰ পৰিচালনা
* শিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন
* বিদ্যালয়ত মুৰব্বীৰ দ্বাৰা শিক্ষণ অনুশীলন মূল্যায়ন।

৮. বিষয়বস্তু প্ৰস্তুতকৰণ ঃ

শিকন সামগ্ৰীসমূহ দেশৰ বিভিন্ন বিশ্ববিদ্যালয়, বিশেষীকৃত অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰা নিৰ্বাচিত বিশেষজ্ঞ ব্যক্তি আৰু প্ৰতিষ্ঠানৰ (NIOS) অভ্যন্তৰীণ শিক্ষকৰ দলৰদ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এনেদৰে প্ৰস্তুত কৰা শিকন সামগ্ৰীসমূহ NIOSত বিষয়বস্তু বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা পুনঃপৰীক্ষা, এককৰ নক্সা প্ৰস্তুতকাৰীৰ দ্বাৰা পৰীক্ষা আৰু ভাষাৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা সম্পাদনাৰ পিছত ছপাৰ বাবে পঠোৱা হয়।

৯. ক্রেডিট পদ্ধতি ঃ

এই অনুষ্ঠানত ক্রেডিট পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰাৰ মন। সকলো শিকন কাৰ্যাৱলী অন্তৰ্ভুক্ত কৰি প্ৰতি ক্রেডিট হৈছে ৩০ ঘন্টা যুক্ত অধ্যয়ন সময়। উদাহৰণ স্বৰূপে ৪ ক্রেডিট যুক্ত বিষয় এটাৰ বাবে মুঠ ১২০ ঘন্টা অধ্যয়ন সময়। প্ৰত্যেক বিষয়ৰ মূল্যায়ন ক্রেডিট ভিত্তিত প্ৰকাশ কৰা হয়। ইয়াৰ দ্বাৰা এজন শিৰ্ক্ষাথীয়ে কোনো এটা বিষয় কৃতকাৰ্যতাৰে সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীক প্ৰয়োজন হোৱা শৈক্ষিক প্ৰচেষ্টাৰ বিষয়ে জানিব পৰা যায়। এই শৈক্ষিক প্ৰগেম অৰ্জন কৰিবৰ বাবে প্ৰত্যেক শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থী নিৰ্ধাৰিত অনুশীলন কাৰ্য এটাৰ চূড়ান্ত পৰীক্ষা আৰু ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহ কৃতকাৰ্যতাৰে সম্পূৰ্ণ কৰিব লাগিব।

১০. সহায় প্ৰদানকাৰী ব্যৱস্থা ঃ

শিক্ষাৰ্থীসকলক ব্যক্তিগত ভাৱে সহায় প্ৰমাণ কৰিবৰ বাবে এই অনুষ্ঠানৰ লগত যথেষ্ট সংখ্যক অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ সংযুক্ত হৈ আছে। এই অধ্যয়ন কেন্দ্ৰসমূহৰ মাজত প্ৰাদেশিক পৰ্যায়ৰ দ্বাৰা সমন্বয় ৰক্ষা কৰা হয়। অধ্যয়নসমূহত শিক্ষাৰ্থীয়ে অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ক কৰ্মশালাৰ সমন্বয়ক, অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সহকাৰী, সমল ব্যক্তি তত্বাৱধায়ক আৰু সহ-শিক্ষাৰ্থীসকলৰ লগত পাৰস্পৰিক আদান-প্ৰদান কৰিব পাৰে আৰু প্ৰসাশনিক আৰু শৈক্ষিক বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত পৰামৰ্শ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। তেওঁলোকে গ্ৰন্থাগাৰত গ্ৰন্থৰ সহায়ো ল'ব পাৰে। কৰ্ম কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰগেম কেন্দ্ৰৰ দ্বাৰাও শিক্ষাৰ্থীক সহয় প্ৰদান কৰা হয়।

১১. প্ৰগেম প্ৰদান কৌশল ঃ

মুক্ত শিক্ষা ব্যৱস্থাত নিৰ্দেশনা প্ৰদান পদ্ধতি বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ এই নিৰ্দেশনা দান প্ৰক্ৰিয়াই মুক্ত শিক্ষা ব্যৱস্থাক অৰ্থপূৰ্ণ, কাৰ্যকৰী আৰু মনোগ্ৰাহী কৰি তুলিব পাৰি। এই ক্ষেত্ৰত এই প্ৰগেমৰ ক্ষেত্ৰত তলত উল্লেখ কৰা পদ্ধতিসমূহ অৱলম্বন কৰা হয়--

১. মূল কৌশল ঃ

⇨ আত্ম শিকন সামগ্ৰী

⇨ নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য, যেনে- প্ৰজেক্ট, কেচষ্টাডি, পোৰ্টফোলিয় প্ৰস্তুতকৰণ ইত্যাদি

⇨ কৰ্মশালাৰ আয়োজনৰ ব্যৱস্থাকৰণ

⇨ ব্যৱহাৰিক পাঠদান

⇨ ব্যৱহাৰিক সংক্ষিপ্তসাৰ (PCP, বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী, কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী)

⇨ ব্যৱহাৰিক হাতপুথি।

২. সমূৰক কৌশল ঃ

⇨ শ্ৰাব্য/দৃশ্য সামগ্ৰী

⇨ টেলি সন্মিলনৰ দ্বাৰা পাঠ প্ৰদান

⇨ আন্তঃ যোগাযোগমূলক অনাঁতাৰ নিৰ্দেশনা

⇨ মোবাইলৰ যোগেদি নিৰ্দেশনা প্ৰদানৰ ব্যৱস্থাকৰণ।

১২. ছপা সমাগ্ৰী ঃ

এই প্ৰগেমৰ তাত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক উভয় বিষয়ৰ বাবে ছপা শিকন সামগ্ৰী প্ৰদান কৰা হয়। একো একোটা 'ব্লক' হিচাপে এই শিকন সামগ্ৰীসমূহ শিক্ষাৰ্থীক যোগান ধৰ হয়। প্ৰত্যেক 'ব্লক'ত ২-৪ টা একক থাকে। প্ৰত্যেক বিষয়ৰে একোটা 'কোড নম্বৰ' থাকে। NIOS-এ শিক্ষক সামগ্ৰীসমূহ আৰু লগতে নিৰ্ধাৰিত অনুশীলন কাৰ্য তালিকা অধ্যয়ন কেন্দ্ৰসমূহলৈ প্ৰেৰণ কৰে। কোনো কাৰণত শিক্ষাৰ্থীয়ে শিকন সামগ্ৰী নাপালে NIOS ইয়াৰ বাবে জগৰীয়া নহয়।

১৩. নিৰ্দেশনা (সন্মিলন/বৈঠক) বা সময় ঃ

দুৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষাৰ্থী আৰু নিৰ্দেশকৰ নামজ যোগাযোগ বা সংযোগ আংশিকভাৱে কম। অন্য কোনো মাধ্যমৰ দ্বাৰা প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ কোনো উত্তৰ প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা নাথাকিলে আৰু সন্দেহ দূৰ কৰিব নোৱাৰিলে এই সংযোগ বা যোগাযোগৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। ইয়াৰ যোগেদি প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে অন্যান্য প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক লগ পোৱাৰ সুযোগ লাভ কৰে।

প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে অধ্যয়নৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা বিষয়ত নিৰ্দেশনা প্ৰদানৰ বাবে অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত শৈক্ষিক নিৰ্দেশক থাকে। সাধাৰণতে এই বৈঠকসমূহ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত দেওবাৰ বা আন বন্ধ দিনত অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে জনা উচিত যে এই নিৰ্দেশনা বৈঠকসমূহ গতানুগতিক শ্ৰেণী শিক্ষা বা বক্তৃতাতকৈ পৃথক। শৈক্ষিক নিৰ্দেশকসকলে ইয়াত গতানুগতিক পদ্ধতিৰে কোনো বক্তৃতা প্ৰদান নকৰে। তেখেতসকলে প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে **ডি.এল.এড** প্ৰগেমৰ অধ্যয়নৰ বাবেহে প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক সহায় কৰে। এই বৈঠকসমূহত প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে তেওঁলোকৰ বিষয়কেন্দ্ৰিক অসুবিধা বা সন্দেহসমূহ যাত্ৰা সম্ভৱ দুৰ কৰি ল'ব লাগে।

প্ৰত্যেক বিষয়ৰ নিৰ্দেশনা বৈঠকসমূহত উপস্থিত থকাৰ আগতে অনুগ্ৰহ কৰি বিষয় সামগ্ৰীসমূহ অধ্যয়ন কৰিব লাগে। সূচী অনুযায়ী আৰু আলোচনাৰ দিশসমূহৰ পৰিকল্পনা কৰিব লাগে) প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে একক সমূহ অধ্যয়ন নকৰিলে আলোচনা অসুবিধাজনক হ'ব আৰু ফলত ই ফলদায়ক নহ'ব।

প্ৰগেমৰ সাধাৰণ সময়সূচীৰ ভিতৰত অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়কে এই নিৰ্দেশনা বৈঠকসমূহৰ সময় নিৰ্ধাৰণ কৰিব। অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়কে ইয়াৰ এক নিৰ্ধাৰিত সময়সূচী প্ৰদান কৰিব। এই বৈঠকসমূহত মুলতঃ ছপা সামগ্ৰীসমূহৰ ক্ষেত্ৰত থকা সন্দেহসমূহ দূৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ব। এই নিৰ্দেশনা বৈঠকসমূহ তাত্বিক বিষয়ৰ বাবে বিশেষভাৱে ব্যৱস্থা কৰা হ'ব। প্ৰত্যেক শিক্ষকে প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ বাবে ৯টা তাত্ত্বিক বিষয়ত নিৰ্দেশনা বৈঠক সন্মিলনৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব। এবছৰত নূন্যতম ১৫দিন এই নিৰ্দেশনামূলক বৈঠক/ সন্মিলনৰ ব্যৱস্থা থাকিব আৰু প্ৰত্যেক শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে এই বৈঠকত ৭৫% উপস্থিত বাধ্যতামূলক। এই নিৰ্দেশনামূলক বৈঠকত উপস্থিতিৰ বাবে কোনো ক্ৰেডিট দিয়া নহ'ব। এই উপস্থিতি চূড়ান্ত পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হোৱাৰ যোগ্যতাৰ চৰ্ত হিচাপেহে বিবেচিত হয়। নিৰ্দেশনামূলক বৈঠকৰ সূচী পৰিশিষ্ট --১-৩ দিয়া হৈছে।

১৪. ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষাৰ পৰিচালনা ঃ

ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহত উপযুক্ত সহায় প্ৰদানৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰৰ লগত আলোচনা NIOS বিভিন্ন অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। ইয়াত দুবছৰীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ প্ৰতিটো কৰ্মৰ বাবে ১২ দিনীয়াকৈ কৰ্মশালাৰ আয়োজন কৰা হ'ব।এই কৰ্মশালাসমূহ বিশেষভাৱে দীঘলীয়া বন্ধ দিনত আয়োজন কৰা হ'ব।

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰসমূহ DIET/PTTI/BRC-ত থাকিব। ইয়াত শৈক্ষিক নিৰ্দেশনা আৰু ব্যৱহাৰিক কৰ্মশালাসমূহ পৰিচালনা কৰা হ'ব। এই কৰ্মশালাসমূহ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ কৰ্মশালা/সমন্বয়কৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হ'ব। প্ৰতি অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত সৰ্বাধিক ১০০জন ছাত্ৰ থাকিব পাৰিব।

প্ৰশিক্ষাৰ্থী জড়িত হৈ থকা অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ বিষয়ে NIOS অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ কক্ষৰ পৰা প্ৰশিক্ষাৰ্থীক বিশদভাৱে জনোৱা হ'ব।

ব্যৱহাৰিক পৰীক্ষাসমূহ প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ বিদ্যালয়ত (কৰ্মৰত) আৰু অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত বিদ্যালয়ত অনুষ্ঠিত হ'ব। ব্যৱহাৰিক বিষয় সম্পৰ্কত আগতে উল্লেখ কৰাৰ দৰেই ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহত বিদ্যালয় ভিত্তিক আৰু কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী, নিৰ্ধাৰিত কাৰ্যাৱলী আৰু শিক্ষন অনুশীলন অন্তৰ্ভুক্ত। বিদ্যালয়ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী, নিৰ্ধাৰিত কাৰ্যৱলী আৰু শিক্ষক অনুশীলন শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ কৰ্মক্ষেত্ৰ নিৰ্ধাৰিত বিদ্যালয়ত পৰিচালিত হ'ব। কৰ্মশালাভিত্তিক ব্যৱহাৰিক কাৰ্যসমূহ মুঠ ২৪ দিনীয়া ব্যৱহাৰিক কৰ্মশালাত সম্পাদিত হ'ব। (প্ৰতি কৰ্মশালা ১২দিনীয়া হ'ব)। এই কৰ্মশালা দুটাত মুখামুখি আন্তঃ ক্ৰিয়াৰ যোগেদি বিভিন্ন কৌশল আৰু দক্ষতাৰ বিকাশত গুৰুত্ব দিয়া হ'ব। এই ক্ষেত্ৰত নিৰ্ধাৰিত বিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ প্ৰধান শিক্ষকৰ অনুমতি সাপেক্ষে নিৰ্ধাৰিত জ্যেষ্ঠ শিক্ষকক তত্বাৱধাক বা পৰামৰ্শদাতা হিচাপে লৈ এই

কাযসূচীসমূহ পৰিচালনা কৰা হ'ব। এজন শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে প্ৰায় যোগাযোগ ৭৫০ ঘন্টা বিভিন্ন ব্যৱহাৰিক কাৰ্যৰ বাবে ব্যয় কৰিব লাগিব।

ব্যৱহাৰিক আৰু সংযোগ বৈঠক/সন্মিলন ঃ

বিষয় প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান হৈছে 'ইন্টাৰনশ্বিপ' আৰু সংযোগ বা যোগাযোগ বৈঠক। 'ইন্টাৰনশ্বিপ'ত তিনি প্ৰকাৰৰ ব্যৱহাৰিক কাৰ্য অন্তৰ্ভুক্ত, যেনে ঃ বিদ্যালয় ভিত্তিক, কৰ্মশালাভিত্তিক আৰু শিক্ষণ অনুশীলন। প্ৰতি বৰ্ষৰ ১২দিনীয়া কৰ্মশালা, প্ৰথম বৰ্ষৰ বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী আৰু দ্বিতীয় বৰ্ষৰ শিক্ষণ অনুশীলন নিৰ্ধাৰিত জ্যেষ্ঠ তত্ত্বাবধায়ক বা পৰামৰ্শদাতাৰ তত্ত্বাবধানত পৰিচালিত হ'ব। অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ সমূহত প্ৰতিবছৰত ব্যক্তিগত সংযোগ বৈঠকসমূহত ১৫ টা নিৰ্দেশনা বৈঠক অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব। এই বৈঠকসমূহৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সময় তলত উল্লেখ কৰা হ'ল--

১৫. বিষয়ভিত্তিক নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য অনুশীলন ঃ

বিষয়ভিত্তিক নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য বা অনুশীলন সমূহ (আত্মশিকন সামগ্ৰীৰ লগত প্ৰদান কৰা) নিৰ্দেশনা দান প্ৰক্ৰিয়াৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ। প্ৰত্যেক তাত্ত্বিক বিষয়তেই এই কাৰ্য বা অনুশীলনসমূহ থাকে। প্ৰগেম নিৰ্দেশনাত নিৰ্ধাৰণ কৰা নিৰ্ধাৰিত সূচী অনুযায়ী এই কাৰ্য বা অনুশীলনসমূহ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিজৰ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত প্ৰদান কৰিব লাগিব। কোনো কাৰণত কোনো প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে এই নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য বা অনুশীলনসমূহ বিচাৰিলে তেওঁলোকে ইয়াৰ প্ৰতিলিপি অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ পৰা অথবা NIOSৰ ৱেইচাইড www.nios.ac.in পৰা 'ডাউনলড' কৰি ল'ব পাৰিব।

নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য বা অনুশীলন প্ৰস্তুতৰ ক্ষেত্ৰত তলত উল্লেখ কৰা দিশকেইটাৰ প্ৰতি চকু ৰাখিব লাগিব--

১) উত্তৰসমূহ চমু আৰু সুশৃংখলিত হ'ব লাগে। অপ্ৰয়োজনীয় বৰ্ণনা বৰ্জন কৰি প্ৰশ্নৰ বিভিন দিশত গুৰুত্ব দিব লাগে।

২) নিৰ্ধাৰিত কাৰ্য অনুশীলনৰ শব্দৰ সীমাৰ (যদি দিয়া থাকে) প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিব লাগে। উত্তৰ প্ৰগেমৰ ক্ষেত্ৰত যথাসম্ভৱ এই শব্দ সীমাৰ ভিতৰত উত্তৰ সীমাবদ্ধ ৰখাৰ যত্ন কৰিব লাগে। অৱশ্যে বৰ্ণনাসমূহ উপযুক্ত হোৱাৰ লগত উত্তৰ অতি চুটি হ'ব নালাগে। শব্দ সীমা প্ৰদানৰ উদ্দেশ্য উত্তৰ সুনিৰ্ধাৰিত কৰাহে, প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ ভাব প্ৰকাশত বাধা প্ৰদান কৰা নহয়।

৩) প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে অনুশীলনীসমূহৰ উত্তৰ লিখব লাগিব। যদি হাতৰ আখৰ অতি বেয়া হয় তেন্তে টাইপ কৰিও উত্তৰসমূহ পঠাব পৰা যাব।

৪) প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিৰ্ধাৰিত সময়সূচী অনুযায়ী নিজৰ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰলৈ অনুশীলনীসমূহ পঠাব লাগিব। বিষয়ভিতিক অনুশীলনীসমূহ প্ৰদানৰ সময়সূচী পৰিশিষ্ট- ২-৩ প্ৰদান কৰা হৈছে।

প্ৰত্যেক বিষয়ৰ বাবে ৩০% মূল্যযুক্ত ৩টা (২টা তাত্ত্বিক + ১টা ব্যৱহাৰিক) অনুশীলনী জমা দিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰিক অনুশীলনীৰসমূহৰ মূল্যামান ১০% আৰু তাত্ত্বিকৰ ২০% অনুশীলনীসমূহত কোনো বিকল্প নাথাকে, সকলোবিলাক বাধ্যতামূলক। মুঠতে অনুশীলনীৰ সংখ্যা হয় ২৭টা। এই অনুশীলনীসমূহ অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত নিৰ্ধাৰিত সময়সূচী অনুযায়ী জমা দিব লাগিব। প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে অনুশীলনীসমূহৰ একোটা প্ৰতিলিপি নিজৰ লগত জমা ৰখাটো ভাল।

'অনুশীলন উত্তৰ' আৰু অন্যান্য বস্তু পঠোৱাৰ ব্যৱস্থা ঃ

- ⇨ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে 'অনুশীলন উত্তৰ'ৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাৰ একেবাৰে ওপৰৰ সোঁহাতে নিজৰ ভৰ্ত্তি নম্বৰ, নাম, সম্পূৰ্ণ ঠিকনা আৰু তাৰিখ লিখিব লাগিব।
- ⇨ প্ৰথম পৃষ্ঠাৰ ওপৰৰ সোমাজত বিষয়ৰ 'কোড' আৰু অনুশীলনী 'কোড' লিখিব লাগিব। (প্ৰথম পৃষ্ঠা একেবাৰে ওপৰৰ বাওঁফালৰ অংশ কাৰ্যালয়ৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে খালি ৰাখিব লাগিব।)
- ⇨ মুঠতে উত্তৰৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাৰ তলত দিয়া ধৰণৰ হ'ব।
- ⇨ ওপৰত উল্লেখ কৰা ধৰণৰে অনুশীলনীৰ উত্তৰ জমা দিয়াটো বাধ্যতামূলক, অন্যথা প্ৰশিক্ষাৰ্থীক 'অনুশীলনীৰ উত্তৰ' সমূহ পুনৰ জমা দিবৰ বাবে ঘুৰাই পঠোৱা হ'ব। যদি প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ ভৰ্ত্তি নম্বৰ আৰু ঠিকনা ভুল কৈ লিখা থাকে, তেন্তে তেওঁলোকৰ 'অনুশীলন উত্তৰ' সমূহ হেৰাই যোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকিব।
- ⇨ অনুশীলনীৰ উত্তৰসমূহ সকলো দিশৰপৰা সম্পূৰ্ণ হ'ব লাগিব। সম্পূৰ্ণ উত্তৰৰ ফলত প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিম্ন 'গ্ৰেড পাব। উত্তৰসমূহ অংশ-অংশকৈ পঠাব নালাগে। কাৰণ এই উত্তৰসমূহ কাৰ্যালয়ত লগ লগাব পৰা নাযাব।
- ⇨ উত্তৰ প্ৰদানৰ বাবে 'ফুলস্কেপ' কাগজ ব্যৱহাৰ কৰিব। বেছি পাতল বা বিভিন্ন ধৰণৰ কাগজ ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগে।
- ⇨ বাওঁহাতে 3" / 2" খালি ঠাই ৰাখিব লাগে আৰু প্ৰতি অনুশীলনীৰ অন্তত ৪(চাৰি) শাৰী মান ব্যৱধান ৰাখি আন অনুশীলনী আৰম্ভ কৰিব লাগে, যাতে মূল্যায়নকাৰীয়ে প্ৰয়োজন বোধে অনুশীলনী সম্পৰ্কে মতামত লিখিব পাৰে।
- ⇨ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে SLM ৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি উত্তৰসমূহ প্ৰদান কৰিব লাগে।

- ⇨ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে ছপা কৰা কোনো নিজৰ প্ৰবন্ধ অনুশীলনীৰ উত্তৰ হিচাপে পঠাব নালাগে।
- ⇨ অনুশীলনীৰ উত্তৰসমূহৰ একোটা প্ৰতিলিপি সদায় নিজৰ লগত ৰাখিব লাগে। কাৰণ তাক বেমেজালিৰ বাবে কোনো ক্ষেত্ৰত উত্তৰসমূহ হেৰালে পুনৰ জমা দিবৰ বাবে প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ কোনো অসুবিধা নহ'ব।
- ⇨ যদি দুটা বা ততোধিক অনুশীলন উত্তৰ সম্পূৰ্ণ একে হয়, তেন্তে অনুশীলনী উত্তৰসমূহ ঘূৰাই পঠোৱা হ'ব অথবা নিম্ন 'গ্ৰেড' প্ৰদান কৰা হ'ব। মূল্যায়নকাৰীয়ে নিজৰ সিদ্ধান্ত অনুযায়ী অনুশীলনী উত্তৰ পুনৰ প্ৰদান কৰিবৰ বাবে দিব পাৰে অথবা তেওঁ নিম্ন 'গ্ৰেড' প্ৰদান কৰিব পাৰে।
- ⇨ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে নিৰ্ধাৰিত সময়ত অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ক/প্ৰগেম তত্ত্বাৱধায়কৰ হাতত অনুশীলনৰ উত্তৰসমূহ জমা দিব লাগে যদিল অনুশীলনীৰ উত্তৰ জমা দিয়াৰ তাৰিখ কাৰ্যালয় বন্ধৰ দিন হয় তেন্তে পৰৱৰ্তী কাৰ্যালয় খোলা দিনটোত জমা দিব পাৰিব।

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত 'অনুশীলনী উত্তৰ'সমূহৰ জমা দিয়াৰ প্ৰাপ্তি স্বীকাৰ কৰাৰ 'ফৰ্ম' পৰিশিষ্ট-২-৩ দিয়া আছে। এই 'ফৰ্ম' D.El.Ed.অৰ সকলো অনুশীলনীৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যাব। প্ৰত্যেক অনুশীলনীৰ বাবে পৃথকে পৃথকে ইয়াৰ ফটোকপি ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যাব। মূল্যায়নকাৰীৰ বাবেও প্ৰাপ্তি স্বীকাৰৰ 'ফৰ্ম' পৰিশিষ্ট-২-৩ দিয়া আছে।

১৬. প্ৰগেমৰ মাচুল ঃ

এই পাঠ্যসূচীৰ প্ৰতি বছৰৰ মাচুল হৈছে ৪,৫০০.০০ টকা অৰ্থাৎ দুবছৰত মুঠ ৯,০০০.০০ টকা।

১৭. প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন আৰু প্ৰমাণ পত্ৰ প্ৰদান ঃ

প্ৰস্তাৱনা ঃ

D.El.Ed. মুক্ত আৰু দূৰ শিক্ষাৰ প্ৰমেৰ মূল্যায়ন ব্যৱস্থা বিভিন্ন উপাদান মুক্ত আৰু বিভিন্ন পৰ্যায়ত পৰিচালিত হয়।

- ⇨ প্ৰত্যেক এককত থকা আত্ম মূল্যায়নমূলক অনুশীলন
- ⇨ অবিৰত মূল্যায়ন ব্যৱস্থা ১) নিৰ্দেশৰ দ্বাৰা মূল্য অৰোপিত আৰু ব্যৱহাৰিক অনুশীলনৰ দ্বাৰা; ২) ব্যৱহাৰিক কাৰ্যাৱলী ঃ বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী, কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী আৰু শিক্ষণ অনুশীলন।
- ⇨ চূড়ান্ত পৰীক্ষা।

ক) তাত্ত্বিক বিষয় ঃ

শাখা ঃ১ ঃ মূল বিষয় ঃ

তাত্ত্বিক বিষয়সমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ--

১) ভাৰতত প্ৰাথমিক শিক্ষা ঃ আৰ্থ-সাংস্কৃতিক পৰিপ্ৰেক্ষিতত (পটভূমি)

২) আন্তৰ্ভূক্তিৰ প্ৰসংগত শিশুক বুজা

৩) বিদ্যালয়ত শিক্ষাৰ বিজ্ঞানমূলক প্ৰক্ৰিয়াসমূহ

৪) সমাজ আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা।

শাখা ঃ২ ঃ শিক্ষণ বিষয় ঃ

১) প্ৰাথমিক স্তৰত ভাষা শিক্ষা শিকন

২) প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিক্ষা শিকন

৩) প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৱেশ অধ্যয়ন শিকন

৪) প্ৰাথমিক স্তৰত কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰিৰীক শিক্ষা আৰু কৰ্ম শিক্ষা শিকন।

খ) আত্ম-মূল্যায়নমূলক অনুশীলন পৰীক্ষা ঃ

প্ৰত্যেক বিষয়ৰ আনুষ্ঠানিক মূল্যায়ন ব্যৱস্থাৰ উপৰিও NIOS-এ প্ৰত্যেক বিষয়ত /বিভিন্ন বিষয়ত প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক আত্ম-মূল্যায়নমূলক সামগ্ৰী প্ৰমাণ কৰে। ইয়াৰ বাবে কোনো নম্বৰ দিয়া নহয়। ইয়াৰ উদ্দেশ্য হৈছে শিক্ষাৰ্থীক নিজে আয়ত্ব কৰা জ্ঞানৰ আত্ম-মূল্যায়ন কৰাহে।

গ) চূড়ান্ত পৰীক্ষা ঃ

বাহ্যিক পৰীক্ষাৰ প্ৰশ্নকাকতখন বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰশ্নৰ ভাৰসাম্যপূৰ্ণ সমন্বিত ৰূপ হোৱা উচিত। এই প্ৰশ্নৰ প্ৰকাৰ সমূহ হৈছে--

* ১৫ টা বিকল্প বছানিমূলক প্ৰশ্ন (MCQ) 1X15 = 15
* ১৫ টা অতি চমু উত্তৰৰ প্ৰান (VSA) 1X15 = 15
* ১০ টা চমু উত্তৰৰ প্ৰশ্ন (SA) 2X10 = 20
* ২ টা দীঘল উত্তৰৰ প্ৰশ্ন (LA) 10X2 = 20

প্ৰত্যেক বিষয়ৰ দুটা অংশ থাকিব ঃ

* তাত্ত্বিক অংশ বাবে ৭০ নম্বৰ আৰু
* কোনো বিষয়ৰ মুলতঃ ব্যৱহাৰিক ভিত্তিক অনুশীলনৰ অংশৰ বাবে ৩০ নম্বৰ থাকিব।

এই দুয়োটা অংশত এজন প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে লাভ কৰা নম্বৰ যোগ কৰি প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ নিৰ্ধাৰিত বিষয়ৰ মুঠ নম্বৰ নিৰ্ধাৰণ কৰা হ'ব। সকলো বিষয়ৰ প্ৰশ্ন কাকত একে নিৰ্ধাৰিত নক্সাৰ হ'ব। প্ৰত্যেক পৰীক্ষাৰ বাবে, প্ৰশ্ন-প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে নতুনকৈ নক্সা অনুযায়ী 'ব্লুপ্ৰিন্ট' তৈয়াৰ কৰা হ'ব।

প্ৰশ্নকাকত প্ৰস্তুতকাৰীয়ে প্ৰশ্ন কাকতৰ লগত তলত দিয়াসমূহ প্ৰদান কৰিব লাগিব--

⇨ নিৰ্ধাৰিত নক্সা অনুযায়ী তেওঁ প্ৰস্তুত কৰা ব্লুপ্ৰিন্ট

⇨ প্ৰশ্নকাকত আৰু প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ বাবে নিৰ্দেশনা

⇨ প্ৰশ্নপদৰ ধৰণ (LA, SA, VSA, MCQ)

⇨ জটিলতাৰ মাত্ৰাৰ মান (সহজ, মধ্যমীয়া, কঠিন) (সাধাৰণ)

⇨ উত্তৰ প্ৰদানৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সময়।

⇨ প্ৰত্যেক প্ৰশ্নপদৰ নম্বৰ।

ইয়াৰ সহায়ত প্ৰশ্নকাকতখন পৰিমাৰ্ডক (মোহাবদ্ধ) কৰা সহজ হ'ব।

ঘ) বিষয়-ভিত্তিক অনুশীলনী ঃ

প্ৰগেমত প্ৰত্যেক বিষয়ৰ বাবে বিষয়ভিত্তিক অনুশীলনী থাকিব। ইয়াৰ দুটা তাত্ত্বিক আৰু আনটো ব্যৱহাৰিক ভিত্তিত হ'ব। প্ৰতিটোৰ গুৰুত্ব হ'ব ৩০%। প্ৰতিটো তাত্ত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক অনুশীলনীৰ বাবে ১০% কৈ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হ'ব।

ঙ) ব্যৱহাৰিক বিষয় (বিদ্যালয়ত ইন্টাৰ্নশ্বিপ)ঃ

ব্যৱহাৰিক বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত তিনিটা দিশৰ ওপৰত অবিৰত সামগ্ৰিক মূল্যায়নৰূপে মূল্যায়ন কাৰ্য সম্পাদন কৰা হ'ব--

১) বিদ্যালয়ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীত (SBA) প্ৰদৰ্শনৰ মূল্যায়ন

২) কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীত (WBA) প্ৰদৰ্শনৰ মূল্যায়ন

৩) শিক্ষন-অনুশীলনত (PT) প্ৰদৰ্শন মূল্যায়ন।

চ) বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী ঃ

বিদ্যালয়ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত ১০০ নম্বৰ হৈছে। ইয়াক তিনিটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে--

⇨ কোনো এটি শিশুৰ ‘কেচষ্টাডি’ -- ৩০ নম্বৰ

⇨ বিদ্যালয়ৰ ৰেকৰ্ড আৰু ৰেজিষ্টাৰ ৰক্ষা - ৩৫ নম্বৰ

⇨ বিদ্যালয়ৰ প্ৰগেমত অংশ গ্ৰহণ -- ৩৫ নম্বৰ

মুঠ- ১০০ নম্বৰ

তলৰ দুটা ইহঁতৰ গুৰুত্ব অনুযায়ী বিভিন্ন অংশত বিভাজিত

ৰেকৰ্ড আৰু ৰেজিষ্টাৰ ৰক্ষণ কাৰ্য ঃ

⇨ শিক্ষাৰ্থীৰ অগ্ৰগতিৰ ৰিপৰ্ট প্ৰস্তুতকৰণ -- ৭ নম্বৰ

⇨ ঘটনাৱলীৰ ৰিপৰ্ট (বিশেষ পৰ্যবেক্ষণ ভিত্তিক) -- ৭ নম্বৰ

⇨ পাঠৰ দিনলিপি/টোকা ৰক্ষণ -- ৭ নম্বৰ

⇨ সময়সূচী প্ৰস্তুতকৰণ আৰু পৰিপুৰক শ্ৰেণী পৰিচালনা-- ৭ নম্বৰ

⇨ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে গ্ৰন্থাগাৰ, পৰীক্ষাগাৰ আৰু -- ৭ নম্বৰ
খেলা-ধুলাৰ ৰিপৰ্ট প্ৰস্তুতকৰণ

মুঠ-- ৩৫ নম্বৰ

বিদ্যালয়ৰ প্ৰগেমসমূহত অৱদান ঃ

⇨ পুৱাৰ স্কুল সমাৱেশ সংগঠিত কৰা আৰু ইয়াৰ সংগঠন
প্ৰক্ৰিয়া আৰু ফলশ্ৰুতি সম্পৰ্কে প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুতকৰণ-- ৭ নম্বৰ

⇨ PTA/MTA/SMC (বিদ্যালয় পৰিচালনা কমিতি) ৰ
সভা-সমিতিৰ পদ্ধতি আৰু ফলশ্ৰুতিৰ প্ৰতিবেদন প্ৰদান-- ৭ নম্বৰ

⇨ বিদ্যালয়ত সামাজিক ৰাষ্ট্ৰীয় উৎসৱ অনুষ্ঠিত কৰণ -- ৭ নম্বৰ

⇨ বিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক খেলা-ধুলা বা বাৰ্ষিক দিৱস উদ্‌যাপন-- ৭ নম্বৰ

⇨ প্ৰমোদ ভ্ৰমণ ক্ষেত্ৰভিত্তিক ভ্ৰমণ -- ৭ নম্বৰ

মুঠ-- ৩৫ নম্বৰ

বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীৰ মূল্যায়নৰ চৰ্তসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ হ’ব--

⇨ বিষয়বস্তুৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত প্ৰাসংগিকতা

⇨ ধাৰণাৰ মৌলিকতা

- ⇨ উদ্‌ভাৱন কুশলতা/সৃজনশীলতা
- ⇨ শিকন-প্ৰক্ৰিয়াৰ উন্নীতকৰণত উপযোগিতা।

ওপৰত উল্লেখ কৰা চৰ্ত্তসমূহৰ ভিত্তিত সামগ্ৰিক বিবেচনাৰে এই কাৰ্যাৱলীসমূহত নম্বৰ প্ৰদান কৰা হ'ব।

২. কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলী (WBA) ঃ

এই দুবছৰীয়া প্ৰগেমৰ প্ৰতিটো বৰ্ষতে দিনীয়া কৰ্মশলা অনুষ্ঠিত কৰা হ'ব। প্ৰতি বছৰৰ কৰ্মশালাভিত্তিক কাৰ্যাৱলীসমূহৰ গুৰুত্ব হ'ব ১০০ নম্বৰ।

প্ৰথম বৰ্ষ ঃ

⇨ পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতকৰণ--গণিত, ভাষা, পৰিৱেশ অধ্যয়ন বিজ্ঞান আৰু সমাজ বিজ্ঞান	--	২৪ নম্বৰ
⇨ চাৰিটা বিষয়ৰ শিক্ষণ-শিকন সঁজুলি প্ৰস্তুতকৰণ	--	১৬ নম্বৰ
⇨ বিষয় ভিত্তিক মূল্যায়নৰ 'পৰ্টফলিয়' প্ৰস্তুতকৰণ	--	০৬ নম্বৰ
⇨ নিৰ্ধাৰিত নক্সা আৰু 'ব্লুপ্ৰিন্ট' অনুযায়ী ভাৰসাম্যপূৰ্ণ প্ৰশ্নকাকত প্ৰস্তুতকৰণ	--	২৪ নম্বৰ
⇨ প্ৰদৰ্শনমূল পাঠৰ পৰ্যবেক্ষণ	--	১০ নম্বৰ
⇨ মূল্যায়ন প্ৰক্ৰিয়াত অংশ গ্ৰহণ	--	২০ নম্বৰ
	মুঠ-	১০০ নম্বৰ

দ্বিতীয় বৰ্ষ ঃ

⇨ ধাৰণা মানচিত্ৰায়ন (যিকোনো দুটা বিষয়)--ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান সমাজ বিজ্ঞান (৮X২)	--	১৬ নম্বৰ
⇨ কলা, শাৰিৰীক আৰু স্বাস্থ্য শিল্প, কৰ্ম-শিখা (৩X৮)	--	২৪ নম্বৰ
⇨ বিদ্যালয়ৰ সময়সূচী আৰু বাৰ্ষিক কেলেণ্ডাৰৰ বিশ্লেষণ	--	১০ নম্বৰ
⇨ বিদ্যালয় সমাজৰ সম্পৰ্ক	--	১০ নম্বৰ
⇨ আলোচনা চক্ৰ উপস্থাপন	--	২০ নম্বৰ
⇨ মূল্যায়নত অংশ গ্ৰহণ	--	২০ নম্বৰ
	মুঠ-	১০০ নম্বৰ

৩. শিক্ষণ-অনুশীলন (PT) ঃ

প্ৰত্যেক শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে চাৰিটা বিষয়ত (ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন, বিজ্ঞান আৰু সমাজ বিজ্ঞান) প্ৰতিটোতে ১০টা শিক্ষন অনুশীলন পাঠ জমা দিব লাগিব।

প্ৰশিক্ষাৰ্থীক বিদ্যালয়ৰ এজন জ্যেষ্ঠ শিক্ষক পৰামৰ্শদাতা আৰু তত্ত্বৱধান হিচাপে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া হ'ব। প্ৰত্যেক বিষয়ৰ পৰামৰ্শদাতাই ৭টা পাঠৰ ভিতৰত ৫টা **তদাৰক** কৰিব আৰু তত্ত্বাৱধায়কে ৩টাৰ ভিতৰত দুটা **তদাৰক** কৰিব।

শিক্ষণ অনুশীলন পাঠত প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ প্ৰদৰ্শিত দক্ষতা মূল্যায়ৰ চৰ্ত সমূহ হৈছে--

⇨ পাঠ পৰিকল্পনা

⇨ বিষয়বস্তুগত ক্ষমতা

⇨ শিক্ষকৰ নিৰ্দেশন

⇨ শিক্ষাৰ্থীৰ পাঠত অংশ গ্ৰহণ আৰু ইয়াৰ পৰিচালনা

⇨ শিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন

⇨ বিদ্যালয়ৰ মুৰববীৰ দ্বাৰা শিক্ষণ অনুশীলনৰ মূল্যায়ন।

সুবিধাৰ বাবে প্ৰত্যেক পাঠ প্ৰথমতে মূল্যায়নৰ চৰ্তসমূহৰ ভিত্তিত ৭৫নম্বৰৰ ভিত্তিত মূল্যায়ন কৰা হ'ব। বিদ্যালয়ৰ মুৰববীয়ে প্ৰত্যেক শিক্ষাৰ্থীৰ শিক্ষণ-অনুশীলনৰ ওপৰত এখন প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰিব ব্যক্তিগত বৈশিষ্ট্য, সহ-পাঠ্যক্ৰমিক আৰু বিদ্যালয়ৰ অন্যান্য কাৰ্যাৱলীত অংশ গ্ৰহণ শিক্ষণ, মৌলিকতা, নতুনত্ব ইত্যাদি দিশ বিচাৰ কৰি এই প্ৰতিবেদনসমূহ প্ৰস্তুত কৰা হ'ব।

যিহেতু শিক্ষণ অনুশীলনৰ গুৰুত্ব সম্পূৰ্ণ ক্ষেত্ৰত ৭৫ নম্বৰ আৰু যিহেতু প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে প্ৰস্তুত কৰিবলগীয়া পাঠ ৪০টা, সেয়েহে প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে প্ৰত্যেক পাঠত প্ৰাপ্ত নম্বৰ যোগ কৰা হ'ব আৰু ইয়াকে পৰ্যবক্ষেণ কৰা পাঠৰ সংখ্যাৰে হৰণ কৰি মুঠ নম্বৰ নিৰ্ধাৰণ কৰা হ'ব। এই নম্বৰ প্ৰত্যেক প্ৰশিক্ষাৰ্থীক বিদ্যালয়ৰ মুৰব্বীয়ে (২৫ নম্বৰৰ ভিতৰত) প্ৰমাণ কৰা নম্বৰৰ লগত যাগ কৰা হ'ব। এইদৰে প্ৰাপ্তি মুঠ নম্বৰক ২ ৰে পুৰণ কৰি প্ৰমাণ পত্ৰ লাভৰ বাবে শিক্ষণ অনুশীলনৰ বাবে নিৰ্ধাৰণ কৰা ২০০ নম্বৰৰ ভিতৰত প্ৰাপ্ত নম্বৰ নিৰ্ণয় কৰা হ'ব।

শিক্ষণ পাৰদৰ্শিতা মানচিত্ৰায়ন প্ৰফাইলত পৰ্যবেক্ষণ লিখাৰ উপৰিও বিভিন্ন গুৰুত্ব যুক্ত চৰ্তৰ ভিত্তিত তত্ত্বাৱধায়ক আৰু পৰামৰ্শদাতাই ৰেটিং স্কেলৰ সহায়ত মূল্যায়ন কৰিব

মূল্যায়ন চৰ্ত	**সৰ্বাধিক নম্বৰ**	**প্ৰাপ্তি নম্বৰ**	**মন্তব্য**
পাঠ পৰিকল্পনা	২০		
বিষয়ভিত্তিক পাৰদৰ্শিতা	১৫		
শিক্ষকৰ নিৰ্দেশনা	১৫		
পাঠত শিক্ষাৰ্থীৰ অংশ গ্ৰহণ আৰু ইয়াৰ পৰিচালনা	১৫		
শিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যায়ন	১০		
বিদ্যালয়ৰ মুৰববীৰ দ্বাৰা শিক্ষণৰ অনুশীলন প্ৰক্ৰিয়াৰ মূল্যায়ন	২০		
	মুঠ	১০X২=২০০	

প্ৰমাণ-পত্ৰ লাভৰ বাবে গ্ৰেড নিৰ্ণয় ঃ

পাঠ্যক্ৰমৰ বিভিন্ন অংশত প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে ওপৰত ব্যাখ্যা কৰাৰ দৰে লাভ কৰা নম্বৰ ৫(পাঁচ) পইটযুক্ত স্কেলৰ সহায়ত চৰম গ্ৰেডলৈ পৰিবৰ্তিত কৰা হ'ব।

নম্বৰৰ প্ৰসাৰ (%)	**লেটাৰ গ্ৰেড**
85-100	A
70-84	B
55-69	C
40-54	D
Below 40	E

এজন প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে, বিদ্যালয়ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী, কৰ্মশালাৰ ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী আৰু শিক্ষণ-অনুশীলনত এবাৰ লাভ কৰা নম্বৰ চূড়ান্ত বুলি বিবেচিত হ'ব। ইয়াৰ ৫০%নম্বৰ উত্তীৰ্ণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় নম্বৰ হ'ব। মূল বিষয়, প্ৰাথমিক স্তৰত শিক্ষণ বিষয় আৰু উচ্চ প্ৰাথমিক স্তৰত শিক্ষণ বিষয়ত উত্তীৰ্ণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় গ্ৰেড হ'ব 'D' (৪০%) 'D' গ্ৰেডৰ তলত গ্ৰেড পোৱা

প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল দুবছৰৰ ভিতৰত পুনৰ পৰীক্ষাত বহিব পাৰিব। ইয়াৰ বাবে তেওঁলোকে প্ৰতি বছৰৰ ‘মে’ আৰু নবেম্বৰ মাহত অনুষ্ঠিত ৪টা পৰীক্ষাৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰিব পাৰিব। সেইদৰেই যিসকল উত্তীৰ্ণ প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে তেওঁ এই নিৰ্ধাৰিত সময় সীমাৰ ভিতৰত লোকৰ প্ৰাপ্ত গ্ৰেড উন্নত কৰিব আছে, তেওঁলোকেও পুনৰ পৰীক্ষাত বহিবৰ সুযোগ লাভ কৰিব। ইয়াৰ বাবে তেওঁলোকে NIOS-ৰ নিয়ম অনুযায়ী পৰীক্ষাৰ মাছুল দিব লাগিব।

প্ৰত্যেক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে তাত্বিক আৰু বিষয়ভিত্তিক নিৰ্ধাৰিত অনুশীলনমূলক কাৰ্য সহ ব্যৱহাৰিক উভয় ক্ষেত্ৰত নূন্যতম ‘D’ গ্ৰেড লাভ কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত দুয়োটা বৰ্ষৰ ব্যৱহাৰিক ক্ষেত্ৰত ৫০% নম্বৰ পোৱাটো বাধ্যতামূলক। আনহাতেদি প্ৰতিটো বৰ্ষত ৪৫% নম্বৰ পোৱাটো বাধ্যতামূলক এই চৰ্তসমূহ পুৰণ কৰিলেহে এজন প্ৰশক্ষাৰ্থী উত্তীৰ্ণ হ’ব পাৰিব

কৰ্মশালা-২

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

ডি.এল. এডৰ কৰ্মশালা-২লৈ প্ৰশিক্ষাৰ্থী সকলক আমন্ত্ৰণী-পত্ৰ

পৰাঃ	**লৈঃ**	**সংখ্যাঃ**
অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ সমন্বয়ৰক্ষী	শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ ঠিকনা	তাৰিখ
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	
-------------------------	---------------------------------	

মৰমৰ

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল,

আপোনালোকক অবগত কৰা হ'ল যে কৰ্মশলা-২ বাৰ (১২)দিনৰ বাবে অনুষ্ঠিত কৰা হ'ব। ....তাৰিখৰপৰা ....তাৰিখলৈ তলত দিয়া কাৰ্যসূচী অনুসৰি এইটো অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত অনুষ্ঠিত কৰা হ'ব।

*) প্ৰথম দিন ৰাতিপুৱা ৯ বজাৰ লগে লগে উপস্থিত হ'ব লাগিব।

*) আমন্ত্ৰণী পত্ৰ দেখুৱাব লাগিব আৰু এটা প্ৰতিলিপি জমা দিব লাগিব।

*) এন আই ও এচৰ পৰিচয় পত্ৰ দেখাব আৰু এটা প্ৰতিলিপি জমা দিব।

*) কৰ্মশালালৈ অহাৰ আগতে প্ৰয়োগিক হস্তলিপি খৰছি মাৰি পঢ়িব লাগিব।

- ⇨ প্ৰত্যেক দিনাই কৰ্মশালালৈ দুটা সৰু পানীৰ বটল আনিব লাগিব।
- ⇨ সকলো প্ৰতিলিপি A-4 আকাৰৰ হোৱা উচিত।
- ⇨ মন কৰিব প্ৰতিলিপিবোৰ যাতে স্পষ্ট আৰু পঢ়িব পৰা হয়।
- ⇨ এইখন পত্ৰৰ লগত চাৰিটা আৰ্হি সযুক্ত কৰা হৈছে।
- ⇨ কাৰ্যকৰী বিষয়াৰ দ্বাৰা আৰ্হিকেইখন পূৰ আৰু স্বাক্ষৰিত হ'ব।
- ⇨ আৰ্হিত থকা সকলো প্ৰয়োজনীয় পূৰ কৰাৰ পিছতহে কৰ্মশালাৰ অনুমতি দিয়া হ'ব।
- ⇨ কৰ্মশালাখন শিক্ষা পৰিষদৰ নিচিনা গতিকে ১০০% উপস্থিতি বাধ্যতামূলক। তাত কোনো বিৰতি দিয়া নহ'ব।
- ⇨ প্ৰথম দিনৰ উপস্থিতি যাতে সময়তকৈ দেৰি নহয় তাৰবাবে কৰ্মশালা আৰম্ভ হোৱাৰ এদিন আগতে আহিব লাগিব।

- ⇨ প্ৰত্যেক দিনৰে দুটা প্ৰদত্ত কাৰ্য থাকিব যিটো ৰাতি নহ'লে পিছদিনা ৰাতিপুৱা ?
- ⇨ আপুনি যদি কৰ্মশালা-১ সম্পূৰ্ণ কৰাৰ প্ৰমাণ-পত্ৰ আৰু শিক্ষাদানৰ অভ্যাসত অনুতীৰ্ণ হৈছে তেনেহ'লে কৰ্মশালা-২ৰ বাবে অনুমতি দিয়া নহ'ব, যদিও আপুনি আমন্ত্ৰণী-পত্ৰ পাইছে।
- ⇨ যদি পাঠবোৰ আৰু অন্যান্য কাকতসমূহ অসম্পূৰ্ণ তেনেহ'লে কৰ্মশালা-২ কৰিব নোৱাৰে।
- ⇨ সেই ক্ষেত্ৰত আপুনি ডাক যোগে আমাক তাৰ কাৰণ লিখিতভাৱে অৱগত কৰিব লাগিব।

দৰকাৰী ঃ

১) আপোনাক আৰ্হিসমূহ আৰু সকলো প্ৰয়োজনীয় কাকতসমূহ সাজু কৰিবলৈ কোৱা হ'ল। য'ত যেনেকৈ প্ৰয়োজন প্ৰধানশিক্ষক, পৰামৰ্শকাৰী, নিৰীক্ষকৰ স্বাক্ষৰ আৰু মোহৰ লগাব লাগিব।

২) ভৱিষ্যত ব্যৱহাৰৰ কাৰণে উকা আৰ্হি লগত ৰাখিবলৈ কোৱা হ'ল।

৩) স্পষ্ট আৰু পঢ়িব পৰাকৈ আৰ্হি প্ৰস্তুতিৰ প্ৰতিলিপি এটা প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব।

৪) ওপৰৰ কাকতসমূহৰ এটা প্ৰতিলিপি ভৱিষ্যত ব্যৱহাৰৰ কাৰণে লগত ৰাখিব লাগিব।

আপোনাক আনিবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হ'ল--

১) শিক্ষাদানৰ অভ্যাসত কৰা (৪০ মিনিটৰ) এটা পাঠৰ টোকা।

২) পাঠ্যক্ৰম নিৰ্দেশনা আৰু প্ৰদত্তকাৰ্য পুস্তিকা।

৩) সকলো পাঠৰ কিতাপ।

৪) পি চি পি আৰু প্ৰয়োগিক হস্তলিপি।

৫) লিখা আৰু প্ৰদত্তকাৰ্যৰ বাবে ২০০ খন ৪৩ X৩৪ছেঃ মিঃ জোখৰ কাগজ।

৬) ষ্টেপলাৰ, ষ্টেপল পিন, আঠা, বিভিন্ন ৰঙৰ স্কেচ পেন, স্কেল, পেঞ্চিল, ৰবৰ ইত্যাদি।

৭) অন্যান্য দৰকাৰী কাগত আৰু প্ৰদত্ত কাৰ্য ৰখাৰ বাবে এখন ডাঠ কাগজৰ বকলা।

৮) বকলাৰ ওপৰত আপোনাৰ নিজৰ সম্পূৰ্ণ নাম, তালিকাভুক্ত নম্বৰ, পাঠ্যক্ৰম কেন্দ্ৰ আৰু কাকতৰ সম্পূৰ্ণ তথ্য (পৰিশিষ্ট ৰাখিব লাগিব) লিখিব লাগিব।

কৰ্মশালাত লগ পোৱাৰ আশা আৰু শুভেচ্ছাৰে--

আপোনালোকৰ বিশ্বাসী

(অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ সমন্বয়ৰক্ষী)

কৰ্মশালা-২

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

(শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে পূৰ কৰিব)

১) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন...।

২) বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে নিজৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....।

৩) তালিকাভুক্ত নম্বৰ ....।

৪) ঐচ্ছিক বিষয় ....।

৫) কৰ্মৰত বিদ্যালয়ৰ ঠিকনা লগতে পিন, দূৰাভাষা আৰু সংকেতদ চিহ্ন................।

৬) কৰ্মৰত বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নাম (বৰফুলাযুক্ত আখেৰে)................।

৭) পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ নাম আৰু ঠিকনা..।
নিৰ্দেশনা আৰু পৰীক্ষণ দিয়া বিষয়..............ভাষা (সংখ্যা).....................গণিত (সংখ্যা).................পৰিৱেশ (সংখ্যা).........বিজ্ঞান/সমাজ বিজ্ঞান(সংখ্যা)........................।

৮) নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নাম আৰু ঠিকনা ....।
নিৰ্দেশনা আৰু পৰীক্ষণ দিয়া বিষয়..............ভাষা (সংখ্যা).....................গণিত (সংখ্যা)................বিজ্ঞান/সমাজ বিজ্ঞান(সংখ্যা)........................।

শিক্ষাৰ্থী প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ কৰ্মৰত বিদ্যালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষকৰ প্ৰশংসা পত্ৰ প্ৰমাণ দিয়া হ'ল যে শ্ৰী/শ্ৰী মতী...(প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম) তালিকাভুক্ত সংখ্যা..................................এইখন বিদ্যালয়ত কৰ্মৰত।

বিদ্যালয়ৰ মোহৰ ....

(প্ৰধান শিক্ষকৰ নাম)

তাৰিখ ঃ

কাৰ্যালয় মোহৰ ঃ

প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ দ্বাৰা বিৰৰণ

১) এইখন আৰ্হিত উল্লেখিত সকলো তথ্য মোৰ নিজৰ হাতেৰে লিখা আৰু সত্য। যদি তথ্য মিছা প্ৰমাণিত হয় তেনেহ'লে এন. আই. ও এচ.ৰ আঞ্চলিক কাৰ্যালয়ে লোৱা যি কোনো সিদ্ধান্ত মই কোনো আপত্তি নকৰাকৈ মানি ল'ম।

২) মই আকৌ উল্লেখ কৰিছো যে তলত দিয়া কাৰ্যসূচীসমূহ (কৰ্মশালা-১ৰ নামভৰ্তিৰ সময়ত এক আই ও এচৰ নিৰ্দেশনা মৰ্মে) বিদ্যালয়ত নিৰ্দেশনাত সম্পূৰ্ণ কৰিছো আৰু তেখেতসকলৰপৰা স্বাক্ষৰ কৰি লৈছো।

ঐচ্ছিক বিষয়ৰ ১০টা পাঠ পৰিকল্পনা আৰু বাধ্যমূলক বিষয়ৰ ১০টা পাঠ পৰিকল্পনা সম্পূৰ্ণ কৰিছো। পাঠ আৰম্ভ হৈছিল...................(তাৰিখ) আৰু শেষ হৈছিল................(তাৰিখ)।

৩) প্ৰথম বছৰ যদি কৰ্মশালা-২ত ধাৰাবাহিকতা মানিব নোৱাৰো তেনেহ'লে কৰ্মশলা সমন্বয়ৰক্ষী কৈ পিছৰ বছৰৰ কৰ্মশালাত উপস্থিত থাকিব।

৪) শিক্ষাদান অভ্যাসৰ সময়ত মই পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ অধীনত কৰা বুলিওঁ উল্লেখ কৰিছো।

৫) শেষত, মই ঘোষণা কৰিলো যে ইয়াত উল্লেখিত সকলো ধৰণৰ তথ্য সঁচা আৰু যদি মিছা বা ভুল তথ্য বা তথ্যৰ অভাৱ পুনৰীক্ষণৰ সময়ত দেখা যায় তেনেহ'লে এন আই ও এচৰ সকলো সিদ্ধান্ত মই কোনো আপত্তি নকৰাকৈ মানি ল'ম।

প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ/শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ স্বাক্ষৰ

তাৰিখ ঃ

প্ৰধান শিক্ষকৰ মোহৰ   তাৰিখ ঃ

টোকা ঃ *এইখন কাকত কৰ্মশলা-২ৰ প্ৰথম দিনা উপস্থিতি সময়ত জমা দিব লাগিব।*

কৰ্মশালা-২

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ দ্বাৰা ঘোষিত

(পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে পূৰ কৰিব লাগিব)

প্ৰধান শিক্ষক আৰু পৰামৰ্শকাৰীক সহযোগ কৰিবলৈ অনুৰোধ জনোৱা হ'ল যাতে এক আই ও এচৰ পৰিচালনাত **ডি.এল.এড** পাঠ্যক্ৰমৰ জৰিয়তে এজন ভাল শিক্ষক গঢ়ি তুলিব পাৰি।

(শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে পূৰ কৰিব)

১) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন ....

২) বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম..

৩) তালিকাভুক্ত নম্বৰ...

৪) ঐচ্ছিক বিষয় ....

(পৰামৰ্শকাৰীয়ে পূৰ কৰিব)

পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ নাম (বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে...শিক্ষাগত অৰ্হতা ....শিক্ষণ অভিজ্ঞতা.......................................বছৰ।

(অনুগ্ৰহ কৰি শব্দ লিখিব)

<u>মই প্ৰমাণ-পত্ৰ দিলো যে</u>

এইখন বিদ্যালয়ত কাম কৰা ওপৰত উল্লেখ কৰা নামৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থী গৰাকীক ২৮টা পাঠ অভ্যাস কৰাত নিৰ্দেশনা লগতে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছো। পাঠ কেইটা-ভাষা (৭), গণিত (৭), পৰিৱেশ বিজ্ঞান(৭), সমাজ বিজ্ঞান/বিজ্ঞান (৭)। এন আই ও এচৰ নিৰ্দ্ধাৰিত সময়.............................. তাৰিখ......................(তাৰিখ)ৰ ভিতৰত সমাপ্ত কৰা হৈছে।

মই ঘোষণা কৰিলো যে এইখন আৰ্হিত থকা সকলো তথ্য মোৰ নিজৰ হাতেৰে লিখা আৰু সত্য।

পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ

তাৰিখ ঃ

(নিৰীক্ষকে পূৰ কৰিব লাগিব)

নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নাম (বৰফলাযুত আখৰেৰে)...।
শিক্ষাগত অৰ্হতা....................................শিক্ষণ অভিজয়তা...................................।

(অনুগ্ৰহত কৰি শব্দত লিখিব)

<u>**মই প্ৰমাণ-পত্ৰ দিলো যে**</u>

এইখন বিদ্যালয়ত ওপৰত উল্লেখ কৰা নামৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থী গৰাকীক মই ১২টা পাঠ পৰিকল্পনা শিক্ষাদান কৰাত নিৰ্দেশনা কৰাত নিৰ্দেশনা দিয়াৰ লগতে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছো। পাঠ কেইটা-ভাষা (৩), গণিত (৩), পৰিৱেশ বিজ্ঞান(৩), সমাজ বিজ্ঞান/বিজ্ঞান (৩)। এন আই ও এচৰ নিৰ্দ্ধাৰিত সময়............................... তাৰিখ.......................(তাৰিখ)ৰ ভিতৰত সমাপ্ত কৰা হৈছে।

মই ঘোষণা কৰিলো যে এইখন আৰ্হিত থকা সকলো তথ্য মোৰ নিজৰ হাতেৰে লিখা আৰু সত্য।

নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তাৰিখ ঃ

টোকা ঃ *এইখন কাকত কৰ্মশলা-২ৰ প্ৰথম দিনৰ উপস্থিতিৰ সময়ত জমা দিব লাগিব।*

কৰ্মশালা-২

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

(৪০/৮০) পাঠ অভ্যাসৰ ওপৰত ঘোষণা

(শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে কলা চিয়াহীৰে নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে সম্পূৰ্ণ কৰিব লাগিব)

চাৰিটা বিষয়ৰ বাবে চাৰিটা আৰ্হি ব্যৱহাৰ কৰিব

১) পাঠ্যক্ৰম অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম আৰু সংকেত চিহ্ন ....

২) প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম (বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে...

৩) তালিকাভুক্ত নম্বৰ...

৪) ঐচ্ছিক বিষয় ....

প্ৰত্যেকটো বিষয়ৰ ১০টা পাঠ উল্লেখ কৰিব লাগিব। (ভাষা, গণিত, পৰিৱেশ বিজ্ঞান, সমাজ বিজ্ঞান) প্ৰত্যেকটো বিষয়ৰ বাবে বেলেগ বেলেগ কাকত ব্যৱহাৰ কৰিব)

পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ নাম...

শ্ৰীশ্ৰীমতী..নিৰীক্ষক...

পাঠৰ ক্ৰমিক সংখ্যা	তাৰিখ	শ্ৰেণী	বিষয়	বিশেষ সঁজুলি ব্যৱহাৰৰ বিৱৰণ	পৰামৰ্শকাৰীৰ দ্বাৰা নিৰীক্ষণ
১.					
২.					
৩.					
৪.					
৫.					
৬.					
৭.					
৮.					
৯.					
১০.					

প্ৰমাণ-পত্ৰ দিয়া হ'ল যে এইটো বিষয় ওপৰত উল্লেখ কৰা প্ৰশিক্ষাৰ্থীগৰাকীয়ে এইখন বিদ্যালয়ত সম্পূৰ্ণ কৰিছে। (এন আই ও এচৰ নিৰ্দেশমৰ্মে)

....	....
প্ৰধান শিক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ	শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ স্বাক্ষৰ
তাৰিখ ঃ	তাৰিখ ঃ

টোকা ঃ

⇨ পৰামৰ্শকাৰী/নিৰীক্ষকে পাঠ পৰিকল্পনাৰ ওপৰত নিজৰ মন্তব্য, পৰামৰ্শ শুধৰণি আদি দাঙি ধৰিব লাগিব।

⇨ মাত্ৰ পাঠ উল্লেখ কৰিলেই নহ'ব। তেনে ক্ষেত্ৰত এইটো বাতিল কৰা হ'ব।

⇨ কৰ্মশালা-২ৰ প্ৰথম দিনাই পাঠ্যক্ৰম কেন্দ্ৰত মৌলিক পাঠ-পৰিকল্পনাসমূহ গ্ৰন্থ আকাৰত জমা দিব লাগিব। পাঠ পৰিকল্পনাসমূহত নিৰীক্ষক আৰু পৰামৰ্শকাৰীৰ দৈনিক স্বাক্ষৰ থাকিব লাগিব আৰু প্ৰধান শিক্ষকৰ দ্বাৰা সহস্বাক্ষৰিত হ'ব লাগিব।

⇨ প্ৰধান শিক্ষকে ১০টা পাঠ পৰিকল্পনা সমাপ্ত হোৱা বুলি পাঠ পৰিকল্পনাৰ ভিতৰৰ পৃষ্ঠাত স্বকাৰোক্তি দিব লাগিব।

⇨ প্ৰমাণ-পত্ৰখন হ'ব--প্ৰমাণ-পত্ৰ দিয়া হ'ল যে এইখন বিদ্যালয়ৰ ওপৰত উল্লেখ কৰা প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলে পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ নিৰ্দেশামৰ্মে আৰু পৰ্যাবেক্ষণৰ অধীনত ১০টা পাঠ পৰিকল্পনা সম্পূৰ্ণ কৰিছে। (পাঠ পৰিকল্পনা আৰু টি চি এম পি কৰ্মশালা-২ৰ প্ৰথম দিনাই জমা দিব লাগিব।)

টোকা ঃ *এইখন কাকত কৰ্মশালা-২ৰ প্ৰথম দিনাই উপস্থিতিৰ সময়ত জমা দিব লাগিব।*

কৰ্মশালা-২

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ/কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

পৰামৰ্শকাৰী আৰু নিৰীক্ষকৰ দ্বাৰা ঘোষিত

কৰ্মশালা-২ সম্পূৰ্ণ প্ৰমাণ-পত্ৰ

এইখন প্ৰমাণ-পত্ৰ এন আই ও এচৰ শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক প্ৰদান কৰা হ'ব যিয়ে কৰ্মশালা-১ আৰু কৰ্মশালা-২ এন আই ও এচৰ নিৰ্দেশমৰ্মে সমাপ্ত কৰিছে।

কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীৰ দ্বাৰা পূৰ কৰিব লাগিব (নিজৰ হাতৰ আখৰেৰে)
(অনুগ্ৰহ কৰি এইখনৰ এটা এটা প্ৰতিলিপি ৰাখিব)

নাম আৰু সংকেত চিহ্ন (পাঠ্যক্ৰমৰ) ঃ কৰ্মশালা-২...
শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সম্পূৰ্ণ নাম (বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে)...
তালিকাভুক্ত সংখ্যা....................................

প্ৰমাণ-পত্ৰ দিয়া হ'ল যে ওপৰত উল্লেখ থকা প্ৰশিক্ষাৰ্থীগৰাকীয়ে সকলো ধৰণৰ প্ৰায়োগিক কাৰ্য এইখন বিদ্যালয়ত সম্পূৰ্ণ কৰিছে (এন আই ও এচৰ নীতি নিৰ্দেশনা মৰ্মে)। তলত বিৱৰণ দিয়া হ'ল-----

১) (৮০/৪০) পাঠৰ ওপৰত শিক্ষাদান অভ্যাস কৰা নথি জমা দিয়া হৈছে।
আৰম্ভণি......................তাৰিখ) আৰু সম্পূৰ্ণ...........................(তাৰিখ)।

১) কৰ্মশালা-১/২
আৰম্ভণি..........................(তাৰিখ) আৰু শেষ............................(তাৰিখ)।

পৰামৰ্শকাৰীৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
নিৰীক্ষকৰ সম্পূৰ্ণ নাম ....
কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ ঠিকনা
পিন
দূৰভাষা ....
সংকেত সংখ্যা বৰফলাযুক্ত আখৰেৰে নিজৰ নাম
বিদ্যালয়ৰ মোহৰ কাৰ্যালয় মোহৰ তাৰিখ ঃ

ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিদ্যালয়ী শিক্ষা সংস্থান
(ভাৰত চৰকাৰৰ মানৱ সম্পদ মন্ত্ৰণালয়ৰ অধীনত স্বায়ত্তশাসিত সংস্থা)

A/24/25-26, **ইনষ্টিটিউচনেল এৰিয়া, চেক্টৰ**-62
নয়দা, গৌতম বুদ্ধ নগৰ, উত্তৰ প্ৰদেশ-201309
ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম
আয়/ব্যয় পৰিকল্পনাৰ কাৰণে আহি প্ৰস্তুত-২০

১) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম ঠিকনা আৰু সংকেত সংখ্যা...।
২) বেংক একাউন্ট নম্বৰ ....।
৩) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়ৰক্ষীৰ নাম ....।
৪) জিলাৰ নাম আৰু সংকেত সংখ্যা ....।
৫) গুণগত ব্যক্তি সংখ্যা..।
৬) নিৰীক্ষকৰ সংখ্যা..।
(১০ পৰামৰ্শকাৰীৰ বাবে এজন)
৭) পৰামৰ্শকাৰীৰ সংখ্যা..।
(পাঁচজন শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ কাৰণে এজন)
৮) শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা..।
৯) চৰ্তসাপেক্ষে..।
(১০০ টকা প্ৰতিজন শিক্ষকৰ)
১০) পাৰিশ্ৰামিক বেতন
   ক) সমন্বয়ৰক্ষী
      (প্ৰতিমাহত ১৫০০/- দহ মাহৰ কাৰণে ২০.........)
   খ) কাৰ্যালয় সহায়কাৰী
      (প্ৰতিমাহত ৭৫০/-দহ মাহৰ কাৰণে ২০..............)
   গ) পিয়ন লগতে চুইপাৰ
      (প্ৰতিমাহত ৫০০/- দহ মাহৰ কাৰণে ২০..............)

মুঠ (টকা) ঃ

তাৰিখ ঃ

মোহৰ   অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ সমন্বয়ৰক্ষীৰ স্বাক্ষৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

অধ্যয়ন সামগ্ৰী আৰু পি চি পি সম্পৰ্কে গুণগত ব্যক্তিসকলৰ তথ্য প্ৰেৰণ আৰ্হি

বিদ্যায়তনিক শাখা ২০ ....লৈ ২০...........(প্ৰথম/ দ্বিতীয় বৰ্ষ)

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম ঠিকনা ....
সংকেত সংখ্যা...................................পৰিদৰ্শনৰ সময় সীমা (পৰা............................
....লৈ.........................) = ...দিন/ নিৰ্ণায়ক
....................................অনুপাত (১-বোধ, ২-গড়,৩-ভাল,৪-অতি ভাল, ৫-উত্তম)

ক) আত্ম শিক্ষণ সামগ্ৰী সম্পৰ্কিত তথ্য ঃ

--	পৰ্যাপ্ত পৰিয়ালৰ সামগ্ৰী	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	সামগ্ৰীৰ লগত সামঞ্জস্য	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	সামগ্ৰীক বৰ্ণনা আৰু গঠন	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	সামগ্ৰীৰ সীমা আহৰণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	পৰিশিষ্ঠ বুজাত এচ এল এম ৰ উপকাৰিতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	ভাষা ব্যৱহাৰ সত্যতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	ছপাৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আত্ম শিক্ষণ সামগ্ৰীৰ মুঠ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫

খ) অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত পি চি পি সম্পৰ্কিত তথ্য ঃ

---	অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত সময় গাঠনিক সঠিক প্ৰয়োগ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	অধ্যয়ন কেন্দ্ৰত সা-সৰঞ্জাম অত্যাধিক	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কেন্দ্ৰত বিজুলি বিতৰণৰ সুবিধা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	প্ৰদত্ত কৰ্মৰ কাৰণে প্ৰশ্নকাকত প্ৰস্তুত	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত প্ৰদত্ত কৰ্মৰ সহায়	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	মুক্ত আৰু দূৰৱৰ্তী শিক্ষা পদ্ধতিৰ ওপৰত সজাগতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	দেখা/গুণা শ্ৰাব্য সামগ্ৰীৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫

গ) অধ্যয়ন কেন্দ্রত তথ্যৰ পৰিচালনা/প্ৰয়োগ ঃ

---	পি চি পি উপস্থিতিৰ কাৰণে আমন্ত্ৰণী পত্ৰৰ বিতৰণ	হয়/নহয়
--	প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সৈতে তথ্যৰ যোগান নিশ্চিত	হয়/নহয়
--	আ পি ৰ কাৰণে উপস্থিতি পঞ্জীভূতকৰণ বহী	হয়/নহয়
--	শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ কাৰণে উপস্থিতি পঞ্জীভূতকৰণ	হয়/নহয়
--	টোকাবহী পৰিচালনা	হয়/নহয়
--	দৃশ্য/শ্ৰাব্য সামগ্ৰী অত্যাধিক	হয়/নহয়
--	প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ পৰা প্ৰদত্ত কাৰ্য পোৱাৰ প্ৰতিবেদন	হয়/নহয়
--	মূল্যায়নৰ কাৰণে প্ৰদত্ত কাৰ্য বিলোৱাৰ তথ্য	হয়/নহয়
--	অধ্যয়ন সামগ্ৰী আৰু পৰিচয় পত্ৰ বিলোৱাৰ তথ্য	হয়/নহয়

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্য সম্পৰ্কে গুণগত ব্যক্তিসকলৰ তথ্য প্ৰেৰণ আৰ্হি

বিদ্যায়তনিক সময় ২০ ....লৈ ....(প্ৰথম/ দ্বিতীয় বাৰ্ষিক)

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম ঠিকনা ....
....
সংকেত চিহ্ন..................................পৰিদৰ্শনৰ সময় (পৰা....................................
.লৈ.......................) = ...দিন/ নিৰ্ণায়ক...
...................................অনুপাত (১-বোধ, ২-গড়,৩-ভাল,৪-অতি ভাল, ৫-উত্তম)

ক) কৰ্মশালা সম্পৰ্কে তথ্য ঃ

--	প্ৰতিদিনৰ কাৰ্যত প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ উপস্থিতি	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে দেখুওৱা পাৰদৰ্শিতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ সমৰ্থনৰ প্ৰক্ৰিয়া	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীয়ে ৰখা গুৰুত্ব	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	শাখালৈ সুন্দৰকৈ আৰম্ভ আৰু সামৰণি	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	প্ৰতিটো শাখাতে শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ অংশ গ্ৰহণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিৰ প্ৰতিটো শাখাৰ ধাৰাবাহিকতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিৰ দ্বাৰা কৰা মূল্যায়ন	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীৰ দ্বাৰা পোৱা সুবিধা	১ ২ ৩ ৪ ৫

খ) কৰ্মশালাত অনুসৰণ কৰা শ্ৰমৰ পদ্ধতি ঃ

--	আগতেই প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলক কৰ্মশালাত উপস্থিত থকাৰ বাবে আমন্ত্ৰণী পত্ৰ পঠিওৱা	হয়/নহয়
--	প্ৰত্যেকটো শাখা নিৰ্দ্ধাৰিত সময়সূচী অনুযায়ী	হয়/নহয়
--	প্ৰয়োজন মতে সময়সূচী বনোৱা	হয়/নহয়
--	প্ৰত্যেকজন প্ৰশিক্ষাৰ্থী প্ৰতিটো শাখাতে মূল্যায়িত	হয়/নহয়
--	প্ৰতিটো দিনৰ সাৰমণিত তথ্য প্ৰৰেণ	হয়/নহয়

গুণগত ব্যক্তিৰ স্বাক্ষৰ

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ কাৰণে পি চি পি আৰু অধ্যয়ন সামগ্ৰীৰ তথ্য প্ৰেৰক আৰ্হি

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ নাম ঃ ....

তালিকাভুক্ত সংখ্যা ঃ ....

বিদ্যালয়ৰ নাম আৰু ঠিকনা ঃ ....

অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ নাম আৰু সংকেত সংখ্যা :...

নিৰ্ণায়ক অনুপাত

(১-বোধ, ২-গড়,৩-ভাল,৪-অতি ভাল, ৫-উত্তম)

ক) ব্যক্তিগত যোগাযোগ কাৰ্যসূচী (পি চি পি)

--	ব্যক্তিগত যোগাযোগ কাৰ্যসূচী নিৰ্দ্ধাৰণ কৰাত গুণগত ব্যক্তিৰ পাৰদৰ্শিতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	পি চি পি ৰ সময়ত গুণগত ব্যক্তিৰ নিয়মানুবৰ্তিতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আৰ পি ৰ দ্বাৰা অধ্যয়ন সামগ্ৰীৰ আলোচনা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	পি চি পি ৰ সময়ত আৰ পি ৰ দ্বাৰা প্ৰদত্তকাৰ্য সম্পৰ্কে আলোচনা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	পি চি পি ৰ উপযোগিতা (কেইদিনমানৰ বিৰতিত)	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	পি চি পি ৰ সময়ত লিখা আৰু প্ৰদত্ত কাৰ্য জমা দিয়া পদ্ধতি	১ ২ ৩ ৪ ৫

খ) আত্ম শিক্ষণ সামগ্ৰী

--	সামগ্ৰীৰ ছপা আৰু গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	বৃত্তিগত শিক্ষাৰ লগত সামগ্ৰীসমূহৰ প্ৰাসংগিকতা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	সামগ্ৰীয়ে কঢ়িয়াই অনা বৰ্ণনা আৰু গঠন	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আত্ম-শিক্ষণ সামগ্ৰীসমূহ উন্নতিকৰণৰ বাবে আৰ্হি প্ৰস্তুত	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আত্ম নিৰীক্ষণ অভ্যাসৰ গুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আত্ম শিক্ষণ সামগ্ৰীসমূহে দিয়া প্ৰদত্ত কাৰ্যৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	প্ৰতিটো পাঠতে দিয়া প্ৰদত্ত কাৰ্যৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫

গ) ব্যক্তিগত যোগাযোগ পাঠ্যক্ৰম প্ৰস্তুতিৰ পদ্ধতি ঃ

--	পি চি পি ত আপুনি সম্পূৰ্ণৰূপে আছেনে	হয়/নহয়
--	কেন্দ্ৰত গুণগত ব্যক্তিসকল যথেষ্ট সংখ্যক	হয়/নহয়
--	প্ৰতিটো শাখাতে প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ উপস্থিতিৰ পঞ্জীভূতকৰণ	হয়/নহয়
--	পি চি পি সময়ত প্ৰতিটো শাখাতে আপুনি উপস্থিত নে ?	হয়/নহয়
--	শাখা নিৰ্দ্ধাৰণত আপুনি উপস্থিত নে ?	হয়/নহয়
--	আপোনাৰ সমনীয়াৰ লগত অধ্যয়ন সামগ্ৰী সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে নে ?	হয়/নহয়

ডি.এল.এড পাঠ্যক্ৰম

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকলৰ বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলীৰ প্ৰেৰণ আৰ্হি

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ নাম আৰু ঠিকনা ঃ ....
তালিকাভুক্ত সংখ্যা ঃ ....
কৰ্মশালা কেন্দ্ৰ নাম আৰু সংকেত সংখ্যা ঃ..
কৰ্মশালাৰ সময় নিৰ্দ্ধাৰণ ঃ পৰা........................লৈ.............................

নিৰ্ণায়ক অনুপাত

(১-বোধ, ২-গড়,৩-ভাল,৪-অতি ভাল, ৫-উত্তম)

ক)　গুণ নিৰ্দ্ধাৰণ শাখা ঃ

--	শাখাৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিৰ দ্বাৰা নিৰ্দেশনাৰ সুবিধা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	দলীয় কাৰ্যসূচীত গুণগত ব্যক্তিৰ নেতৃত্ব প্ৰদান	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিৰ দ্বাৰা কাৰ্য কৰি দেখুওৱা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিয়ে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা প্ৰেৰক শাখা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	গুণগত ব্যক্তিয়ে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা প্ৰেৰক শাখা	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কৰ্মশালাৰ মাজত আপোনালোকে কৰিবলগীয়া বিষয় নিৰ্ণয়	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কৰ্মশালাৰ কাৰণে আপুনি কিমান উপকৃত হৈছে	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	কাৰ্যৱলী নিৰ্ণায়নৰ প্ৰকৃতি	১ ২ ৩ ৪ ৫
--	আপোনাৰ কাৰণে নিৰ্ণয় কৰা প্ৰদত্ত কাৰ্যৰ গুণাগুণ	১ ২ ৩ ৪ ৫

খ)　প্ৰক্ৰিয়া নিৰ্দ্ধাৰণ শাখা ঃ

--	সময়ত কৰ্মশালাত উপস্থিত থকাৰ বাবে আমন্ত্ৰণ পাইছিল নে ?	হয়/নহয়
--	কৰ্মশালাত প্ৰতিটো শাখাত উপস্থিত আছিল নে ?	হয়/নহয়
--	গুণগত ব্যক্তিৰ দ্বাৰাই আপুনি মূল্যায়িত হৈছেনে ?	হয়/নহয়
--	কৰ্মশালা সমন্বয়ৰক্ষীৰ দ্বাৰা মূল্যায়িত হৈছেনে ?	হয়/নহয়
--	কৰ্মশালা প্ৰথম দিনা এচ বি এ তথ্যবোৰ জমা দিছেনে ?	হয়/নহয়
--	ব্যৱহাৰিক হস্তলিপিৰ নিৰ্দেশনা ক্ৰমে আপুনি কৰ্মশালাত উপস্থিত আছেনে ?	হয়/নহয়
--	আপুনি সমনীয়াৰ লগত কাৰ্যৱলী সম্পৰ্কে আলোচনা কৰেণে ?	হয়/নহয়

-- কৰ্মশালাৰ ভিতৰত কাৰ্যৱলীসমূহৰ তালিকা প্ৰস্তুত--

১.　..

২.　..

৩.　..

৪.　..

শিক্ষক প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ স্বাক্ষৰ

ডি.এল.এড প্ৰগেমৰ মূল্যায়ন আঁচনি

প্ৰথম বৰ্ষ

ক্ৰমিকনং.	বিষয়ৰ নাম	ব্যাহ্যিক/ মুঠ নম্বৰ	উত্তীৰ্ণৰ নম্বৰ	অনুশীলন/ আভ্যন্তৰীণ	উত্তীৰ্ণৰ নম্বৰ	মুঠ
৫০১	ভাৰতত প্ৰাথমিক শিক্ষাঃ আৰ্থসামাজিক পৰি প্ৰেক্ষিতত পটভূমিত	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০২	শিক্ষা বিজ্ঞান ভিত্তিক প্ৰক্ৰিয়া-প্ৰাথমিকবিদ্যালয়ত	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৩	প্ৰথমিক স্তৰত ভাষা শিক্ষা	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৪	প্ৰাথমিক স্তৰত গণিত শিক্ষা	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৫	প্ৰাথমিক স্তৰত পৰিৰেশ অধ্যয়ন বিদ্যালয়ত ‘ইন্টাৰ্ণশ্বিপ	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫১১	বিদ্যালয় ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী			১০০	৫০	১০০
৫১২	কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী			১০০	৫০	১০০
	মুঠ-	৩৫০	-	৩৫০		৭০০
					গড় মুঠ ৪৫ % =	৩১৫

দ্বিতীয় বৰ্ষ

ক্ৰমিকনং.	বিষয়ৰ নাম	ব্যাহ্যিক/ মুঠ নম্বৰ	উত্তীৰ্ণৰ নম্বৰ	অনুশীলন/ আভ্যন্তৰীণ	উত্তীৰ্ণৰ নম্বৰ	মুঠ
৫০৬	অন্তৰ্ভূক্তিকৰণৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত শিশুক বুজা	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৭	সমাজ আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৮	প্ৰথমিক স্তৰত কলা, স্বাস্থ্য আৰু শাৰীৰিক আৰু কৰ্মশিক্ষাৰ শিকন	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫০৯	উচ্চ প্ৰাথমিক স্তৰত বিজ্ঞান আৰু সমাজশিক্ষণৰ শিকন বিদ্যালয়ত ‘ইন্টাৰ্ণশ্বিপ	৭০	২৮	৩০	১২	১০০
৫১৩	কৰ্মশালা ভিত্তিক কাৰ্যাৱলী			১০০	৫০	১০০
৫১৪	প্ৰশিক্ষণ শিক্ষণ			২০০	১০০	২০০
	মুঠ-	২৮০	-	৪২০		৭০০
					গড় মুঠ ৪৫ % =	৩১৫
	সৰ্বমুঠ-	৬৩০	-	৭৭০		১৪০০

টোকা ঃ *তাত্ত্বিক বিষয়ৰ ৭০ নম্বৰৰ বাবে ৩ ঘন্টা সময় দিয়া হ’ব।*

পুনঃ পৰীক্ষা আৰু পুনঃ মূল্যায়নৰ বাবে আবেদন ঃ

যদি কোনো প্ৰশিক্ষাৰ্থী চূড়ান্ত পৰীক্ষাৰ ফলাফলত সন্তুষ্ট নহয়, এ প্ৰশিক্ষাৰ্থীক পৰীক্ষাৰ বহী পুনঃ পৰীক্ষণৰ সুযোগ প্ৰদান কৰিব। এই ক্ষেত্ৰত মুঠ নম্বৰ পুনৰ গণনা কৰি আৰু কোনো প্ৰশ্ন মূল্যায়ন নকৰাকৈ ৰৈ গৈছে নেকি তাক পুনঃপৰীক্ষা কৰা হ'ব। পুনঃ পৰীক্ষণত উত্তৰসমূহ পুনঃ মূল্যায়ন কৰা নহয়। যদি ইয়াৰ প্ৰয়োজন হয়। তাৰ বাবে পৃথকে অবেদন কৰিব লাগিব। প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে ফলাফল লাভ কৰাৰ ৩০ দিনৰ ভিতৰত পুনঃ পৰীক্ষণ অথবা পুনঃ মূল্যায়নৰ বাবে আবেদন কৰিব লাগিব। নিৰ্ধাৰিত 'ফৰ্ম' (পৰিশিষ্ট V আৰু VI) ত অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ সমন্বয়কৰ যোগেদি পুনঃ পৰীক্ষা আৰু পুনঃ মূল্যায়নৰ বাবে আবেদন কৰিব লাগিব। প্ৰতি বিষয়ৰ পুনঃপৰীক্ষণৰ বাবে ৩০০.০০ টকা আৰু পুনঃ মূল্যায়নৰ বাবে ৮০০.০০ টকা মাছুল আদায় দিব লাগিব। এই ধন 'Bank Draft drawn in favour of the **Secretary, NIOS** Payable at Guwahati' ত প্ৰদান কৰিব লাগিব। আবেদন লাভৰ ৪৫দিনৰ ভিতৰত এই পুনঃ পৰীক্ষণ আৰু পুনঃ মূল্যায়ন সম্পূৰ্ণ হ'ব। কিন্তু কোনো ক্ষেত্ৰতে প্ৰশিক্ষাৰ্থী বা অন্য ব্যক্তিক উত্তৰ পত্ৰসমূহ দেখুৱা নহ'ব।

১৮. পুনৰ পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ ঃ

প্ৰত্যেক প্ৰশিক্ষাৰ্থী তাত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক বিষয়সমূহত পৃথকে উত্তীৰ্ণ হ'ব লাগিব আৰু প্ৰত্যেক বছৰৰ সৰ্বমুঠ নম্বৰ আগত উল্লেখ কৰাৰ ধৰণে পাব লাগিব। যদি কোনো প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে ইয়াক সম্পূৰ্ণ কৰিব নোৱাৰে তেন্তে তেওঁ ইয়াক সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ বাবে পৰৱৰ্তী তিনিটা চূড়ান্ত পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হোৱা সুযোগ পাব। ইয়াৰ বাবে NIOS-ৰ নিয়ম অনুসাৰে মাছুল আদায় দিবৰ লাগিব।

Fees of Duplicate documents and Examination fees :

S.No.	Description	Rate (Rs.)
1.	Issue of Duplicate Identity Card	100/-
2.	Duplicate copy of the Certificate	200/-
3.	Duplicate Marks Statement	200/-
4.	Scrutiny of marks/Re-cheeking of Answer Scipts	300/- per subject
5.	Re-evaluation of Answer Scripts	800/- per subject
6.	Issue of urgent duplicate Provision Certificate/ Migration Certificate and Marks Statement (Vocational)	400/- per document
7.	Revised Mark Statement, Provisional and Pass Certificte after correction	400/- per document
8.	Verification of NIOS Decoments (for private Organization and individual learner)	500/-
9.	Examination fees (including theory, practical & internal)	370/- per subject

- ⇨ For Duplicate ID card a copy of FIR should be enclosed.
- ⇨ For Duplicate Certificate
- ⇨ A and Mark Statement copy of NIOS Identity Card should be enclosed.